

İşçilerin Uluslararası Birliği - Dördüncü Enternasyonal (İUB-DE)

VII. Dünya Kongresi Belgeler

Troçkist
Üç Aylık Dijital Yayın

Sahibi ve Yazı İşleri

Müdürü:

Görkem Duru
(Enternasyonal
Yayıncılık)

Genel Yayın Yönetmeni:

Kaan Gündeş

Yayın Kurulu:

Atakan Çiftçi
Görkem Duru
Muhittin Karkın

Yönetim Yeri:

Simitçi Tahir Aralığı,
No: 3/5- Üsküdar
İstanbul

gazetenisan@gmail.com

<http://gazetenisan.net/>

[www.facebook.com/](http://www.facebook.com/gazetenisan/)

gazetenisan/

Tel: 0212 577 54 92

Yayımlanan yazılardaki
görüşler yazarlarına
aittir. Dergideki yazı ve
fotoğraflardan, kaynak
gösterilerek alıntı
yapılabilir.

Sunuş

Troçkist'in bu özel sayısında İşçilerin Uluslararası Birliği–Dördüncü Enternasyonal'in (İUB-DE) kongre belgelerine yer veriyoruz. Temmuz 2020'de gerçekleşmesi planlanan İUB-DE'nin 7. Kongresi pandemi nedeniyle ertelendi ve Aralık 2020'de çevrimiçi olarak gerçekleştirildi. Özel sayımızda bu kongrede onaylanan üç metni yayımlıyoruz. Belgelerden ilki, dünya durumuna ilişkin olarak Aralık 2019'da yazılmış rapor. İkinci belge, kongrenin pandemi nedeniyle ertelenmesi nedeniyle rapora ek olarak hazırlanan güncelleme metni. Ağustos 2020'da son hali verilen güncelleme metni, ana metinde yer almayan koronavirüs pandemisine ve ABD'de George Floyd'un öldürülmesiyle başlayan isyana odaklanıyor. Her iki metin de yazıldığı dönemin güncel gelişmelerine ilişkin analizler barındırdığı için politik konjoktüre ilişkin bazı noktaları güncelliğini kaybetmiş olmakla birlikte, dünya sınıf mücadelesine ilişkin çizmiş olduğu perspektifin niteliği ve doğruluğu nedeniyle sınıf devrimcileri tarafından derinlemesine bir incelemeyi hak eden belgeler olma özelliklerini korumaktalar.

Bu sayımızda yer verdiğimiz üçüncü belge ise çevresel yıkıma karşı devrimci Marksist bir stratejinin nasıl geliştirilmesi gerektiğini kapsamlı bir şekilde ele alıyor. İçinde bulunduğumuz çevresel yıkımın kapitalizmin emeği ve doğayı sistematik olarak sömürmesinden kaynaklandığını vurgulayan metin “ya sosyalizm ya yok oluş” ikileminin hiç olmadığı kadar güncel olduğunun altını çiziyor. Marksizmin öncüllerinin ekoloji meselesine yaklaşımlarını irdeleyen metin, ekolojik yıkımın bugünkü durumunu özetledikten sonra, emperyalizmin Paris Anlaşması gibi ikiyüzlü politikalarını inceliyor ve ardından tüm dünya çapında yükselen ekoloji hareketini ayrıntılı bir biçimde değerlendiriyor. Kapitalizm altında çevresel yıkımın durdurulmasının mümkün olmadığını iddia eden metin, ekososyalizm gibi reformist projelerle polemik yapıyor ve çevresel yıkıma karşı sosyalist bir program önerisinde bulunuyor.

Bu belgeleri onaylan 7. Kongre, aynı zamanda İUB-DE'nin devrimci bir kutup olarak büyüüp konsolide olduğunu ortaya koyan katılıma ve tartışmalara sahne oldu. 5 kıtadan yaklaşık 30 ülkeden delegelerin ve katılımcıların dahil olduğu zengin tartışmalar, devrimci programın ve Enternasyonalin inşasına önemli katkılar sağladı. Bu çerçevede, Troçkist Yayın Kurulu olarak, yayımladığımız bu metinlerin devrimci kadroları ideolojik ve politik olarak devrimci Marksist bir perspektifle donatacak çok değerli belgeler olduğunu düşünüyoruz.

İUB-DE VII. Dünya Kongresi

Dünya metni:

Dünyada devrimci bir dalga yükseliyor

1. Bölüm:

2019'un başlarından beri devrimci bir dalga yükseliyor

Günümüz dünyasına sınıf mücadelesinde bir sıçrama damga vuruyor. Küresel kutuplaşma ve kitle seferberliği derinleşiyor. 2019'un başlangıcından bu yana devrimci bir dalga köpürüyor.

Bu dalga 2018'de Nikaragua'daki halk devrimi, Filistinlilerin geri dönüş yürüyüşü, İran ve Haiti'deki protestolar, ardından Sudan gibi isyanlarla karmaya başlamış ve 2018'in sonunda Fransa'daki Sarı Yelekliler seferberliği ile ileri doğru sıçramıştı. 2019'un başından bu yana, halk seferberlikleri ve isyanlar, yaygınlaşma emareleri göstererek dünya çapında genişleyen bir dinamik halini aldı. Önce Cezayir devriminin zaferi ve daha sonra aylarca Çin'deki diktatörlüğe meydan okuyan Hong Kong'daki seferberlik ile beraber büyük bir

mücadele dalgası başladı.

Fransa'daki Sarı Yelekliler'in uzun soluklu mücadelesi önce Şubat 2019 greviyle ve daha sonra emeklilik reformuna karşı işçi sınıfının Aralık 2019'daki genel greviyle ileri doğru adımlar attı; öte yandan Porto Riko'da "yurttaş devrimi" olarak anılan seferberlik valiyi devirdi.

Katalan halkının tutsaklara özgürlük ve bağımsızlık için yürüttüğü kitlesel seferberlik zirve yaptı. ABD'de batı eyaletlerindeki öğretmen grevleri dalgasının ardından, General Motors'da son yarım yüzyıldır gerçekleşen en uzun soluklu ücret talepli grev çok çarpıcı bir biçimde hayat buldu.

Bu mücadele dalgalarını Latin Amerika'da, IMF tarafından dayatılan benzin zammına dur diyen Ekvador halkının muzaffer yarı ayaklanması izledi. Ardından Şili'de, Piñera'ya ve Pinochet'den miras kalan siyasi-ekonomik modele karşı devrimci seferberlik geldi. Lübnan'da da "Whatsapp devrimi" olarak adlandırılan süreçte, işçilerin,

gençlerin ve halk kesimlerinin uzun soluklu seferberliklerinde hükümetin istifası talep edildi. Irak, Etiyopya ve Haiti’de protestolar oldu: Hatta Haiti’de son dönemin dördüncü halk ayaklanması gerçekleşmiş durumda.

Tüm bunlara, yine 8 Mart’taki dünya kadın grevi ve diğer seferberliklerde cisimleşen kadın hareketinin Dördüncü Dalga olarak anılan büyük seferberliklerinin tekrarlanması da eklenmeli. Bu dalganın yanı sıra yeni olan bir gelişme de dünya gençliğinin iklim değişikliğine karşı kitlesel olarak harekete geçmesiydi.

Bu dalgaya şu gelişmeler damga vuruyor : a) işçi sınıfı, gençlik, halk kesimleri ve kadınların kapitalist kemer sıkma politikaları, IMF planları ve aşırı sömürüye karşı her türden eylemlilikleri; b) halk ayaklanmasından genel grevlere, gençlerin ve işsizlerin seferberliklerinden ulusal soruna kadar, farklı farklı niteliklere sahip hareketler; c) birçok örnekte, mevcut önderliklerin aşılması ve hatta önderlik yokluğu (Şili); d) seferberliklerin kısmi taleplerle (örneğin zamlara karşı) başlaması ve bu talepler gerçekleştiğinde, kitlelerin hükümetlere karşı eylemlerinin devam etmesi (Şili, Lübnan, Irak’ta, veya Fransa’daki sarı yeleklilerde olduğu gibi); e) söz konusu mücadelelerin ortak paydasının, gençliğin itici bir rol oynaması ve kitleye dönük çağrılar için yeni teknolojilerin kullanımı olması; ve f) tüm mücadelelerin merkezinde emperyalizmin ve hükümetlerin sömürü oranlarını artırma gayretlerine karşı çıkma isteğinin olması.

1.1. Dünyadaki devrimci yükseliş, emperyalizmin küresel krizinin ve 2007’de patlak veren ekonomik krizin üstesinden gelinememesinin merkezi ve belirleyici faktörüdür.

2007’de patlak veren kriz karşısında emperyalizm ve dünyanın kapitalist hükümetleri yeni kemer sıkma politikaları hayata geçirdi; ancak bu büyük bir direniş doğurdu: Öfkeli hareketi, Occupy Wall Street veya Arap Baharı (2011) gibi olgular ortaya çıktı. 2018-2019 yıllarında hükümetler ve onların kemer sıkma planları karşısında küresel direnişte yaşanan yeni sıçrama, dünyadaki kitlelerin sömürülmesini ve güvencesizliğini artırarak krizin üstesinden gelme çabasını daha da zora sokuyor.

Bu aynı zamanda burjuvazinin siyasi rejim ve hükümetlerinin siyasi istikrarsızlığına neden olan temel faktördür. Birçok örnekte, bu istikrarsızlık ya

hükümetlerin düşmesine yol açtı ya da hükümetler kronik bir zayıflığa gömüldü. Emperyalizm ve onun kapitalist hükümetleri kitle seferberliklerini yenmek ya da yolundan saptırmak için hem baskıya başvuruyor hem de hareketlerin önderlikleriyle anlaşmaya varıp “demokratik gericilik” mekanizmalarını (seçimler, plebisitler) kullanıyor. Ama bu çabaları ancak sınırlı sonuçlar veriyor.

Siyasi krizin motoru kitlelerin bu küresel isyanıdır; söz konusu isyan, aynı zamanda dünya çapında bir eğilim haline gelen “tepki oyları” gibi dolaylı ifadelerle de sahiptir.

Diğer bir deyişle, emperyalizm ve ona bağlı hükümetler tarafından yağma ve aşırı sömürü planlarının uygulanması, kitlelerin öfkesinin şiddetlenmesine neden oluyor; bu da tepkinin yükselmesine ve burjuva hükümet ve partilerin itibar kaybetmesine yol açıyor. Bu durum, liberal sağ ya da merkez sağ hükümetler ve rejimler kadar, Syriza, Chavezcilik, Lula, Ekvador’daki Correa vb. örneklerde olduğu gibi iki yüzlü politikalara sahip halk cepheci veya sınıf işbirlikçi hükümetleri de etkiliyor.

1.2. Dünyada devrimci bir durum mevcut

2019’un başından beri süren dalga, dünya çapında bir devrimci duruma işaret ediyor; yani Lenin’in ifadesiyle, “aşağıdakiler” şimdiki gibi yaşamak istemiyorlar ve “yukarıdakiler de egemenliklerini artık eskisi gibi sürdüremiyorlar”.

Bu anlamda, dünya devrimci durumu tespiti, Ekim 1917 örneği muzaffer bir sosyalist devrimin eşliğinde olduğumuz anlamına gelmiyor. Şimdiye dek yeni bir muzaffer Ekim Devrimi’ni engelleyen faktör, devrimci önderlik krizinin süregitmesidir. Bu tespiti yapmakla biz aslen şu öngörünün altını çizmek istiyoruz: Dünyanın herhangi bir yerinde, genel grevler, ayaklanma ya da halk isyanı patlak verebilir ve kitleler kemer sıkma planlarına ve bunları uygulayan hükümetlere ya da rejimlere meydan okuyabilir. Örneğin Cezayir, Lübnan, Ekvador veya Şili’deki beklenmedik isyanlarda olduğu gibi.

Bizim vurguladığımız şey, dünyada baskın olan, sınıfsal, politik ve sosyal mücadelelerin şiddetle alevlenmesi halidir. Emperyalizm ve kapitalizm tarafından yaratılan çıkışsız toplumsal kriz karşısında kitleler ayaklanıyor.

1.3. Latin Amerika: Ekvador ve Şili, bölgedeki devrimci süreçte sıçrama yarattı.

Ekvador halkı, benzin fiyatındaki artışın ve IMF tarafından dayatılan planın iptaliyle ilk zaferini kazandı ve bu şekilde, özellikle Güney Amerika'da yayılmaya başlayan bir değişim ve etki oluşturdu. Ekvador'da birkaç gün boyunca devrimci bir kriz yaşandı. Lenin Moreno hükümeti, öğrenci hareketi, işçiler ve halk kesimlerinin desteğiyle CONAIE (Ekvador Yerli Halkları Konfederasyonu) önderliğindeki yerlilerin kontrolü ele aldığı başkentten kaçtı. Hükümet kontrolü yeniden ele almak için geri adım atmak zorunda kaldı. Bunun doğrudan bir sonucu, Şili'de binlerce genç insanın, işçinin ve kadının Piñera'nın sağ liberal hükümetine karşı beklenmedik bir biçimde isyan etmesi ve sosyal devrimci bir seferberlik başlatmasıydı. Gerçekleştirilen fiili genel grev, sadece burjuvazi ve emperyalizmi değil reformcu sendikal önderlikleri de şaşırttı. Devrimci seferberlik, kalıcı ve ülke çapında bir nitelik kazandı. Bu da reformist sol önderliklerin ve bürokrasilerin (Komünist Parti ve Geniş Cephe) hareketin kontrolünü kaybetmesini beraberinde getirdi. Piñera hükümeti metro bileti zammını geri çekmesine rağmen, halk hükümetin ilan ettiği olağanüstü hâl ve sokağa çıkma yasağına sokaklarda meydan okuyarak, hükümetin istifasını ve ekonomik modelin iptalini talep etmeye devam etti: Neredeyse yirmi kişi hayatını kaybetti, yüzlerce kişi yaralandı, binlerce kişi ise gözaltına alındı. Seferberlik o kadar güçlü ki, bu baskılara rağmen bugün, başlangıcından 5 hafta sonra bile kısmi kazanımlar elde etmeye devam ediyor (kabine değişiklikleri, zamların askıya alınması, olağanüstü hâl ve sokağa çıkma yasağının kaldırılması) ve güvenlik güçlerini geri adım atmaya zorluyor. Bir milyondan fazla insan sokağa çıktı, genel grevler ve polisle şiddetli çatışmalar yaşandı. Eylemlerde sadece Piñera'nın istifası değil aynı zamanda tüm kamu hizmetlerinin kamulaştırılması ve Pinochet anayasasını tasfiye etmek için bir Kurucu Meclis toplanmasını da kapsayan bir geçiş programı talep ediliyor. Halihazırda, Piñera'nın devrilmesi ve bir Kurucu Meclis'in oluşması ihtimal dahilinde.

Ekvador ve Şili örnekleri, Latin Amerika için bir milat teşkil ettiler, çünkü kitlesel seferberliğin IMF'yi ve kemer sıkma politikası uygulayan hükümetleri yenebileceğini gösterdiler. Nitekim 2019 boyunca bölgede bir dizi mücadele ve grev gerçekleşti: Porto Riko'da valiyi deviren devrimci bir krizin yaşandığı "Yurttaş Devrimi" patlak

verdi; Haiti'de farklı hükümetleri deviren üçüncü ve dördüncü büyük isyanlar gerçekleşti; Honduras'ta Hernández hükümetine karşı seferberlik ve grevler oldu; Kosta Rika'da öğretmen grevleri ve üniversite işgalleri yaşandı. Peru'da ciddi bir siyasi kriz yaşanıyor: Bu kriz birtakım sosyal talepler ve madencilik şirketi Tia Maria'ya yönelik grevle başladı. Kolombiya'da, sağcı hükümete karşı öğrenci ve öğretmen grevleri yaşandı ve 21 Kasım'daki genel grev yeni seferberlikleri ve ulusal grevleri tetikledi.

En geriden gelen ülkelerse Venezuela ve Nikaragua. Maduro ve Ortega, 2017 ve 2018'in halk isyanlarını acımasız bir baskıyla ezerek, iktidarda kalmayı başardılar.

Panama'da, Ekim ayında, öğrenciler IMF'nin dayattığı bir reforma karşı harekete geçtiler. Brezilya'daki Bolsonaro hükümetine karşı 14 Haziran'da öğretmen grevleri ve kısmi genel grev düzenlendi. Ekvador, Şili ve Kolombiya'daki mücadele dalgasını gören Brezilya Ekonomi Bakanı, protesto korkusuyla kemer sıkma tedbirlerini askıya aldı. Arjantin'de 2019'da kısmi grevler ve Mayıs ayında genel grev gerçekleşti, ancak bunlar yıl sonundaki seçimler tarafından geçici olarak kesintiye uğratıldı. Buna Kasım ayında Bolivya'da yaşanan siyasi ve sosyal kriz de eklenmeli: Ekim ayındaki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yapılan seçim hilelerine karşı gösteri ve seferberlikler düzenlenirken sivil-askeri bir darbe Evo Morales hükümetini düşürdü.

Dolayısıyla, Latin Amerika'da ve bir bütün olarak Amerika'da, Ekvador ve Şili'den sonra, yeni kemer sıkma politikaları uygulamak isteyen hükümetlere karşı sosyal krizler patlak veriyor.

1.4. Avrupa da yeni mücadele dalgasının parçası.

Fransa, 2018 sonundaki Sarı Yelekliler olgusuyla başlayan mevcut sürecin etkisiyle, sınıf mücadelesinin en yüksek noktası konumunda. Benzin fiyatındaki artış halk kesimlerinde (işçiler ve Fransa'nın içlerindeki orta sınıf) büyük bir seferberliğe neden oldu ve Macron'un zam girişimi yenilgiye uğradı. Daha sonra, Macron geri adım atmasına rağmen, Sarı Yelekliler'in hükümete meydan okumaya devam ettikleri kitlesel bir eylemlilik süreci yaşandı. Bunun etkisi o kadar büyük oldu ki, şubat ayında CGT konfederasyonunun bürokrasisi, kısmi de olsa önemli bir etki yaratan 24 saatlik

bir grev düzenlemek zorunda kaldı. Sarı Yelekliler güçlü bir protesto hareketi olarak devam etti. 2019 ortalarında bu seferberliklere, demiryolu emekçileri ve kamu sektörü çalışanları tarafından emeklilik reformuna karşı düzenlenen grevler de eklendi. Aralık ayında CGT ve diğer sendikalar emeklilik reformuna karşı süresiz genel grev çağrısında bulundular. Grevin devam edip etmeyeceği günlük olarak oylanıyor. Mevcut grev, 1995'te Chirac'ın emeklilik reformu girişimini gerileyen grevden bu yana gerçekleşen en önemli grev haline gelebilir.

Diğer bir zirve noktası ise, Katalan halkının tut-saklara özgürlük ve esas olarak kendi kaderini tayin etme hakkı için gerçekleştirdiği kitlesel seferberliğin yeniden harlandığı İspanyol Devleti. Bu süreç, 1978 rejiminin krizini şiddetlendiriyor. İspanya Devleti'nde bu mücadeleye, krizin arka planını oluşturan emeklilerin mücadelesi, kadınların mücadelesi ve sağlık ve eğitime yönelik talepler de ekleniyor.

Avrupa'da Portekiz'de de grevler gerçekleşti, başka ülkelerde de yolsuzluğa ve hükümetlere karşı seferberlikler yaşandı: Örneğin Prag'da (Çek Cumhuriyeti) 250 bin kişi sokağa çıkıp başbakanın istifasını talep etti. Romanya'da hükümet, büyük seferberlikler sonucunda düştü. İngiltere'de bir milyondan fazla insan Muhafazakâr hükümete

karşı çıktı, Brexit'in yönetilme biçimini reddetti ve referandum talep ederek İngiltere'nin siyasi sisteminde devam eden krizi şiddetlendirdi.

Avrupa'da genel siyasi mücadeleler kadın hareketi ile birleşti ve buna en son iklim değişikliğine karşı gençlik hareketi eklendi. Sınıf mücadelesinde en geriden gelen ülkelerden biri olan İtalya'da dahi ulaştırma işçileri greve gitti.

1.5. Lübnan, Irak, Cezayir ve Mısır'daki seferberlikler, 2011 yılında Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da başlayan devrimci sürecin hâlâ sürmekte olduğunu gösteriyor.

Dünya çapındaki dalganın bir parçası olarak, ocak ayında Bouteflika rejimine karşı Cezayir'de yaşanan halk devrimi (Hirak) bölgedeki sürecin hâlâ devam ettiğini gösterdi. Bu devrimden hemen önce Sudan'da diktatörlüğe karşı gerçekleşen halk isyanı başlamıştı. Cezayir'de her ne kadar rejim devrilmediyse de hükümet değişikliği oldu ve seferberlik alttan alta sürmekte. Sürecin bölgede farklı örnekleri de oldu: Mısır'da General Sisi hükümetine karşı eylemlerin yeniden başlaması ve Tunus'ta süregiden seferberlik ve mücadeleler gibi.

Ortadoğu'daki en yeni gelişme, Lübnan'da "Whatsapp devrimi" olarak adlandırılan olay oldu: IMF yanlısı burjuva hükümetin Whatsapp hizmetini

fiyatlandırma girişimine karşı binlerce işçi, genç ve kadın sokaklara çıktı. Burada da hükümet Sarı Yelekliler ve Şili örneklerinde olduğu gibi geri adım atmak zorunda kaldı. Ama kitleler sokaklara çıkmaya devam ederek hükümetin düşmesini talep ettiler. Bu şekilde, hareket devrimci seferberlik sürecini pekiştirdi.

Irak'ta da Başbakan Adil Abdül-Mehdi önderliğindeki hükümetin kapitalist politikalarına karşı büyük bir işçi, işsiz genç ve halk isyanı yaşandı. İran ve ABD'nin desteklediği hükümet bu isyana, Bağdat'ta ve özellikle ülkenin güney bölgelerinde acımasız ve çok şiddetli bir baskı politikasıyla karşılık verdi. Ancak Iraklı kitleler sokaklarda eylem yapmaya devam etti. 250'den fazla insanın öldüğü tahmin ediliyor. Baskı yöntemlerinin protestoları sona erdirmeye başarısız olması karşısında hükümet tavizler verdi. Ve, Lübnan ve Şili'de olduğu gibi, insanlar sokaklarda eylem yapmaya devam etti, mevcut önderlikleri aştı ve nihayetinde hükümetin istifasını talep edip düşürmeyi başardı. Bir dizi sendika grev çağrısında bulundu. Etiyopya'da da Ekim ayında sosyal talepler için kitlesel protestolar düzenlendi.

Bu bölgedeki tek gerileme noktası, Suriye'deki devrimin yenilgisi ve Putin ve İran'ın desteklediği Beşar Esad'ın önderliğindeki karşıdevrimin zafıydı. Aynı şekilde Suriye'deki Kürt halkının mücadelesi de sadece Türkiye'nin müdahaleleri nedeniyle değil, aynı zamanda reformist "demokratik konfederalizm" politikasının hatalı çizgisi nedeniyle de geriledi (bkz. Uluslararası Haberleşme n° 43). Bu nedenle hareket önce ABD ile ve daha sonra da Esad ile askeri anlaşmaya vardı.

Öte yandan, özellikle Gazze Şeridi'ndeki Filistinliler direnişlerini sürdürdüler ve Siyonizm'e karşı uzun soluklu bir biçimde savaştılar. İran'da da grev ve gösteriler yapıldı. Bölgedeki siyasi istikrarsızlık kitlesel protestolarla beraber devam ediyor.

1.6. Hong Kong, Asya'daki en önemli seferberlik oldu

Hong Kong halkı ve gençliği de Çin diktatörlüğünün baskısına karşı aylardır süren ve dünya çapında ses getiren devrimci bir seferberlik düzenlediler. Bu seferberliğin anahtarı demokratik talepler oldu ve yine ilk aşamada kazanımlar elde edildi: Hong Kong Başbakanı ve Çin hükümetinin bölgedeki temsilcisi sınır dışı etme yasasını iptal etmek

zorunda kaldı. Ancak bu, uzun soluklu biçimde 500 bin ila bir milyon insanı seferber eden Hong Kong halkının mücadelesini durduramadı. Özgür seçimler ve demokratik hakların savunusu gibi talepleri yükselttiler. Bu mücadelenin arka planında sosyal talepler de var. Hong Kong'da Çinli kapitalist ve çokuluslu bankacılar oligarşik bir finansal azınlık oluştururken, işçilerin ve gençlerin büyük bir kısmı sefil ücretler alıyor.

Buna, Çin anakarasındaki protestoların ve sendikal grevlerin güçlenmesi de eklenmeli: Son iki yılda mesleki tehlikelere ve işten çıkarılmalara karşı yürütülen protestoların sayısında artış görüldü. Asya'nın geri kalanına bakarsak, Hindistan'da 100 milyondan fazla işçi genel grev düzenledi. Ermenistan, Kıbrıs ve Güney Kore'de de 2019 yılında grevler yaşandı.

1.7. Kadınların küresel isyanı devam ediyor

2019 aynı zamanda kadınların talepleri için verilen mücadele ve dördüncü dalga sürecinin sürekliliği açısından da dikkate değerdi. 8 Mart (8M) dünya genelinde bir grev biçimde tekrarlandı. [Bu grev] dünya çapında sağlamlaştı ve yoğunlaştı.

İsviçre'de Haziran'da ismine "Mor Devrim" denen bir olay yaşandı. Bu, ücret seviyeleri ve iş fırsatları için cinsiyet eşitliği talebiyle ilgiliydi. Ülkede kitlesel yürüyüşler oldu. 2018'de İrlanda'da, kürtaja dönük anayasal kısıtlama bir referandumla kaldırıldı. Seferberlik sayesinde Katolik Kilisesi'nin güçlü bir kalesi yenildi.

2019'un öne çıkan bir başka tarafı, bütün feminizm kimliklerin maruz kaldığı ayrımcılığa ve patriarkal şiddete karşı savaştan LGBTİ+ topluluğunun taleplerinin güçlenmesi oldu. Ortadoğu, Afrika ve Rusya'nın büyük bir kısmında LGBTİ+'lar hükümetler tarafından sürdürülen ve yükseltelen artan baskılara ve ayrımcılıklara maruz kalıyorlar. Hakların ve yasaların kazanıldığı ülkelerde de bu baskılara maruz kalmamaları her zaman garanti değil.

İspanyol Devleti'nde La Manada davasına karşı kadınların yürüyüşleri ve seferberlikleri vardı. Fas'ta yüzlerce kadın sokaklara çıkıp, kürtaj yaptıran bir kadın gazetecinin tutuklanmasına dair protestoda bulundu. Bu, monarşiye karşı kitlesel protestoları tetikledi ve ceza kanununda değişikler talep edildi. Filistin'de kadın cinayetlerine karşı seferberlikler mevcuttu. Dördüncü dalga,

Arjantin gibi kürtağın yasaklı kaldığı ölkelerde ve dünyanın diğerk ölkelerinde büyümeyi sürdürüyor. Brezilya'da *Ele Não* hareketi Bolsonaro'ya karşı ortaya çıktı. Benzer bir şekilde, kürtağ yaptıran kadınları otuz yıl hapse mahkûm etmeye devam eden El Salvador'daki talepler de hükûmete karşı ortaya çıktı.

1.8. Yeni bir olgu: Kapitalist çevre yıkımına karşı bir gençlik hareketi oluştu

Milyonlarca genç insan, sonuçlarından biri iklim değişikliği olan kapitalist çevre yıkımına karşı kavgaya katıldı. Gençler eylemlere daha önce de katılıyorlardı ancak yine de marjinal kalıyorlardı. 2019'da yeni olan ise gezegen üstündeki hayatı savunmaya yönelik bir hareket ortaya çıktı ve hareket giderek kitleselleşiyor.

Bu en yüksek ifadesine Eylül seferberliklerinde ulaştı. 20 Eylül'de [gençler], hükûmetlerin kapitalizm tarafından başlatılan bu felaketin etkilerini azaltacak politikalar üretmesi talebiyle 150 ölkedeki beş binden fazla şehirde seferber oldular. Bu, İsveçli Greta Thunberg tarafından yönetilen ilk küresel iklim grevinin çağrısının yapıldığı 27 Eylül'de devam etti. Thunberg bu yeni büyük hareketin başını çekiyor.

Yeni ve niteliksel olan, temelinde gençliğin olduğu bu kitlesel seferberliğin ortaya çıkarak büyümesi ve bunun hükûmetlere ve emperyalist planlara karşı gelişen küresel devrimci seferberliğin bir parçası olmasıdır.

2. Bölüm:

ABD emperyalizminin egemenlik krizi büyüyor

Trump'ın 2017'de iktidara gelişi dünya çapında büyük bir etki yarattı: Aşırı sağla bağlantılı, açıkça ırkçı ve kadın düşmanı olan geleneksel politikanın dışındaki büyük bir patron, şiddetli bir göçmen karşıtı ve "önce ABD" sloganında sentezlenen ABD önceliklerinin ihya edilmesi söylemiyle iktidara geldi. Beyaz ve yüksek gelirli nüfusun çoğunluğunun desteğiyle Trump, halk oylamasını neredeyse üç milyonluk oy farkıyla kaybetse de kendisine Seçim Kurulu delegelerinin çoğunluğunu veren anakronik bir dolaylı oylama sistemi-

nin boşluklarından faydalanarak seçimi kazandı. Sonuçlar, geleneksel olarak Demokrat Parti'ye oy veren ama şimdi bu avantajın gerilediği veya kaybedildiği, terk edilme durumunda olan endüstriyel kasabaların ve şehirlerin oluşturduğu "pas kuşağındaki"¹ küçük bir seçmen toplamıyla değişti. Bu toplam, başlangıçta birçok beklenti yaratan Obama yönetimi tarafından sekiz yıl boyunca kaderlerine terk edildikten sonra Demokratları cezalandırdı. Statükonun yadsınması sadece sağda değil, aynı zamanda Demokratların önseçimlerini kazanmaya yaklaşan, ABD'nin savaş sonrası dönemi boyunca görülmemiş bir olgu olarak kendini "sosyalist" olarak tanıtarak milyonlarca oy alan Sanders'la özdeşleşen soldan bir sektörde de bu ifade ediliyor.

Cumhuriyetçi Parti ve burjuvazinin onu destekleyen sektörleri için Trump'ın seçilmesi, emperyalist egemenliğin krizinin aşılmasını amaçlayan, kitlelere karşı yeni saldırılara dair bir taahhüttü. Emperyalizmin bu egemenlik krizi, 2007'de açılan dünya ekonomik krizinin kalıcı unsurlarında ve özellikle 2000'lerdeki Irak ve Afganistan askeri yenilgilerinden sonra emperyalizmin zayıflayan politik ve askeri egemenliğinde yansımaları buluyor. Bu zayıflama Arap Baharı ve Latin Amerika, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki son patlamaların ve ayaklanmaların örnekleri olduğu dünyada kemer sıkma politikalarına karşı direnişlerin büyük mücadeleleri gibi olgularda kendini gösteriyor.

2.1. "Düzenin restore edilmesi" denemesi her açıdan başarısız olmuştur

Yurt içindeki cephede Trump başlangıçtan beri, "sahte haberler" yaymakla suçlayarak kutuplaştırdığı büyük medya kuruluşları tarafından dikkate değer bir direnişle karşılaştı. Dinci aşırılıkçıların, aşırı muhafazakârların ve Steve Bannon (Beyaz Saray'ın eski baş stratejisti) gibi faşistlerin bile içinden geçtiği hükûmeti, Jim Mattis (eski Savunma Bakanı) ve John Bolton (eski Ulusal Güvenlik Danışmanı) gibi sembolik yetkililerin zamansız gidişi ve her türlü gizli bilginin sürekli olarak basına sızması da dâhil kıdemli yetkililerin yüksek orandaki geri çekilişleriyle oldukça istikrarsız oldu.

Politik olarak Trump, skandallar ve hukuki soruşturmalarla dolu hükûmetteki ilk üç yılının çoğunu nu savunmacı bir pozisyonda geçirdi. Seçimleri

¹ ABD'nin nispeten eski ve ağır sanayilerini barındıran ve soğuk havanın egemen olduğu kuzey bölgesi.

kazanmadan önce bile, seçim kampanyasına Rus müdahalesiyle sözde suç ortaklığı sorgulanıyordu. Trump, Demokrat Parti'nin önderliği olan ve Sanders'a karşı antisemitik saldırıları, Sanders'a zarar vermek için hileci manevraları ve Hillary Clinton'ın hem kamuya açık hem de özel olarak kendi finansçıları için bir politika izleyeceğini ifşa eden Ulusal Demokratik Komite'nin sızan iç bültenlerinden yararlandı. Her ne kadar iki yıl sonra savcı Mueller'in raporu Trump'ı Rus hükümetiyle komplo kurmaktan suçlamıyor veya aklamıyor olsa da dava, seçim kampanyasının yöneticisi Paul Manafort gibi Trump'ın danışmanlarının bir kaçının kovuşturulmasına ve mahkumiyetine yol açtı.

Skandallar bunlarla sınırlı kalmadı; hükümet yetkililerinin, Trump'ın İskoçya ve İrlanda'da sahip olduğu otelleri kullanması üzerinden olası yolsuzlukları hakkında raporlar yayımlandı. Başkan aynı zamanda vergi ödemelerinin, kamuya açık kayıtlar olmasını engelleyebilmek için yasal bir mücadele vermek zorunda kaldı. Bu vergi ödemeleri kayıtları Rus mafyası için para aklandığını ve seçim kampanyası sırasında pornografik filmlerde oynayan bir oyuncuya ve bir mankene ilişkileri hakkında sessiz kalmaları için rüşvet vermekten oluşan Trump'ın harcamalarını açığa çıkarabilirdi. Bu davada Trump'ın eski avukatlarından biri mahkûmiyet aldı. Trump'ın Rus hükümetiyle, Rusya'nın en tepedeki hükümet çevrelerine sızan bir ABD ajanının güvenliğini tehlikeye sokan

bilgiler paylaştığı belli oldu. Bu nedenle bu ajan görevden alınmak zorunda kaldı. Ancak Amerikan devlet aygıtının şiddetli krizini en iyi ifade eden olay, yani Trump'ı azil sürecine götüren olay, Trump tarafından Ukrayna hükümetine uygulanan baskı oldu. Trump, Demokrat Parti başkan adayı Joe Biden'in oğlunun dahil olduğu yolsuzluk olaylarının ve Biden'in 2016'da Ukrayna başsavcısının görevden alınması için yaptığı baskının oğlunun soruşturmadan korunması için olup olmadığının soruşturulması karşılığında, Ukrayna hükümetine ayrıcalıklar önerdi. Trump'a karşı yapılan suçlamanın kanıtı, Beyaz Saray'ın iletişim ve haberleşme araçlarını izleyen CIA yetkililerinden geliyor.

"Yeni Hitler'in" gelişile bir faşist Bonapartizm'in empoze edileceğini öngören tahminlerin aksine, Trump gerici projesini uygulamada başarısız oldu ve 2018 Parlamto seçimlerinde cezalandırıldı. Bu seçimlerde Kongre'de çoğunluğu kaybetti ve sonuç olarak elinde tutmayı başarsa da Senato'yu da kaybetme tehlikesi ortaya çıktı. Temsilciler Meclisi'nin muhalefeti nedeniyle, Meksika sınırındaki duvarı genişletme yönündeki sembolik projesi çöktü. Trump'ın son manevrası, duvarın inşası amacıyla askerî bütçeden para yönlendirebilmek için sınırdaki bir olağanüstü durum ilan etmek oldu. Trump'ın, duvarın çevresini hendekle kazmak ve bu hendeği yılanlar ve timsahlarla doldurmak gibi sanrıları uygulamaya geçirilemedi ve duvarın pa-

rasının Meksika'ya ödetileceği yönündeki tehditler unutuldu. Müslümanların Birleşik Devletler'e girişini engelleme denemeleri yargı tarafından bozuldu. Sadece *Obamacare* olarak bilinen sağlık sistemi reformunu kısmen feshedebildi.

Belgesiz bütün göçmenleri sınır dışı etme isteği de başarısızlıkla sonuçlandı; 2018'de, Obama'nın 2012'de sınır dışı ettiği 410 bin göçmendenden çok daha azı, 256 bin göçmen sınır dışı edildi. Göçmenler için toplama kamplarının varlığı ve çocukları velilerinden ayırmak, tıbbi bakım hakkını reddetmek ve alıkonmuş göçmenlerin birçoğunun ölümlerinin belgelenmesi ve gardiyanların cinsel tacizi benzeri işkence yöntemlerini kullanmak gibi cezalandırıcı uygulamaların varlığı ulusal ve küresel bir skandal oldu.

ABD'deki sınıf mücadelesinin son zamanlarda izlemekte olduğu zayıf seyre karşın, Trump'ın acizliği sadece tepedeki bölünmeler ve yüzleşmelerden değil ama aynı zamanda aşağıdan gelen direnişten kaynaklanıyor. Hükümet yola çıkarken, cesaretlendirilmiş aşırı sağ sektörleri kazandı ve bunlar, Neonazilerle ve başka aşırı gerici unsurlarla birlik halinde, seferberliklere girişti. Aynı zamanda beyaz üstünlük yanlılarının terörist karakterdeki cinayetlerinde artış oldu. Antifaşist gruplar bunlarla yüzleşti ve faşistleri önlemede başarılı oldu ama bunu Charlottesville gibi olaylar yaşanmadan önce başaramadılar. Charlottesville'de faşistler ve antifaşistler arasındaki yüzleşme, bir Nazi'nin arabasıyla kalabalığa saldırarak bir kişiyi öldürülmesi ve 20 insanı yaralaması ile sonuçlanmıştı.

Trump'ın en büyük başarısı, yıllık ekonomik büyümenin yüzde 2 ile yüzde 3 arasında tutulması ve işsizlik oranının, on yıllardır en düşük orana, yüzde 4'ten de aşağıya çekilmesi oldu. Petrol ihracı 2019'da ithalatı aşarak, son on yıllarla karşılaştırıldığında etkili bir dönüş yaşadı.

Yine de bunlar göreceli başarılardır (bkz. Bölüm 3). Trump ve onun "ticaret savaşları" da, Kasım 2020'deki başkanlık oylamasının seçim kampanyasına hizmet etmektedir. Seçimin sonucunun ne olacağı, başka etmenlerin yanı sıra, ABD seçim sisteminin karmaşıklığı nedeniyle henüz öngörülemez.

2.2. Uluslararası politik ve askeri düzlemde, Trump ABD emperyalizminin egemenlik krizini de derinleştirdi

Trump'ın yönelimi başından beri çelişkili ve krizin bir ifadesidir: Hem ABD'nin dünya ölçeğinde yitirdiği önderliğini sert, militarist bir çizgide yeniden ihya etmeye çalışıyor, hem de aynı zamanda dünya jandarmalığına ilişkin askeri harcamalarını azaltmak istiyor; ortaklarının daha fazla askeri sorumluluklar ve bu sorumlulukların getirdiği ekonomik yükleri üstlenmesini istiyor ama geleneksel ortaklarıyla konsensüs yerine tek taraflı adımlara başvuruyor.

Trump'ın karakteristik tarzı askeri blöfe başvurmak, ertesinde müzakerede bulunmak oldu. Bunu, Kuzey Kore'yi nükleer bir kratere dönüştürme tehditlerinde ve ardından *Juche* ("kendine güven") ideolojisinin diktatörüyle açık samimi müzakerelerinde gördük. İran'a karşı bombardıman emri verdi ve ama jetler uçuşun ortasındaiken bunu askıya aldı. Guaidó'nun kukla hükümetini destekledi ve Venezuela sivil-askeri rejimini işgalle tehdit etti ve sonunda güvenlik danışmanı John Bolton'u, İran'la ilişkisinde çok savaş çığırtkanlığı yaptığı ve Venezuela'ya dönük politikası çöktüğü için (2019'un ilk yarısında Maduro'yu düşürecek bir askeri darbe bekliyordu) görevden aldı. Bu başarısızlık, Venezuela'da Rus askeri varlığının artışına kapı araladı. ABD hükümeti başarısızlığını, Obama'nın Küba'ya dönük açık uygulamalarını kısmen tersine döndürerek, ambargonun unsurlarını restore ederek kapamaya çalıştı. Sonuç olarak, Trump'ın Küba ve Venezuela'ya dönük politikasının hesapları doğaları gereği seçimsel bir karakterde, çünkü Trump, Florida eyaletindeki Latin doğumlarının sağcı oylarını sağlama almak istiyor.

NATO'dan çıkma tehditleri havada kaldı, ama iklim değişikliği üstüne olan Paris Anlaşması'ndan çıkma tehdidi gerçekleştirildi. Suriye ABD için bir bataklık oldu. ABD politik aygıtından ve kendi partisinden bile birçok itiraza rağmen, Trump birliklerini Suriye'den çekti ve üstü kapalı olarak Türkiye'nin Suriye Kürdistanı'na dönük saldırgan tutumunu, ona IŞİD'i yenme fırsatı yaratan Kürt YPG'yle ittifakını bozarak, sahiplendi. Bu uygulamaların doğrudan sonucu, binlerce IŞİD'li mahkûmun Kürt kamplarından kurtulması ve Kürt önderliğinin, Türk saldırılarından korunma karşılığında toprakların teslim edilmesi şartıyla

Esad diktatörlüğüyle ve Rusya'yla bir anlaşmaya gitmesi oldu. Başka bir ifadeyle, bu Rusların konumlanışlarının lehine ama ABD için açık bir etki kaybı oldu.

Suriye'den 5000 askerin çekilmesini gerekçelendiren "askeri evlerine getirin" konuşmasıyla çelişkili olarak, Trump Ortadoğu'daki ABD birliklerinin sayısını, Suudi çıkarlarına ve petrol tankerlerine Hürmüz Boğazı'nda yapılan Yemen saldırılarına bir cevap olarak 2019 Mayıs'ında bölgeye 14.000 asker daha göndererek, artırdı. Buna rağmen Suudiler, bir ABD casusluk droneunun düşürülmesinin ardından karar verilen İran saldırısının iptal edilmesiyle "ihanete uğramış" hissettiler ve Suudi Arabistan Rusya'yla olan bağlarını geliştirdi. Bölgede ABD egemenliğinin zayıflaması yalnızca, Irak'ı genel olarak kontrol eden ve Suriye'de önemli bir etkiye sahip İran'ın giderek cüretkâr hale gelen askeri ve politik hareketlerini cesaretlendirmekle kalmıyor, ama aynı zamanda geçmişte ABD uşakları olarak hizmet eden hükümetlerin, daha ciddi bir bağımsızlıkla kendi çıkarlarını koalamasının yolunu açıyor. Bu ise, Suudi Arabistan ve Katar çatışmasında veya Türkiye'nin Suriye'ye müdahalesinde görüldüğü üzere, bölgesel güçlerin ihtilafını doğuruyor. Benzer ama daha düşük ve sadece ticari olan bir seviyede, Güney Kore ve Japonya arasındaki ihtilaf, iki ülkenin de önemli ABD askeri üslerine ev sahipliği yapmasıyla şaşırtıcı boyutlar kazandı.

ABD büyükelçiliğinin Kudüs'e taşınacağını ilan edilmesi, sadece Siyonist sömürgeci projeye koşulsuz desteğin sembolik bir ifadesi olarak kaldı, uygulamaya geçirilemedi. George W. Bush yönetiminin uyguladığı işkence yöntemlerinin sürdürüleceği yönündeki söz de konu üzerine hükümet içi bölünmeler dolayısıyla terk edilmek durumunda kaldı. ABD birliklerini Afganistan'dan çaresizce çıkarmada askeri olarak başarılı olamadan ve Afgan hükümetinin ve bu hükümetin danışmanlarının muhalefetine rağmen Trump, Camp David'deki kamuya açık bir etkinlikte Taliban'la anlaşmaya çalıştı. Bu deneme nihayetinde başarısız oldu. Yalnızca iki yıl önce ABD, cephaneliğindeki en büyük nükleer olmayan bombayı, IŞİD'le kavgasının bir parçası olarak Afganistan'a atmıştı ve 2019 Ekim'inde, İslamcı faşist grubun önderinin sözde suikasta uğradığı ilan edilmiş ama bu olayın kanıtlarını gösterememişti.

Trump'ın Brexit'i desteklemesi, onun, Fransa ve Almanya'yla birlikte ABD'yle ilişkisi şaşırtıcı bir seviyeye ulaşan Avrupa emperyalizmiyle yüzleşmesinin bir parçası. Politik olarak, Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden çıkışını kabul edeme acizliği Theresa May hükümetinin düşmesine neden olan bir felaketti ve iktidarda geçen birkaç haftanın ardından, Boris Johnson, çaresiz bir denemeyle politik güçler arasındaki yıkıcı yenişememeyi çözebilmek için genel seçim çağrısı yapmak zorunda kaldı. Bu sırada bazı sektörler yeni bir referandum talep ederken ve aşırı sağ "Brexit Partisi'nde" yeniden örgütlenirken Johnson'un kendisi de Brexit'in uygulanmasıyla ilgili ne yapacağını bilmiyor. 2018'de Trump'ın Fransa'ya ziyareti, NATO desteğinin finansal giderlerinin bölüşümü gibi konularda Macron'la yaşanan ayrılıklarla doluydu ve ABD tarafından uygulanan gümrük misillemeleri dolayısıyla İspanya ve Almanya ile yaşanan sürtüşme büyüdü, özellikle de tarımsal ürünler nedeniyle. Bütün bunlar dünyadaki temel emperyalist gücün, Trump yönetimi altında ivmelenen genel geri çekilişinin altını çizmektedir.

3. Bölüm:

Kapitalizm 2007 Ekonomik Krizi'nin üstesinden gelemiyor

2007 yılında başlayan derin kriz, onu diğer krizlerden ayıran üç özellik taşımaktadır:

1) Ağırlığı: 1930'lu yıllardaki krizden beri görülen en büyük kriz olarak tanımlanmaktadır. 2) Küresel boyutu. 3) Süresi: Hâlâ sona ermedi.

Kriz 2007 yılında ABD'de başladı, kısa sürede Avrupa'ya yayıldı ve Eylül-Ekim 2008'de en yüksek düzeyine ulaştı. Daha sonra ilerleyen yıllarda merkez üssü Avrupa olan bir krize dönüştü. Çin, Hindistan ve kısmen Rusya ve Brezilya gibi "gelişmekte olan" yalnızca birkaç ekonomi, bazı hammaddelerdeki (spekülatif ve kurgusal) artış nedeniyle birkaç yıllığına da olsa (2009-2011) krizden kurtuldu. Bu hammadde fiyatlarının birbirini ardına düşüşü, krizin bu ülkelerde de patlak vermesine neden oluyor. Bir zamanlar BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika) ülkelerinin "boom"u olarak adlandırılan süreç artık sona erdi.

Kapitalist emperyalist düzenin içinde bulunduğu ekonomik krizi aşmaktaki başarısızlığının ana nedeni, kâr oranlarındaki düşüşü tersine çevirebilecek dünya çapında bir yağma ve sömürüyü dayatmanın şimdilik imkânsız olmasıdır.

Kriz; dünya borsalarının çöküşü, yeni dış borç krizleri, küresel ya da bölgesel ölçekte ciddi resesyonlar gibi yeni ve derin biçimlere doğru ilerliyor.

a) Önceki derin krizlerin aksine, 2007 krizinin belirgin bir son noktası yok ve gerçekte hâlâ sürmekte. Yıllardan beri devam edegelmekte ve burjuva iktisatçı Larry Summers'in deyimiyle "asırlık durgunluk" görünümü kazanmış durumda. Dünya ekonomisi, 2007 öncesindeki büyüme oranlarını hâlâ yakalayamadı.

b) 2011-2012 sonrası, krizin başında olduğu gibi mali çöküntünün keskinleştiği dönemler yaşanmadı; ama birçok gösterge, işletmelerin finansal zayıflığı, ülkelerin borçlanma süreçleri, borsalara aşırı değer biçilmesinin vs. sürdüğünü göstermektedir.

c) 2011'den beri ekonominin çok yavaş şekilde yeniden canlandırılması sürecini başlatan ABD'de, bu gidişat Trump yönetiminde hızlandı. ABD ekonomisi, Çin ve Avrupa ile "ticaret savaşları,"

yurtdışındaki sermayesinin önemli bir oranının "ülkeye dönmesi" ve Wall Street Borsası'nda muazzam bir spekülatif balonun yaratılması pahasına da olsa, bütün dünyada kabul edilebilir düzeyde büyüyen tek ekonomidir.

d) Her ne kadar Çin son dört aylık dönemlerde %6,2 ve %6,5 arasında bir büyüme yaşasa da bu büyüme 1992'den beri en yavaş ritme karşılık gelmektedir. Çin, ekonomik büyümeyi, 1990-2010 döneminde tutturduğu büyümenin yaklaşık yarısına kadar düşürüyor (bkz. Uluslararası Haberleşme'nin son sayısındaki veriler).

e) Avrupa, en büyük ekonomilerde (Almanya, Büyük Britanya) bile derinleşmekte olan bir durgunluk durumundan çıkmaya muktedir değil. Buna, Brexit'in yarattığı krizi de eklemek gerekir.

f) Latin Amerika, ülkeler arasındaki eşitsizliklerin ötesinde neredeyse bir durgunluk döneminden geçiyor. Bölgenin "büyük" ülkeleri en kötü göstergelere sahipler (Brezilya, Meksika, Arjantin). Venezuela ekonomisinin rekor düzeydeki serbest düşüşü de bunlara ekleniyor.

g) Uluslararası örgütlerin yaptıkları tüm çalışmalar, Amerikan ekonomisinin bu "mini boom"unun sona ermesi de dahil olmak üzere daha da zayıf

bir ekonomik büyüme döneminin yaklaşmakta olduğu konusunda birleşiyorlar.

3.1. ABD ekonomisi büyüyor, ama bu bir *boom* değil.

ABD 2018’de %3,6 büyüdü. 2019 yılında bu büyümenin % 3’e düşmesi bekleniyor; ABD ekonomisi kadar büyük bir ekonomiye sahip bir ülke için yüksek bir rakam... İşsizlik oranı, istatistiksel olarak son 50 yılın (kronik krizin başlangıcı 1969’dan beri) en düşüğü, yani % 3. Ama bu oranı, kısmî süreli çalışanları, daha fazla çalışmak isteyen ve iş bulmanın imkânsız olmasından dolayı iş aramayı bırakanları ekleyerek düzelterek olursak, gerçek işsizlik oranı % 7,2 olur.

Hâl böyleyken, Kuzey Amerika emek pazarının kendine özgü gerçeklikleri olduğunun altını çizdikten sonra, gerçek şu ki, yeni iş imkânlarının yaratılabilmesi için (sekiz ayı aşkın bir sürede, 2011’den beri) 100 ayın geçmesi gerekti. Ücretler %3,1 arttı (son 20 yılda düşüşteydi). Amerikan ekonomisi Ekim 2008’de doruk noktasına ulaşan krizden bu şekilde çıktı. Trump yönetimi (2017’den günümüze) bütün bu süreçte en iyi büyüme (2017’den beri birbirini takip eden 6 dört aylık dönemde %3’e ulaştı) ve yeni iş imkânları yaratma (2017-2018 arası 7,5 milyon) rakamlarına sahip.

Ama bu gerçekliği ve desteklenmiş bir büyüme yaşayan dünyanın tek bölgesi olduğu gerçeğini kabul ederken, bunun göreceleştirmeliyiz. Bazı burjuva ekonomistlerin ve gazetecilerin belirttiği gibi, Amerika’da bir süper *boom* yaşanmadı. Mevcut Amerikan büyümesini (2011-2019), GSYH artışının yaşandığı bu denli uzun döngülere sahne olan son iki dönemle karşılaştıralım. Sonuncusu 1991 ilâ 2001 yılları arasında meydana geldi (büyük bölümü Clinton yönetimi döneminde).

3.2. ABD ile Çin arasındaki “ticaret savaşı”, kapitalist dünya krizinin bir başka tezahürüdür

ABD ile Çin arasındaki sözde “ticaret savaşı”na ilişkin farklı yorumlar yapılıyor. Bunun, teknoloji ya da Çin’in ABD’yi geçerek dünyanın en büyük kapitalist gücü olmasını engellemek için verilen bir “savaş” olduğu söyleniyor. Bu yorumlar yanlış. Akımnımıza göre bu “savaş”, global düzeydeki kapitalist ekonomik krizin devam ediyor oluşunun bir sonucu, dünyada burjuvazi içindeki giderek kötüleşen tüm çatlaklar ile sürtüşmeler ara-

sında en görünür olanıdır.

Bu nedenle sadece Çin’e karşı bir “savaş” değil; daha ziyade Trump’un başlattığı birçok “ticaret savaşı” söz konusu. Kanada, AB ve Meksika’ya karşı savaşlar da var. Dahası Fransız şaraplarına ve İspanyol Devleti’nin zeytinyağına karşı özel “savaşlar” mevcut.

Çin özelinde Trump, ABD’li çokuluslu şirketler ve özellikle yabancı finans kapital lehine halihazırda var olandan daha büyük bir pazar payı için bastırdı. Çin’de %100’ü yabancı sermayeden oluşan bankaların pazara ücretsiz girişi önünde hukukî engeller var; yalnızca Çinli bankalar ile ortak olabiliyorlar. Burada esas nokta şu: bankacılık sektörünün varlıklarının sadece %2’sinden daha azı yabancı şirketlere ait (bkz. Uluslararası Haberleşme No 43, 2019).

Trump “ticaret savaşları”nı, Çin ve diğer kapitalist güçlerle bir müzakere başlatmak için kullandı. Kuşkusuz alınan önlemler ve uygulanan yaptırımlar dünya ekonomisine zarar veriyor ve global ekonomik krizi kızıştırıyor. Fakat “savaşlar” ve yaptırımlar krizin sebebi değil, krizin bir sonucu ve ondan çıkış olmadığının bir göstergesidir.

“Ticaret savaşı”nın, Çin ile ABD arasında silahlı çatışmaya bile varabilecek maddi bir krizin olası başlangıcı olduğu yönündeki burjuva yorumcular ile sol kesimlerden yorumcuların tahminleri gerçeklik tarafından yalanlandı. Ekim ayının ortasında, kapitalist müttefikler arasında en nihayetinde sadece bir çatlak ve sürtüşmenin mevcut olduğunu gösteren bir mütareke ilân edilip bir prensip anlaşmasına varıldı. Müzakere sürecinde en fazla taviz veren taraf, tarım ürünleri alımını neredeyse üç katına çıkarmayı taahhüt eden Çin oldu. Alımlar 16 milyar dolardan 40-50 milyar dolara çıktı.

Öte yandan Çin, finansal sistemini dışarıya açarak finansal hizmet şirketlerinin bütününü yabancı mülkiyete geçmesinin önünü açtı ve teknolojik ürünlere ilişkin fikrî mülkiyet sınırlamalarını da kaldırmayı taahhüt etti. Bu son iki hususun kısa vadede etkileri sınırlı olacak. Çin diktatörlüğü, her zaman uymadığı bir “takvim” belirlemeyi âdet edinmiştir. Global kriz devam ettiği sürece, burjuvazi içindeki çatlaklar ve sürtüşmeler de devam edecek.

3.3. Avrupa ekonomisi büyümüyor

Aslında, beş yıl önce krizin doruk noktasına ulaş-

masının ardından Avrupa ekonomisi ivme kazanmadı. Vergi açıkları azaltamıyor, işsizlik oranı düşürülemiyor. 2012'den beri Avrupa ekonomisi, Avrupa Merkez Bankası tarafından "devlet tahvillerinin satın alınması" yoluyla ayakta tutuluyor. Bu, Yunanistan, Portekiz, İspanya ve İtalya'nın temerrüde düşmelerini önledi (kemer sıkma planları karşılığında elbette). Aşırı değerlenmiş Avrupa devlet tahvilleri büyük miktarlarda pazarda bulunuyor, bankaların bilanço tablolarını şişiriyor, yeni bir balonun patlaması gibi çok tehlikeli bir olasılığı yaratıyor. Almanya, İskandinav ülkeleri, Hollanda, İsviçre, Fransa, Lüksemburg ve Belçika bankalarının faiz oranları eksi değerlerde: Olağan kapitalist mantığa aykırı olarak bankalar, mevduatı elinde tutmak için "ödeme" alıp kredi vermek için ödeme yapıyorlar. Bu da her şeyin devasa bir spekülasyon, sürdürülebilir olmayan ve tamamen sıra dışı bir durum söz konusu olduğunu gösteriyor.

Avro bölgesi ekonomileri büyümemekte (sadece %1,2). İtalya ve Almanya, neredeyse bir durgunluk dönemindeler (sırasıyla %0 ve %0,5 büyüme). Fransa ise %1,2'de. Düşük de olsa büyüme sadece İspanya'da (%2,2) ve yaklaşık %2'lik büyüme oranlarıyla Portekiz ile Yunanistan gibi (geçmiş yıllardaki ağır yeniden yapılanma planlarının uygulanmasının ardından daha yeni krizden çıkan ve büyüme rakamlarının geçtiğimiz yıllardaki rakamlarla kıyaslanması gereken) daha küçük ekonomilerde mevcut. Almanya (%3,1 işsizlik) dışında her ülkede işsizlik oranı çok yüksek: Fransa'da %8,5, İtalya'da %9,5, İspanya'da %13,8, Yunanistan'da %16,9.

Almanya'nın durgunluk döneminden geçmesi, yeni ve önemli bir gelişme. Avro bölgesi dışında kalanlar arasında en önemli ekonomi Britanya ekonomisi. 2019 sonu itibarıyla GSMH artışı sadece %1,2 olacak ve gidişatı ise tamamen belirsiz. Brexit, dünyadaki spekülasyonların merkezi olan Londra piyasalarını tasfiye ederek, ülkenin finans sektörü ile borsa sisteminin tamamına ölümcül bir darbe indirebilir.

3.4. Latin Amerika ciddi bir durgunluk döneminde

Latin Amerika'nın on yıl önce, (daha fazla yoksulluk olmasına rağmen Latin Amerika'ya kıyasla daha az birikmiş zenginliğin olduğu) Asya ve Afrika'yı geçerek dünyada en büyük eşitsizlikleri

barındıran bölge haline geldiğini hatırlatmak gerekir. Bütün bölgede büyüme rakamı tahmini olarak 2019 yılı için %0,2, 2020 için ise sadece %1,8.

Dünyanın diğer bölgelerinin aksine, bölge ülkelerinin performansları arasındaki eşitsizlikler de büyük. Bütün olarak, en büyük ülkeler en kötü performansa sahipler.

Bolsonaro'nun seçimi kazanmasının ardından, birçok uzmanın Brezilya ekonomisinin yaklaşık %3 büyüyeceğine ilişkin tahmini tam anlamıyla bir hüsrana dönüştü. 2019 yılı sadece %0,9'luk bir büyüme ile kapanacak. Dolayısıyla ülke neredeyse bir durgunluk döneminde. 2,06 milyar dolar GSYH'ye ve %12,5 işsizlik oranına sahip bölgenin en büyük ekonomisinden söz ediyoruz. Meksika'nın durumu ise daha iyi değil. Bu yıl sadece %0,4'lük bir büyüme oranı yakalanacak ve ekonominin resesyona doğru gitmesi olasılık dahilinde. Daha düşük bir GSYH'ye sahip olan Arjantin (450 milyar dolar), Venezuela hariç bölgenin en kötü ekonomik verilerine sahip olan ülke konumunda. 2019 yılında %3,5'luk bir düşüş, derin bir resesyona söz konusu ve tahminlere göre resesyona 2020 yılında da sürecektir (-%1,5). İşsizlik oranları ise oldukça yüksek (%10,6). Derin bir krizle boğuşan ve IMF'nin büyük yeniden yapılandırma planlarını felce uğratan yarı ayaklanmalara sahne olan Ekvador da 2019 yılını negatif rakamlarla (-0,5) kapatacak. Uruguay ise aslında durgunluk döneminde (%0,4). Venezuela ise düşüş rekorunu yıllardır elinde tutuyor; -%35'lik bir ekonomik küçülme oranına (şimdiye kadar dünyanın en yüksek rakamı) sahip olan ve 2020 yılında % -10 daha küçüleceği tahmin edilen ülke, mutlak bir hiperenflasyon ve kaosa saplanmış bulunuyor.

Öte yandan bir dizi ülke, 2019 yılının sonu itibarıyla bir miktar ekonomik büyüme vaat ediyor: Bolivya %3,9, Kolombiya %3,4, Peru %2,6 ve Şili %2,5. Ancak bu ülkelerin tamamında toplumsal eşitsizlik düzeyi çok yüksek; hoşnutsuzluk artıyor (ayaklanmaların halihazırda başlamış olduğu Şili bunun en iyi örneği). Örnek verecek olursak, bu ülkelerin en büyük ikisinde işsizlik oranı oldukça yüksek: Kolombiyada %10,8 ve Şili'de %7,2.

3.5. Veriler ekonomik krizin ve sürekli karşıdevrimin devam edeceğini gösteriyor.

Neticede dünya ekonomisi 2019 yılını, 2009 yılından beri en düşük oranla, sadece %3'lük büyümeyle kapatacak. Dünya ülkelerinin yarısından

fazlası, son 25 yılın kişi başına en düşük büyüme oranını kaydedecek. Çokuluslu şirketlerin ana şirketin kurulduğu ülkeden başka ülkelerde ne kadar yatırım yaptığını gösteren doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) geri çekiliyor (Avrupa'da DYY %73 oranında bir geri çekilme, gelişmekte olan ülkeler olarak adlandırılanlarda ise sadece %3'lük bir artış söz konusu). Gelişmekte olan ülkelerdeki bu durum, ABD'de yatırımların ne kadar arttığının bir önemi olmadığını, bunun Trump döneminin başlangıcından beri uygulanan vergi teşviklerinden kaynaklı sermayenin kendi ülkesine geri dönmesi sürecinin bir ürünü olduğunu gösteriyor. Marksist ekonomist Michael Roberts, sanayileşmiş ekonomilere gelince, dünyanın halihazırda yeni bir resesyonda olduğunu belirtiyor (*Michael Roberts Blog*, "A global manufacturing recession," (<https://thenextrecession.wordpress.com/2019/10/01/a-global-manufacturing-recession/>)).

Bu genel manzara karşısında, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), global büyüme beklentisini 2019 için %3,2'ye, 2020 için ise %3,4'e düşürdü. 2018 yılının sonundan beri ekonomik büyüme tahminini sistematik olarak düşüren IMF, aynısını yaptı. Dediğimiz gibi, şu an 2019 için sadece %3, 2020 için ise %3,4'lük bir global büyüme öngörülüyor (IMF'nin bu raporları gelecek hakkında genellikle "iyimserdir;" fakat asıl önemli olan, daha önce daha yüksek oranlar öngörmüş olmasıdır).

Özetle, dünya ekonomisindeki büyüme yavaşlıyor ve birçok kimse şimdiden yeni bir resesyona eşikinde olduğumuzu söylüyor.

Emperyalist kapitalist program, ekonomik sürekli karşıdevrimin programı olmayı sürdürüyor.

IMF, OECD ve burjuva ekonomistler bunu ifade ediyorlar: Yapısal reform süreci (bizim ekonomik sürekli karşıdevrim dediğimizi bu şekilde adlandırıyorlar) "durdu" ya da "yavaşladı". Amaçları ise bu yapısal reformları "yeniden başlatmak". IMF'nin başındaki Kristalina Georgieva, yaptığı tahmin konuşmasında bunu ileri sürdü. Bilhassa emperyalizmin ve büyük çokuluslu şirketlerin önceliği; yeniden yapılanma süreçleri (bütçe açıklarının azaltılması), emeklilik sisteminin ve iş yasalarının reforme edilmesi ve serbest ticaret anlaşmalarının gözden geçirilmesi.

Uygulanan ve Ekvador, Şili, Irak ve Lübnan'da se-

ferberlik ve ayaklanmaları tetikleyen tam da bu programdır.

Bu yüzden emperyalizmin ve büyük çokuluslu şirketlerin sahip olduğu yegâne program, dünya güçlerinin programıdır. Uluslararası örgütlerin (IMF, OECD) sözcüleri, ekonomik sürekli karşıdevrim programını ifade etmeyi sürdürüyorlar. Bu program, dünya işçi sınıfının daha fazla sömürsü ve yarı sömürge ülkelerin kaynaklarının talanı programıdır. Çalışma yaşamı ile "sosyal refah sistemlerinin" reforme edilmesi, "serbest ticaret" anlaşmaları ve dış borçların ödenmesi için kemer sıkma politikalarının uygulanması bu çerçeveye oturuyor.

4. Bölüm:

Hükümetlerin ve siyasi rejimlerin krizi belirleyici olmaya devam ediyor

İstersağ istersahtesol taraftan olsun, hükümetlerin, partilerinin ve rejimlerinin kötüye gidişinin ve krizinin gerçek nedeni sözde komplolarda aranmamalıdır. Kâr oranlarını korumak için sürekli kemer sıkma düzenlemelerine ihtiyaç duyan derin kapitalist kriz ile işçi sınıfının, halk kesimlerinin ve gençliğin bu tür planlara karşı azimli direnişinin birleşimi, istikrarsızlığa ve mevcut kutuplaşmaya neden olan unsurdur.

Sahte sol bir hükümetin yerini sağ veya aşırı sağ bir hükümetin alması olağandışı değildir. Veya tam tersi, sağ hükümetin başarısızlığı karşısında sahte sol hükümet onu takip edecektir. Söylediğimizi ortaya koyacak pek çok örnek mevcut ve bu değişikliklerin neden gerçekleştiğini analiz etmeliyiz.

Son günlerde farklı ülkelerde (Ekvador, Şili, Katalonya, Lübnan ve Hong Kong) şaşırtıcı derecede hızlı bir dinamikle patlak veren bir mücadele fırtınasına tanık olmaktadır. Asgari ve demokratik sloganlardan tutalım, hükümetleri, rejimleri, Katalonya'da olduğu gibi kralları ve Ekvador'daki gibi IMF'yi sorgulama noktasına varan sloganlar kullanılmakta ki sonuncusu, borçlu ülkelere kullanılan sloganı daha da güçlü bir şekilde yükseltmemiz gerektiğini gösteren en ileri örneklerden biri. Bir diğer örnek ise, metro ücretlerinin

yükseltilmesini sorgulamaktan “Piñera, asker ve polis defol” sloganına hızla geçilen Şili. Bu büyük önem taşıyor, zira seferberliğin sürekliliğinin, kit-
lelerin hükümetleri, rejimleri ve esas dayanakları olan silahlı kuvvetleri sorgulamasına veya İspanya Devleti örneğinde olduğu gibi, Franco, kral ve patronların anlaşmaya vardıkları demokratik geçişi hızla sorgulamasına neden olduğunu görmeyen aşamacı devrim teorisyenlerinin görüşlerine tezat oluşturuşuyor.

Brezilya’da 2013 yılında toplu taşıma ücretlerinin 0,20 Brezilya reali (20 sent) artırılmasıyla başlayan seferberlik hızla yolsuzluk karşıtı; eğitim, sağlık, toplu taşıma vs. gibi daha iyi kamusal hizmetler talep eden devasa bir seferberliğe dönüşmüştü. Şu an Şili’de yaşananın bir benzeriydi ancak daha kitleseldi. Mesele sadece toplu taşıma ücretlerinin artırılması değil; şu açık ki seferberlik süreci hükümeti ve onun kemer sıkma planlarını sorgulamakta. Hele ki Piñera’nın orduyu kontrol altına almasıyla, diktatörün ardında bıraktığı ve anayasaya sıkı sıkıya bağlı Pinochetçi rejim de ülkede sorgulanmakta. Dahası, Lübnan örneğinde, tütün fiyatlarının artışı, hükümet planları ve WhatsApp görüşmelerine vergi koyulmasına karşı mücadelelerinde kitleler “hepsi gitsin, ama hepsi” sloganına geçiş yaptılar. Başka bir deyişle, bu örnekler gösteriyor ki mücadeleler tek seferlik sorunların ötesine geçiyor ve hızla hükümetin tüm planlarını ve bizzat rejimlerin kendisini sorgulamaya başlayarak, nesnel bir şekilde antikapitalist mücadelelere dönüşüyor. Bu da sürekli devrimin

program teorisinin geçerliliğini ortaya koyuyor.

Seçim örneklerine bakalım.

En iyi bilinen örneklerden biri, Macri’nin Peronist Cristina Kirchner’i yenilgiye uğratması. Tam anlamıyla yozlaşmış bir patron olan Macri, Cristina’nın yılgınlığı, çeteci ve antidemokratik yön-temleri ve kemer sıkma planları nedeniyle seçimi kazanmıştı.

En dramatik örneklerden biri Yunanistan’da Syriza ile yaşandı. Başbakan Aleksiş Çipras, nüfusun büyük çoğunluğunun iradesine ve kendi vaatlerine ihanet etti. 5 Temmuz 2015’te yapılan bir plebisitle halka Troyka ile anlaşmaya varılıp varılmayacağı sorulmuş ve %60’ın üzerinde HAYIR oyu çıkmıştı. 15 Temmuz’da Çipras Troyka’ya taviz verdi ve Syriza’nın bölünmesine neden olan anlaşmayı imzaladı. Syriza’nın iktidarda olduğu 4 yılın ardından, 2019’un sonunda, Çipras seçimi kaybetti ve sağ parti Yeni Demokrasi’nin kazanmasını mümkün kıldı.

Brezilya’da, ülkede devrimci bir durumun önünü açan Haziran 2013’ten günler sonra ne PT’nin ne de CUT’un kitle hareketini kontrol edebileceği anlaşıncaya, burjuvazi Dilma’yı (PT) görevden almaya ve devrimci durumu başkan yardımcısı Temer’le ortadan kaldırıp kaldıramayacağını görmeye karar verdi. Başaramadılar ve halkın PT’den, ihanetinden ve yolsuzluklarından usanmasının sonucu faşizan Bolsonaro’nun kazanması oldu. Bolsonaro ise şu ana kadar durumu stabilize etmekten epey uzakta, hatta işçi düşmanı tedbir-

lerini daha ileri taşıdı.

Bir diğer örnek, İspanya’da Halk Partisi’nin (PP) başarısızlığıyla “sosyalist” PSOE’nin hükümette tekrar konumlanması. Dört yıl boyunca ne PP ne de PSOE olmak üzere hiçbir parti bir hükümet kurmalarını sağlayacak çoğunlukla kazanmayı başaramadı ve dördüncü seçime gittiler. Kasım ayındaki son seçimde, PSOE ve Podemos seçim sonuçları açısından bir gerilemeye rağmen hükümet kurabildi. İsrarla ifade ettiğimiz üzere, PSOE’nin kitle hareketi karşısındaki kırılmalılığı ve ikili söylemde bulunduğu politikaları, aşırı sağ parti Vox’un ilerlemesinin ve parlamentodaki koltuk sayısını 50’nin üstüne çıkarmasının önünü açtı.

Macri’nin işçi sınıfında ve genel olarak halk kesimlerinde uyandırdığı nefret yüzünden 27 Ekim 2019’da Cristina’nın başkan yardımcılığıyla Peronizm’in zafer kazanması, Peronizm’in hâlâ daha işçiler ve halk kesimleri arasında hâkim olduğunu ortaya koyuyor.

Son olarak Tunus örneğinde, 15 Ekim 2019’da düzenlenen ikinci turda, birdenbire ortaya çıkan profesör ve anayasa hukuku uzmanı akademisyen Kays Said %73 oyla kazandı. İkinci ise milyoner bir medya patronuydu. Önceki hükümetin Nahda Hareketi (İslamcı) ve Nida Tunus (seküler burjuva) gibi geleneksel partileri sırasıyla %13 ve %10 oy aldı.

Başka bir örnek olarak Bolivya’da Evo Morales’in sahtekarlığına karşı yürütülen yoğun gösterilerin ardından, Santa Cruz merkezli aşırı sağın önderliğinde sivil-askeri bir darbe gerçekleşti. Ciddi bir siyasi krizin ortasında sağcı bir senatör kendini “geçici devlet başkanı” ilan etti. Burada da demir- den bir kural işledi, yarım yamalak önlemler veya sahte solculuk bu hükümetleri kitlelerden uzaklaştırdı ve bu durum Camacho benzeri liberal veya aşırı sağın işine geldi.

Son olarak, İngiltere de ciddi bir rejim krizi yaşamakta. Brexit’in iniş çıkışları, Theresa May’in düşüşü ve erken seçim çağrısı yapmak zorunda kalan Boris Johnson, burjuvazi içindeki ayrılığı ve üst sınıflar arasındaki devasa krizi gözler önüne seriyor.

4.1. “Muhafazakâr bir dalga” söz konusu mu?

Reformizm, sağ oyların yükselişinin halkın sağa yöneldiği anlamına geldiği, kitle hareketinde aşırı

gerici politikalar ve Brezilya gibi bazı örneklerde olduğu gibi profaşistlerin lehine siyasi bir yenilgi yaşandığı, dolayısıyla da muhafazakâr bir dalgayla karşı karşıya olduğumuz sonucunu çıkarmakta. Kitleleri suçlamakta; önderliklerin sınıfın tarihi düşmanlarıyla anlaşmaya varma ve uzlaşıcı politikalar uygulama yoluyla yaptığı ihaneti inkâr etmekte. Hal böyleyken Trump, Bolsonaro, Macaristan’da Orban, İtalya’da Salvini, Arjantin’de Macri ve benzerlerinin seçilmesi reformist önderlikler için işlevsel hale geliyor, çünkü böylece “ilerici” kampların politikalarını, bu hükümetlerden nefret eden ve onların politikalarından zarar gören herkesin sınıf uzlaşısına dönme konusunda “birliğini” meşrulaştırmaya çalışıyorlar.

Sağ veya aşırı sağ adaylara verilen bu oyların, kitle hareketinin bileşenlerinin yanılgı oyunu ifade ettiği doğrudur ve bu açıdan, kitlelerin bilinç düzeyindeki gerilikle ilgilidir. Ancak bu durum, “muhafazakâr dalga” veya kitlelerin sağa dönüşü ile hiç de ilgili olmayan üç etmenden kaynaklanmaktadır.

İlk etmen, ülkelerini daha çok sefalete, baskıya ve yolsuzluğa saplarken bir yandan da “sol” veya “ikili” söylemde bulunan sahte sol hükümetleri ve partileri yenilgiye uğratmak için geniş işçi ve emekçi kesimlerin seçtiği yöntemle ilgilidir. Bu yöntemi, işçilerin tüm sefaletinin kaynağı olan hükümeti yenilgiye uğratmanın öncelikli olduğu “protesto oyu” veya olumsuz oy olarak tanımlıyoruz.

Örneğin, Brezilya’da tanınmış bir neoliberal olan BNDES (Brezilya Kalkınma Bankası) başkanı Joaquin Levy’yi Maliye Bakanı olarak atayan (Levy bu görevi Haziran 2019’da istifa edene dek Bolsonaro hükümetinde de sürdürdü) ve terörle mücadele yasasını çıkaran “ilerici” Dilma idi. Veya General Cesar Milani gibi bir diktatörlük ajanını göreve getiren Kirchner hükümeti bir başka örnektir.

İkinci etmen, “sol” (burjuva basın ve sağ partiler tarafından yaygınlaştırılan ve sahte sol tarafından kabul gören bir kavram) görünümüne Lula’lar, Kirchner’ler, Evo Morales’ler, Correa’lar vb. tarafından kitlelerde yaratılan büyük siyasi kafa karışıklığıdır. Kitlelerin bilinç düzeyindeki gerilikle birleştğinde bu, “sol işe yaramıyor” fikrini yinelemekte ve bu tür sağ garabetlere yol açmakta.

Üçüncü ve en önemlisi, somut eylemlerinde

sınıf mücadelesine öncelik veren; tabanını işçilerin, öğrencilerin, kadınların, yerli halkın, kitle hareketlerinin oluşturduğu gerçek bir solun, devrimci bir önderlik alternatifinin yokluğudur.

Bununla birlikte, bu seçim sonuçlarına yol açan ve krizlere neden olan (veya hükümetin devrildiği Porto Riko'da olduğu gibi) gerçek neden, işçilerin ve halkların mücadelesi ile kapitalist ekonominin dünya krizi ve halklara yönelik kalıcı kemer sıkma politikalarının birleşimidir. Çokuluslu bir model olan "istikrarlı" Şili, metro ücretlerinin artırılmasıyla bir mücadele patlaması yaşadı. Ancak tıpkı Brezilya'da otobüs ücretleri artırıldığında olduğu gibi, bu buzdağının yalnızca görünen kısmıydı ve sokağa dökülen kalabalıklar hükümetlerden, kemer sıkma politikalarından memnun olmadıklarını kitlesel bir şekilde dile getirdiler.

4.2. Sağ ve aşırı sağ seçim yenilgisi yaşıyor

Sağın dünya genelinde seçim yenilgileri yaşadığı, dolayısıyla da henüz konsolide olmadığına açığa çıkmış olduğu bir dönemde, sahte sol geniş demokratik cephe politikasını tekrar ileri sürmektedir; bu sol, seçimleri kazanması halinde emperyalizmin talep ettiği kemer sıkma politikalarını tekrar uygulayarak kitlelerde hayal kırıklıkları ve bölünmelere yol açabilecek, bunun sonucunda da yeni sağ hükümetlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Son dönemde ABD'nin ekonomik, politik ve siyasi hegemonya krizine sağın bir dizi seçim yenilgisi eklendi ve reformizm bundan hareketle sınıf uzlaşmacı politikalarını yeniden gündeme getirmektedir. Örneklere bakalım.

İtalya'da Matteo Salvini; Beş Yıldız Hareketi (M5S) ile yeniden sahneye çıkan Demokratik Parti'nin (PD, eski komünistler, sosyal demokratlar, sosyal Hristiyanlar) bir araya gelmelerine neden oldu ve bir zamanların güçlü olan Salvini'si iktidarı kaybetti. Daha sonra, Salvini'ye karşı İtalya genelinde kitlesel bir seferberlik yaratan "Sardunyalılar" hareketi gerçekleşti.

Türkiye'de Bonapart Erdoğan, belirleyici şehirler olan İstanbul ve başkent Ankara'da Nisan 2019 yerel seçimlerini patronların sosyal demokrat muhalefetine, Kemalistlere karşı kaybetti. Erdoğan işleri daha da kötüleştirerek, sonuçlara karşı çıktığı İstanbul'da seçimlerin tekrarlanmasından daha iyi bir fikir bulamadı ve bu sefer daha büyük

farkla kaybetti.

Viktor Orban, çevreci sosyolog Gergely Karácsony (44) önderliğindeki muhalefet birliğine karşı Budapeşte'yi kaybetti ve ülkenin başkentini kaybederek büyük bir darbe almış oldu.

Eski KGB ajanı Putin'in demir yumrukla yönettiği Rusya'da, Moskova onu sürprize uğrattı: Putin koltukların üçte birini kaybetti ve küçük bir çoğunluk sağlayabildi. Liberal muhalif Alexei Navalny için bu sonuç, "işe yarar oy" çağrısının işe yaradığının bir kanıtı oldu. Adaylarının saf dışı bırakılması karşısında muhalefet önderi, destekçilerinden Vladimir Putin tarafından desteklenmeyen ve seçilme şansı olan herhangi bir adaya oy vermelerini istemişti. Bu da Komünist Parti'nin işine yaradı. Ancak işin aslı, Rusya'daki seçim sonucu son iki-üç yıldan beri Moskova'yı sarsan büyük mücadeleler ve seferberliklerin yansımaları bir ifadesiydi.

Yunanistan'da Neonazi Altın Şafak dikkate değer bir yenilgi yaşadı. 2019 parlamento seçimlerinde %2,93 oy oranıyla temsil hakkını kaybetti. Bu durumun nedeni, Yunan antifaşist rapçi Pavlos Fyssas'ın öldürülmesi nedeniyle partinin popülerliğini kaybetmesine bağlandı. 2019'un sonunda, partinin kirayı ödeyemedikleri için Atina ve Pire'deki merkezlerini kapattığı bildirildi. Parti ayrıca web sitesini de kapattı.

Arjantin'de ise, Macri'nin liberal sağ hükümeti Peronizm'e karşı seçimleri kaybetti ve sonuç olarak Peronizm hükümete geri dönmüş oldu.

Yani sağın en kolay yoldan seçim kazanmasına neden olan, solun söylemindeki yarım yamalak politikalar ve iktidardayken de bunları sağcı anlayışla uygulamaya koymasındır. Kitlelerin desteğini kaybettiğinde sağ başını kaldırmaktadır. Ve reformistlere göre sağı mağlup etmenin yolu, görevdeki en sağ unsurlara karşı herkesle cepheler kurmak; bunlara geniş cephe, demokratik cephe gibi isimler vermek, yani en nihayetinde sağın tekrar zafer kazanacağı yeni seçim yenilgilerine sürükleyecek popülist veya sınıf uzlaşmacı politikalara tekrar başvurmaktır. Reformistlerin bu ülkelerdeki ekonomik yapıları değiştirebilecek alternatif bir program yükseltmeyi reddetmesi, onların veya sahte solun kapitalizmle olan yapısal ilişkilerini ortaya koymakta; zira imtiyazlarını kaybetmektense sosyal tabanlarını kaybetmeyi tercih etmekte.

Her koşulda, Arjantin'de Fernandez-Cristina Kirchner, Brezilya'da — tekrar kazanacak olursa — Lula veya Şili'de koalisyon istikrarı sağlamayacaktır. Kemer sıkma politikaları uygulamaları gerekecek; bu da daha fazla kargaşanın ve bölünmenin önünü açacaktır.

5. Bölüm:

Eski ve yeni tipte reformizmlerin krizi ve devrimci önderlik boşluğu

5.1. Son on yılın ikinci yarısında sözde “ilerici” hükümetlerin krizi derinleşmeye devam etti.

“21. yüzyıl sosyalizmi” olarak nitelenebilecek Venezuela, Bolivya, Ekvador hükümetlerinden Brezilya İşçi Partisi (PT), Kirchnerci Peronizm, Şili'deki Yeni Çoğunluk, ve Uruguay'daki Geniş Cephe gibi emperyalizm yanlısı “sol” ya da “ulusal veya halkçı” hükümetlere kadar uzanan ve Nikaragua'daki FSLN (Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi), El Salvador'daki FMLN (Farabundo Martí Ulusal Kurtuluş Cephesi) ve Peru'da Ollanta Humala'yı da kapsayan çeşitli “çok renkli” bileşimlerin gerilemelerine, zayıflamalarına ya da azımsanamayacak yenilgiler yaşamalarına tanıklık ettik.

Genel anlamda bu hükümetler, 21. yüzyılın başında Ekvador'daki yerli halk seferberliği, Argentinazo [2001 yılında ekonomik kriz nedeniyle Arjantin'de yaşanan kitlesel ayaklanma, ç.n.] ya da 2002'de Venezuela'daki darbe girişiminin kitleler tarafından yenilgiye uğratılması gibi sosyal seferberlik süreçleri üzerinde yükselmişlerdi. Geleneksel partilerin kan kaybetmesinden doğan boşluğu bu sayede doldurabilmiş ve o dönem hammadde fiyatlarındaki yükselişten faydalanarak çeşitli sosyal destek programlarını hayata geçirebilmişlerdi. Söz konusu hükümetler, herhangi bir yapısal değişime ya da burjuva düzenin sınırlarını aşan değişikliklere yanaşmadan ulusal burjuvazileri ve emperyalizmle olan işbirliklerini ve dış borçları ödemelerini olduğu gibi sürdürdüler. 2007'de patlak veren dünya ekonomik krizinin etkisinde ekonomik yükseliş devri sona erince, hızla kemer sıkma politikalarını uygulamaya koyan bu hükümetler, sosyal tabanlarını da aynı hızla kaybetmeye başladılar.

Kirchnerizm 2015 yılında seçimler kanalıyla iktidarı kaybetti. Aynı yıl Chavizm seçimlerde açık bir yenilgi aldı. 2014'te Brezilya'da Haziran 2013 seferberlikleri sonrasında gücünü önemli ölçüde yitiren Dilma, 2014'te kıl payı farkla yeniden seçildi, ancak 2016 yılında rejimin tüm dayanak partilerinin doğrudan karışmış olduğu yolsuzluklara karşı başlatılan ve Lula'nın sonradan hapse girmesine neden olan skandallarla dolu hukuki sürecin devam ettiği dönemde, gerici bir manevrayla görevinden azledildi. El Salvador'da ise FMLN 2019 seçimlerinde oyların %14'ünü kazanarak başkanlık seçimlerinden ancak üçüncü parti olarak çıkabildi.

Maduro ve Ortega, 2017 (Venezuela) ve 2018 (Nikaragua) yıllarında patlayan kitlesel isyanlar nedeniyle kan kaybettiler ama ABD yanlısı korkak burjuva muhalefetin azımsanamayacak desteğine de dayanarak iktidarda kalabilmeyi başardılar ve zayıflık ve çelişkilerine rağmen diktatörlük rejimleri olma yolunda ilerliyorlar. Venezuela, başlangıcında muazzam beklentileri etrafında birleşti ren politik bir projenin çözülmesinin en uç örneği olmaya devam ediyor. Venezuela ekonomisi, emperyalizmin uyguladığı ekonomik yaptırımlardan önce bile, Maduro'nun dış borcu ödemelerini yapabilmek için ithalat ve ulusal üretimde kesintiye giden ama bir yandan da sermaye kaçışını hiç olmadığı kadar kolaylaştıran kemer sıkma politikaları nedeniyle beş yıldan az bir sürede yarı yarıya daraldı. Sonuç olarak, beş yıldan az bir sürede nüfusun %15'inden fazlasına tekabül eden dört milyondan fazla insan ülkeden göç etti. Petrol üretimi yaptırımlar öncesinde bile 1999 seviyesinin üçte birine düşmüştü. Venezuela Devleti, giderek daha çok altın, koltan, elmas ve diğer maden kaynaklarının gayri resmi ihracatına dayanan mafyatik bir ekonomiye dönüşüyor ve her geçen gün Rusya'ya olan siyasi bağımlılığı artıyor.

Peru'daki Humala ise başından beri bu “ilerici” kampın en zayıf halkasıydı. Brezilyalı çokuluslu şirket Odebrecht'le bağlantılı yolsuzluk suçlamaları ertesinde tutuklandı ve siyasi projesi tuzla buz edildi. Ekvador'da ise Lenin Moreno, eski başkan Correa'nın yardımcısı olmasına rağmen 2017 seçimlerini kazandı. Kazanır kazanmaz da eski müttefiklerinden koparak siyasi mülteci Julian Assange'ı emperyalizme teslim eden, kendisini Trump'ın Venezuela'ya yönelik müdahale politikasının hizmetine adan ve 2019'da hükümetini

neredeyse tasfiye edilme noktasına getiren ve kendisini kısmen geri çekilmeye zorlayan büyük yerli halk ayaklanmasının intikamı olarak acımasız bir kemer sıkma politikasını uygulamaya geçiren açıkça emperyalizm yanlısı politikalar izlemeye başladı.

Morales 2016'da yeniden başkan seçilebilmesiyle ilgili referandumu kaybetti ancak 2019'da tekrar seçilebilmek için hukuki manevralara başvurdu; ardından da seçimi ilk turda kazanabilmek için sahtekarlık yaptı. Gerek bu manevralar gerekse de halk protestolarını bastırmaya yeltenmesi, siyasi bir krize yol açtı. Burada burjuvazi Morales'i desteklemek ve devirmek arasında ikiye bölündü; askerler devreye girerek Morales'i istifaya zorladı. Uruguay'da, Geniş Cephe cumhurbaşkanlığı seçimlerini az bir farkla da olsa kaybetti ve geleneksel sağ 15 yılın ardından ilk kez zafer kazandı.

Sözde "antiemperyalizmlerine" gelirsek, Haiti'de 2004'teki emperyalizm yanlısı darbenin ardından ülkeye gönderilen BM işgal birliklerinin çoğunu — Venezuela hariç — söz konusu "ilerici" hükümetler sağladı. Chavezci rejimse, 2006'dan itibaren, Haiti rejimini Petrocaribe şirketi kanalıyla finanse etmeye başladı; söz konusu şirketin karıştığı yolsuzluklar Haiti'de 2018'de gerçekleşen halk isyanlarında tepkilerin merkezinde yer aldı. "Pembe" hükümetlerin çoğunluğu oluşturduğu Mercosur, 2006 yılında İsrail ile bir serbest ticaret anlaşması imzaladı. Ve Honduras'ta emperyalizm, 2009 yılında Chavezci rejimin müttefiki liberal siyasetçi Manuel Zelaya'ya karşı darbe dü-

zenlediğinde, Venezuela hükümeti müzakereleri destekledi: Hillary Clinton'un başı çektiği söz konusu müzakereler darbenin başarısını garantiledi. Chavezci rejim ayrıca, emperyalizmin de onayı ile Küba'da gerçekleştirilen, Kolombiya hükümeti ile FARC arasındaki müzakereleri destekledi.

Meksika'da merkez sol siyasetçi López Obrador'un önceki seçimlerdeki başarısız girişimlerinden sonra 2018'de başkan seçilmesi, aynen PAN ve PRD hükümetleri gibi felaketle sonuçlanan PRI hükümetinin ardından, büyük beklentiler yaratmıştı. Bununla birlikte, Ulusal Muhafız denen militarize polis gücünün oluşumu; Trump'ın, Meksika üzerinden Amerika Birleşik Devletleri'ne geçen Orta Amerikalı göçmenleri Meksika'nın sert biçimde bastırmaması halinde ülkeye gümrük yaptırımları uygulayacağı tehdidine Obrador'un hızla boyun eğmesi; "Maya Treni" projesi kapsamında yerli halklarla sert bir biçimde karşı karşıya gelmesi sonucunda, Obrador hükümeti ilericilik halesini hızla yitirdi. Uyuşturucu baronu «Chapo» Guzmán'ın oğlunu yakalama girişiminin başarısızlığı, sağın bir saldırı başlatması için fırsat yarattı ve hükümetin elini zayıflattı; öyle ki, López Obrador'un çıkıp bir askeri darbe riski olmadığını açıklaması gerekti. Hükümet daha bir yılını doldurmuşken! «İlericiliğin» krizi, giderek Chavezcilikten uzaklaşan Puebla Grubunun ortaya çıkışında da görülebilir.

Muhalefete düşen "ilericiler," mevcut rejimleri destekleyen bir rol oynadılar. Her ne kadar Rousseff'in azil sürecini tasvir etmek için "darbe" sözü-

nü sıkça kullansa da PT, söz konusu “darbeciler” ile mecliste defalarca anlaşmaya vardı ve eski mütefiki Temer’in kurduğu nefret edilen hükümetin ayakta kalmasını sağladı; bu amaçla, CUT işçi konfederasyonu kanalıyla kitle eylemlerini frenledi. Faşizan Bolsonaro hükümeti sırasında bile PT’ye yakın sendikacılar, emeklilik hakkını hedef alan “karşı reform” a meydan okumaktan geri durdu. Arjantin’de Peronist güçler, Macri’nin karşı reformlarının onaylanmasına destek oldu ve ona ülkeyi yönetmesi için gerekli çoğunluğu sağladı. Ekvador’daki eski başkan Correa yanlıları, yeni başkan Moreno’nun dayattığı kemer sıkma paketine karşı yerlilerin başlattığı isyanda öncü bir rol oynamaya soyundu, ancak Correa’nın zamanında gerçekleştirdiği baskıları çok iyi hatırlayan yerli örgütü CONAIE ile işçi ve öğrenci örgütleri bunu reddetti. Bu yıl Şili’de gerçekleşen isyanda, Komünist Parti, Sosyalist Parti ve Geniş Cephe, aynen reformist ve merkez soldaki diğer aparatlar gibi, gençlerin ve işçilerin yükselttiği “Piñera istifa” sloganını reddetti; ancak sokaktaki kitleler tarafından hızla aşıldılar.

Avrupa’da, yirminci yüzyıl boyunca Stalinizm ile birlikte güçlü bir fren işlevi gören eski Sosyal Demokrat partiler çöküyor; onların bıraktığı boşluğu ise yeni reformizm (Syriza ve Podemos misali) dolduruyor. Ancak yeni reformizmin yaşam döngüsünün, güçlü aparatları sayesinde onlarca yıl hükümet eden eski reformizmden çok daha kısa olacağı anlaşılıyor. Yunanistan’da Syriza, daha önce PASOK’un doldurduğu yeri dolduruyor, ancak iktidara gelir gelmez Troyka [AB, IMF ve AMB] ve IMF’nin önünde diz çöktü: Troyka ile anlaşma konusunda 5 Temmuz 2015’te ülkede referandum yapıldı ve %60 “Hayır” oyu çıktı; ancak on gün sonra Çipras teslimiyet sergiledi ve halk tarafından reddedilen anlaşmaya imza attı. Ardından Syriza bölündü ve ağustos ayında yeni seçim çağrısında bulundu. Bu seçimleri kazanan Syriza, sağcı milliyetçi bir partiyle koalisyon hükümeti kurdu, ama dört yıl sonra merkez sağ tarafından yenildi. İspanyol Devleti’ndeki Podemos ise, daha hükümete bile gelmeden sosyal demokrat PSOE’yi taklit etmeye başladı, bölünmeler yaşayarak zayıfladı ve örneğin Katalonya meselesinde, Franco sonrası rejime utanç verici bir biçimde boyun eğdi. Fransa’da, Hollande hükümetinden sonra çöken Sosyalist Parti’nin seçmen kitlesinin bir kısmını yakalayan Melenchón başkanlığında-

ki La France Insoumise [Boyun Eğmeyen Fransa] ve Sol Cephe, Sarı Yelekliler’in başlattığı müthiş hareket esnasında iyi bir sınav veremedi. 2017 yılında başa gelen Corbyn önderliğinde önemli bir büyüme yakalayan İngiliz İşçi Partisi ve önderliği ise Brexit krizinde çamura saplandı, AB’den kopma konusunda lehte veya aleyhte net ve birleşik bir politika öneremedi; bu da can çekişen muhafazakâr hükümete nefes alma şansı verdi. Öte yandan Corbyn, kamulaştırmayı savunduğu ve Trump’ı eleştirdiği için İngiliz gençliği ve emekçilerinin geniş kesimlerinin desteğini almayı sürdürüyor.

Küba’ya gelirsek, Venezueladan petrol sevkiyatının azalması sonucu, Díaz Canel hükümeti bir «yeni olağanüstü dönem» ilan etti. Hükümet kriz karşısında, halka kemer sıkma dayatıyor ve sosyal denetim vidalarını iyice sıkıyor. Emperyalist Trump hükümetinin Obama döneminde hafifleyen ambargoyu yeniden ağırlaştırma kararı nedeniyle ekonomik kriz iyice büyüyor.

Kemer sıkma politikalarının uygulanması ve ulus ötesi sermaye ile yapılan anlaşmalar nedeniyle, Chavezcilik, Lulacılık, Kirchnerci Peronizm ya da Syriza gibi hareketlerin toplumsal tabanı olan halk kesimleri ve emekçilerde kopuşlar meydana geldi. Ancak güçlü bir devrimci kutbun yokluğunda, söz konusu kopuşlar politik bilinçte büyük bir karışıklığa yol açtı ve milyonlarca insan tarafından —SSCB’nin çöküşünü andırırcaasına — “sosyalizmin yeniden başarısızlığa uğraması” olarak yorumlandı. Şimdilik sola doğru önemli kopuşlar ortaya çıkmış değil. Venezuelada Guaido’nun yükselişi, Arjantin’de Macri’nin seçim zaferi, Brezilya’da Bolsonaro’nun aldığı oylar, Yunanistan’da merkez sağın geri dönüşü örneklerindeki gibi, çeşitli sağcı odaklar söz konusu memnuniyetsizlikten yararlanmasını bildi. Bu da bizim, sahte sosyalizmin ve sahte solun niteliğine dair tartışmalarımızı ve propaganda kampanyalarımızı hızlandırmamız gereğine işaret ediyor.

5.2. ABD’de gençlik nezdinde sosyalizmin yayılması

ABD gençliğinin sola yönelmesi ve savaş sonrası dönemden bu yana ilk kez sosyalizme olumlu bir değer atfetmeye başlaması, Demokrat Parti aygıtının sol cenahındaki adayların güçlenmesini beraberinde getirdi. 2015’te de milyonlarca oy toplayan, sosyalist olduğu iddiasıyla ve “siyasi devrim”

sloganıyla devlet başkanlığı adaylığına soyunan Sanders, Demokrat Parti'de halihazırda süren adaylık yarışında söylemini daha da radikalleştirdi. Kapitalist elitlere ve büyük şirketlere karşı sözlerinin, maaş zammı ve evrensel hak olarak eğitim ve sağlığa erişim söylemlerinin yanı sıra, iktidara geldiği zaman sendikaların kitleselleşeceğini ifade etti. Maduro'nun diktatöryel hükümetini eleştirdi, Piñera'nın istifasını talep etti ve iktidarı emekçi halka vereceğini söyledi. Ancak tüm bunlara rağmen sosyal demokrasi ufkunun ötesine geçmedi; parlamento karnesinin de gösterdiği gibi kendisi düzenli bir biçimde askeri bütçe artışlarına oy vermiş bir isim. Ancak Sanders'in sola kayması, aşırı sağcı Trump hükümeti karşısında kutuplaşan gençliğin radikalleşme sürecine işaret ediyor. ABD'de bu tür bir perspektif etrafında aktivistleri toparlayan temel örgüt olan Amerika Demokratik Sosyalistleri (DSA), en son ulusal kongresinden sonra Sanders dışında herhangi bir Demokratik başkan adayını desteklemeyeceğini ilan etti. Kongrede bağımsız bir partinin inşası perspektifleri olduğunu ve yüzlerini işçi hareketine çevireceklerini de ifade ettiler. Ocaso Cortez, Omar, Tibia ve Presley gibi seçilmişleri, özellikle ırkçılık karşıtlığı, çevrecilik ve göçmenleri savunma gibi kısmi gündemler etrafında Trump ile çatışıyor.

5.3. Devrimci önderlik krizi

Genel olarak devrimci önderlik krizi ve özel olarak da Troçkizmin krizi, dünyada yaşanan muazzam kitle seferberliği ve direniş süreçlerinde sola doğru bir kopuş yaşanmasını ve kitleler üzerinde etki sahibi sınıf bağımsızlıkçı örgütlenmelerin büyümesini zorlaştırıyor; ayrıca reformist ve yeni reformist aygıtların krizini de sınırlandırıyor. Bunun istisnası olan ve Sosyalist Sol'un en başından beri desteklediği Arjantin'deki FIT ise Troçkist partilerin siyasi ve seçimsel birliğinin çok olumlu bir örneği.

Şili, Lübnan, Irak, Fransa (Sarı Yelekliler), Hong Kong, Porto Riko veya Haiti'deki gibi en radikal seferberliklerde kendiliğinden devrimci eylemlerin ortaya çıkışı reformist önderlikleri aşma potansiyelini barındırıyor. Ancak buralarda sadece devrimci değil, herhangi türden bir önderliğin görece eksikliği karşımıza çıkıyor. Nihayetinde eski veya yeni reformist önderlikler kontrolü yeniden kazanıyor, ancak temeldeki sorunlar çözüme kavuşmadığı için bu da sallantılı

bir kontrol oluyor. Devrimci önderlik boşluğunu doldurma mücadelesi güncelliğini koruyor.

Devrimci önderlik boşluğunun üstesinden gelmeyi engelleyen diğer öznel unsurlar, siyasi ve sosyal örgütlenmenin, özellikle de örgütsel biçim olarak partinin zayıflaması şeklindeki genel eğilim. Ayrıca, akut bir kriz yaşamasına rağmen reformist önderliklerin gerek seçimlerde gerek sendikal aygıtların kontrolünde yeniden güçlenmesini sağlayan atalet de önemli bir unsur. Bunun bir örneği, Arjantin'de Peronistlerin yeniden iktidara gelmesidir. Bu, Peronizmin sosyal tabanı olan işçiler ve halk kesimleriyle yaşadığı gerilimin aşıldığı anlamına gelmez; Peronizmin içinde bulunduğu kronik kriz eğilimi sürdüğü ölçüde söz konusu önderlikten sola doğru kopan militan kesimleri partilerimize kazanmaya çalışmaya devam etmeliyiz. Devrimcileri asgari bir devrimci program etrafında birleştirmeye dayalı Devrimci Birleşik Cephe taktiğini uygulamayı da sürdürmeliyiz.

Troçkist olma iddiasındaki oportünist veya sektör akımların çoğunluğunun sınıf mücadelesi olguları karşısında bağımsız ve gerçek anlamda devrimci bir politika sürdürmeyi başaramaması, Troçkizmin çeşitli akımlarında krizlere ve parçalanmalara yol açtı. Bu tür krizlerin nedenleri arasında, Arap devrimleri, özellikle Suriye'deki iç savaş ve Latin Amerika'nın ilerici hükümetleri gibi olgulara verilen hatalı tepkiler veya bürokratik aygıtların kemikleşmesi ve önderlik çekişmeleri nedeniyle parçalanması sayılabilir.

Bu çerçevede, 2016 yılında LIT'in ana partisi olan Brezilya'daki PSTU'da — tam da PT hükümetinin düşmesinden sonra — bölünme yaşandı ve başka ulusal seksiyonlarda da kopmalar gerçekleşti. PSTU'dan ayrılan grup PSOL'un sağ kanadına dahil oldu ve PT kuyrukçuluğuna başladı.

ABD'deki başlıca sol örgüt olan ISO (Uluslararası Sosyalist Örgüt) 2019'da dağıldı: "Devlet kapitalizmi" tezini savunan, merkezci ve Chavezciliğe teslim olan bu grubun dağılması, tarihsel önderliğin görevden alınması ve yeni önderliğin ahlaki suistimalle suçlanması üzerine gerçekleşti. Arjantin'de PO, tarihi önderi olan Altamira'nın bir parti kongresinde azınlıkta kalmasının ardından aygıt içi çekişmeler nedeniyle 2019'da bölünme yaşadı.

Alan Woods önderliğindeki IMT (Uluslararası Marksist Akım) bölündü ve bir kesim 2017 yı-

lında CWI (Uluslararası İşçi Enternasyonalı için Komite) ile birleşti, ancak ardından bu akım da üçe bölündü; söz konusu aygıt içi tartışmada, tarihi önder Peter Taaffe uluslararası alanda azınlığa düştüğü halde İngiltere ve Galler Sosyalist Partisi'nin kontrolünü elinde tuttu. Parçalanmadan önce, CWI dünyadaki en büyük Troçkist akım olma iddiasındaydı.

Dördüncü Enternasyonal geleneğini sahipleneler arasında uzun süre hegemonik konumda bulunan ama son on yıllarda net bir gerileme yaşayan eski Birleşik Sekreterlik (Mandelciler) ise, Fransa'daki NPA (Yeni Antikapitalist Parti) gibi "geniş" parti girişimlerinde veya Podemos'a entrizmde yaşadığı başarısızlık nedeniyle güç kaybetmeye devam ediyor; ayrıca çeşitli seksiyonları ayrışmalar nedeniyle zayıflıyor. Eski Birleşik Sekreterlik'in "sol kanadında" (Devrimci Enternasyonal için Platform) yer alan ABD'deki Sosyalist Eylem partisi ise, Suriye devriminin karakterizasyonu tartışması nedeniyle bu yıl bölündü; çoğunluk kanadı "antiemperyalizm" argümanları ile Esad diktatörlüğü ve Rusya'ya destek veriyor.

Arjantin'deki MST akımı, beraberce Mandelizme doğru yaklaştığı Brezilya MES'inden 2018 yılında uzaklaştı; önce Antikapitalistler Ağı ve ardından da Uluslararası Sosyalist Liga adlı yapıyı kurdu. Her ne kadar Maduro'ya karşı olsalar da Chavezciliğe teslimiyet ve Suriye örneğinde Esad rejimine teslimiyet temelli merkezci bir politika izliyorlar. Syriza'yı, Chavezciliği ve Arjantin'de Pino Solanas'ı destekleyen halk cepheci bir hat güdüp politik yenilgiler aldıkları için, bir yeniden hizalanma hamlesi içindeler.

CIR (Dördüncü Enternasyonal'in Yeniden İnşası için Uluslararası Merkez, Lambertçiler) gibi kimi akımlar ortadan kalktı. Özellikle gençlik kesimlerinde olmak üzere, büyümeyi başaran yegâne akım, Arjantin PTS'sinin başını çektiği Troçkist Fraksiyon (FT). Söz konusu merkezci akım, Arjantin örneğinde olduğu gibi yıllardır daha da oportünist ve parlamentarist pozisyonlara yöneliyor. Örneğin, Kurucu Meclis sloganını neredeyse tüm dünyada bir iktidarı alma sloganı olarak kullanıyorlar. Ve Castro-Chavezci ve Peroncu odaklara kuyrukçuluk yapıyorlar.

Bu bağlamda, Brezilya seksiyonumuzun ayrı deneyimler yaşama anlaşması çerçevesinde bölünmesi gibi sıkıntılarımıza rağmen, uluslararası

inşamızdaki ilerlemeleri, büyümeye ve devrimcilerin birliğini ısrarla inşa etmeye iyi bir örnek olarak gösterebiliriz. Örneğin Venezuela'da, rejimin baskısına ve sosyal kriz durumuna rağmen, sendikal alanda özellikle petrol işçileri arasında önemli bir çalışma tutturmuş durumdayız.

Yeni mücadeleler dalgasının, devrimci önderlik krizinin aşılması için yeni fırsatlar yarattığına inanıyoruz. Söz konusu çözüm tek bir örgütten gelmeyecek. Kendini dayatan anlayışları reddediyoruz. Bu nedenle İUB-DE olarak, farklı politik geleneklerden ve deneyimlerden gelen devrimci akımlar, gruplar ve kesimlerle bizi yakınlaştıracak ve birleştirecek asgari devrimci hususlar temelinde ortaklıklara varmayı hedefliyoruz (bkz. 7. bölümdeki kampanyalar kısmı).

6. Bölüm:

Kapitalizmin çevre yıkımı ve ona karşı mücadele hareketi

Çevresel yıkıma karşı bu harekette yer alan, özellikle de dünyanın lise öğrenci gençliğiyle birlikte diğer işkolu ve örgütlerin eklendiği milyonlarca genç mevcut. Bu, gezegendeki hayatı tehlike altına alan emperyalist kapitalist sistemin bozulması ve çürümesinin bir parçasıdır. Arktik buzulları eriyor, okyanus sıcaklıkları yükselerek deniz ekosistemlerini yok ediyor, Amazon örneğindeki gibi ormanlar tahrip ediliyor. Yıkım, geri dönülemez bir noktaya ulaşıyor. Bunu, bu yıl boyunca milyonlarca hektarı harap eden yangınlarda gördük ve biyosferimiz de hızlanarak yok oluyor.

Kapitalizmin bu katliamını Birleşmiş Milletler bile kınadı. 250 bilim insanının çevre hakkında hazırladığı rapor, dünyanın 2050'ye kadar insan türü için yaşama elverişsiz olacağını öngörüyor. Hatırlamak gerekir ki; sorunu çözmeyecek bile olsa, 2015'te imzalanan Paris İklim Anlaşması'nı yok sayan aynı ABD emperyalizmiydi. Ancak, yanan fosil yakıtların sebep olduğu CO2 emisyonlarını azaltmayarak, gezegeni en fazla kirlüten ülkeler; ABD ve Çin. Kuşkusuz bu, asgari veya önemli hedeflere ulaşmakla ilgilenmeyen, yalnızca kârlarını düşünen çokuluslu şirketlerin sorumluluğundadır.

Çevre kirliliğine karşı hareket, gençlik içerisinde kitleselleşen bir hareket olma eğiliminde. Bu hareketi, politikamızla yer alacağımız, ilerici ve çok sınıflı bir hareket olarak tanımlamalıyız. Her geniş ilerici harekette olduğu gibi; burjuva yanlısı, küçük burjuva ve reformist eğilimler mevcut. Devrimci sosyalistler, bir yanda eylemde birlik, diğer yanda politik bağımsızlıkla bu harekete katılmalıdır. Hareketin karakterizasyonu, kadınların mücadele hareketine benziyor: çok sınıflı bir hareket. Burada, sekterliğe kapılmadan kendimizi hareketin bir parçası kabul ederek; her ülkede ve uluslararası alanda yer almalıyız.

Kuşkusuz bu “yeşil” hareket içinde; nihai anti-kapitalist çözümü savunmayan çevreci kesimler, reformist gruplar ve hatta kendine ekososyalist diyenler baskındır. Bu yüzden, sağlam bir alternatif program ileri sürerek katılıyoruz. Kapitalizmin önümüze getirdiği bu yıkımın esas çözümü olarak, kapitalist emperyalist sisteme son vermeyi ve sosyalist bir toplum kurmayı öneriyoruz. “Ya sosyalizm ya barbarlık” sloganı hiç olmadığı kadar yerinde, ancak bizler hareketin ilerici noktalarına birleştirici bir şekilde katılmak için bir eylem programıyla birlikte hareket etmeliyiz. Buradan çıkış yolu için yalnızca sosyalist devrim önererek; sekterliğe düşemeyiz.

Dolayısıyla, hareketin her bir ülkede ve dünyadaki tüm eylemlerini; asgari taleplerle birlikte çokuluslu şirketler aleyhine sloganlarla destekleyeceğiz. Gezegenin yaşamını savunan bu geniş hareketin devrimci kutbu bizleriz. İUB-DE, doğanın talan ve tahribatına karşı doğal kaynakları savunan bütün halk ve gençlik mücadelelerini destekler ve teşvik eder. “Suyun, havanın, toprağın ve denizin kirlenmesine hayır!” ve “Ormanların yıkımı ve tahribatına hayır!” sloganlarını ileri sürüyoruz. Çokuluslu şirketler tarafından doğanın katledilmesine ve emperyalist talan politikalarına ve hayır! Seferberliği çokuluslu şirketlere karşı örmeye çalışacağız. Ekolojik veya yeşil hareketin birçok sektörü, sadece bazı üretim biçimlerine karşı mücadeleyi yükseltiyor: fracking [kaya gazı çıkarılması], açık ocak madenciliği, glifosat kullanımı, vb. Bu taleplere eşlik ediyoruz ancak bunların ötesine geçerek, ekolojik mücadeleyi, bu teknolojileri kendi çıkarları ve ülkeleri yağmalamak için kullanan ve uygulayan çokuluslu şirketlere karşı mücadelelerle ortak zemine oturtuyoruz. Örneğin, toprak ve suyu yüksek derecede kirleten açık ocak

madenciliğinin yasaklanması sloganına çokuluslu madencilik şirketlerinin kamulaştırılması sloganıyla eşlik ediyoruz. Bu şirketlere örnek olarak Monsanto, Bayer, Kanadalı maden firmaları ve Chevron gibi petrol, gaz ve zirai kimyasal çokuluslu şirketleri gösterilebilir.

7. Bölüm: Yönelişimiz ve kampanyalarımız

2017 Dünya Kongresi belgesinde şunları söyledik:

“Kapitalist kriz ve krizin işçilere ve halklara ödetilmesi girişimi, kitle hareketinin bu saldırılara her türlü eylemle yanıt vermesine yol açtı. Bu seferberlik sadece işçileri değil, aynı zamanda, her ülkenin öznel durumu doğrultusunda, öğrenci veya işsiz gençleri, hakları için mücadele eden kadınları, köylüleri, yerli halkları veya ezilen ulusları kapsamakta. Dünyadaki milyonlar, farklı şekillerde ve farklı sloganlarla (kemer sıkma politikalarına, düşük ücretlere, işsizliğe, gümrük duvarlarına, yolsuzluğa, kadın cinayetlerine karşı; ulusların kendi kaderini tayin hakkı, demokratik haklar ve çevrenin savunulması için) emperyalizm ve hükümetleri ile yüzleşmekte.

“Ve bu farklı mücadelelerde işçi sınıfı, halk, kadın, genç ve köylü mücadelesi öncüleri ortaya çıkmakta. Bu, devrimciler ve özellikle de Enternasyonalimiz adına, süreçlerin önderliği için mücadele etmek ve partilerimizin inşasında ilerlemek için, yeni siyasi fırsatlar yaratmaktadır.

“Devrimci önderlik krizinin üstesinden gelinemediği vakit, kitlelerin devrimci seferberliği ile elde edilen neredeyse tüm kısmi kazanımların gerilemeye ya da yenilgiye dönüşeceğinin bilincindeyiz. (...) Ancak yeni süreçler, kitlesel seferberliklerin, hain önderliklerin varlığına rağmen emperyalizmin planlarıyla savaşmaya devam ettiğini gösteriyor. Birçok durumda, bu önderlikler tabanları tarafından boğulmuş durumdadır. Bu bağlamda yeni siyasal ve sendikal fenomenler ve yeni mücadele örgütleri ortaya çıkıyor.”

Bu, 2019’dan beri yaşadığımız devrimci dalga için tamamen geçerli. Cezayir, Porto Riko, Hong Kong, Katalonya, Fransa, Lübnan, Irak, Haiti,

Ekvador, Kolombiya veya Şili'de gerçekleşen kitlesel seferberlikler de tüm bu süreçlere dahil muazzam bir sınıf öncüsünün kalıcı olarak ortaya çıktığını gösteriyor. Bu öncü, eski siyasi ve sendikal önderliklerden veya bürokratik ve reformist aygıtlardan taşan öncüdür. Bu durum, devrimci önderlik için savaşılmaya devam etmek ve örgütlerimizi inşa etmek için yeni fırsatlar sunuyor.

Bu öncü, alternatif siyasi ve sendikal önderlikleri ve devrimci partileri inşa etmek için siyasi mücadelemizin temelidir. Bu nedenle, kitlelere yönelik bir politikaya sahip olarak, ancak tüm sabırla ve sektecilik yapmadan, bu öncüye yapışmalıyız, devrimci konumlanışımızı bu öncüye anlatmalıyız.

Bu savaşta yalnız değiliz: reformcu solcu aygıtların, merkez solun ve otonomist akımların ve Troçkizmin hem oportünist hem de sekte akımlarının baskılarıya karşı karşıyayız.

Önümüzdeki iki ana görev için: 1) mücadelelere müdahale etmek ve 2) devrimci partiler inşa etmek için, eylem programımızı ve uluslararası kampanyalarımızı güncellemeliyiz, bu da Birleşik Devrimci Cephenin bu iki ana hedefini benimseyen gruplar ya da akımlar arasında kurulmasına katkı verecek asgari bir devrimci programı geliştirmek için temel oluşturmaktadır.

7.1. Gençlik ve kadın mücadelelerinde çalışmanın önemi

Kuşkusuz stratejik inşa yerimiz işçi sınıfıdır ve

stratejimiz partimizi sınıfımızda yapılandırmaktır. Bundan dolayı, militan birikimimiz için gençlik ve kadın mücadelelerini bir emek cephesi olarak nasıl önceliklendireceğimizi bilmeli ve hareket ettiğimiz her gerçekliğe göre parti inşasında ilerleme veya sıçramalar yapmaya çalışmalıyız.

Bu bir gerçektir ve biz bu belgede, öğrenci, işçi sınıfı ve genç halkın bu yeni devrimci dalgada öncü bir rol oynadığını vurguluyoruz; özellikle öğrenci gençliğin. Hong Kong'dan Şili'ye Fransa, Lübnan, Panama, Ekvador, Katalonya veya iklim değişikliğine karşı büyük eylemlere kadar görüşümüz budur. Bunu Amerika Birleşik Devletleri veya İngiltere'nin gençlik mücadelesinde de görebiliriz. Bu nedenle, parti hücreleri üniversiteli ve liseli gençlik sektörleri üzerinde çalışmaya, belirli siyasi yönelimler ile birlikte, öncelik veya önem vermelidir. İşte, iklim değişikliğine karşı kampanyalar bu siyasi yönelim uyarınca dahil edilmiştir.

Gençlik her zaman, daha sonra işçiler arasında bir yapılanmaya dönebilecek yeni kadrolara ve militanlara ulaşmaya katkıda bulunan bir parti inşası cephesi olmuştur.

Diğer yüksek önceliğimiz kadın mücadelesine katılımdır. Bu süreç küresel anlamda bir sıçrama yaşadı ve İUB-DE olarak siyasi yönelimimiz ve politikamızla iyi bir şekilde konumlandık. Tüm seksiyonlarda bu işi ele aldık. Bu, ayrıcalıklı konumlanmamız, bazı inisiyatifler almamız ve hatta bazı yerlerde gruplar oluşturabilmemiz gereken bir sektör. Arjantin, Şili, Brezilya, Peru'da

bu deneyim başladı. Bu konuda özel faaliyetler, görüşmeler, broşürler ile cepheye süreklilik ve öncelik vermek ve belirli siyasi inisiyatifler almak önemli.

7.2: Merkezi siyasi kampanyalar

Sınıf mücadelesine katılımımızın kalıcı eksenine, uluslararası siyasi kampanyalara dayanan enternasyonalist faaliyetimiz eşlik ediyor. Tabii ki, siyasi kampanyalar bu belgede tekrarlamadığımız devrimci programımızın tamamı değil (bkz. Dünya Politik Durumu Tezleri 2013). Bu uluslararası kampanyalar dünya çapındaki öncülere karşı bize açık bir siyasi kişilik kazandırıyor. Deneyim, bu kampanyaların önemini onayladı. Suriye ve Kuzey Afrika devrimleri, bağımsız işçi sınıfı hattında Castro-Chavizm'in daimî teşhiri gibi kampanyalar bunca zamandır Troçkist olduğunu iddia eden diğer akımlara karşı bile bize net bir kişilik kazandıran anahtarlardı. Örneğin 2019 boyunca, Venezuela petrol işçilerinin önderi, yoldaşımız José Boda'sın savunusu kampanyası çok önemli ve büyük bir yankı uyandırdı.

• Emperyalizmin ve IMF'nin mali uyum ve kemer sıkma planlarını uygulayan kapitalist hükümetlere karşı tüm işçi ve halk mücadelelerini ve isyanlarını destekliyoruz. Ücretlerin, istihdamın, sağlık ve eğitimin savunulması, IMF'den kopuş için dış borcun ödenmemesi sloganlarını içeren bir geçiş programını savunuyoruz; özelleştirmelere karşı, ulusların kendi kaderini tayin hakkı veya demokratik haklar için mücadeleleri bir işçi hükümetine doğru sürekli seferber edici şekilde savunuyoruz. İşçilerin ve halk gücünün elde edilmesi amacıyla kitleleri sefalet ve emperyalist yağmalara karşı harekete geçirmeye yardımcı olan bir program geliştiriyoruz. Birçok durumda, sloganlarımız arasındaki Bağımsız ve Egemen Kurucu Meclis sloganı Şili'de olduğu gibi bir gerçeklik haline gelebilir. Fakat devrimci bir seferberlik içinde bu sloganı işçi ve halk hükümetinin kurulması mücadelesine karşı kullanan ya da PTS/FT gibi Kurucu Meclis'i burjuva demokratik bir slogan olarak gören ve bir iktidar sloganı olarak kullanan reformcu solun ya da Troçkizmin akımlarını reddediyor ve karşılarında mücadele ediyoruz.

• Krizin faturasını işçilerinin ödememesini, dış borç ödemesinin durdurulmasını savunuyoruz. IMF, Dünya Bankası ve AB üçlüsü ile anlaşmalar

sonlandırılmalıdır. Dış borcun ödenmemesi için Latin Amerika Borçlu Ülkeler Cephesi kurulmalıdır. Serbest Ticaret Anlaşmaları iptal edilsin. Tüm işçilerin ve halk mücadelelerinin kesintilere ve kemer sıkma planlarına ve işten çıkarılmalarına karşı ve insanca ücretler için verdikleri mücadeleleri destekliyoruz.

• Trump'ın dünya ve ABD halklarına karşı emperyalist politikasına hayır, İsrail ırkçı devletine desteğine hayır. Filistin halkına destek. İsrail'in Siyonist ve soykırım devletine karşıyız. Tek, laik, demokratik ve ırkçı olmayan bir Filistin devleti için. Erdoğan Türkiye'sinin, Suriye halkına karşı Trump, Putin ve Esad tarafından desteklenen Kuzey Suriye'deki müdahalesine hayır. İUB-DE, kitlelerin ve küresel öncülerin Trump karşıtı nefretinin bir parçası olmalıdır. Gericici önlemlerinin her biri karşısında her türlü antiemperyalist birleşik eylemi teşvik ediyoruz.

• Mülteci ve göçmenleri desteklemek için hükümetlerin ülkelerinin sınırlarını açmasını talep ediyoruz. Sürgünlere veya kısıtlayıcı yasalara hayır. Meksika'daki duvara hayır. Akdeniz'deki ve Avrupa'daki duvarlara hayır. Tüm mültecilere sığınma, barınma ve çalışma hakkı için AB'nin Schengen Anlaşması ve göçmenlik yasalarının kaldırılmasını talep ediyoruz.

• İşçilerin ve kitlelerin mücadelelerinin ve protestolarının bastırılmasına karşı daimî kampanyalar. Şili'deki baskılara hayır, siyasi mahkumların özgürlüğü için ileri. Katalonya siyasi mahkumlarına özgürlük. Mücadele edenlerin fişlenmesine hayır. Venezuela'daki işçiler Rodney Alvarez ve Ruben Gonzalez'e özgürlük.

• Hong Kong isyanına ve Çin'deki işçi ve öğrenci mücadelelerine destek. Çin'in kapitalist diktatörlüğü alaşağı!. Grev ve protesto hakkı, serbestçe sendika kurma hakkı, öğrenci merkezleri ve siyasi partiler kurma hakkı, ifade özgürlüğü! İnternet ve sosyal ağların kullanımı, basında veya sanatta her türlü sansüre hayır.

• Sınıfın siyasi bağımsızlığı için. Sınıf uzlaşmacı hükümetlerin veya siyasi cephelerin desteklenmesine hayır. Antikapitalist, sosyalist bir programa sahip sol cepheler ve işçi hükümeti için. Arjantin'deki İşçilerin ve Solun Cephesi – Birlik (FIT-U) örneği yayılmalı.

• Dünyadaki kadın mücadelelerine tam

destek. Yeterince kadın cinayeti yaşadık! Bir kişi daha eksilmeyeceğiz! Yaşamak istiyoruz! Kadın cinayetlerine karşı mücadele ve kadın cinayetlerinin teşhiri! Diğerlerinin yanı sıra, eşit işe eşit ücret eylemlerini destekliyoruz; yasal, güvenli ve serbest kürtaj hakkı! Kilise ve devlet birbirinden ayrılсын; insan ticareti ve cinsel istismar ağırları parçalsın! Cinsel çeşitlilik ve LGBTİ+ hareketi için destek; LGBTİ+ topluluğunun maruz kaldığı ayrımcılığa, dışlanmaya ve marjinalleşmeye hayır; transseksüel-travesti gibi nefret suçlarına hayır, travesti-transseksüel emek kotası uygulansın! Bu nedenle, İUB-DE partilerinin, gruplarının ve üyelerinin bu eylemlere katılmaları ve olasılıklarına ve somut durumlarına göre bu faaliyetlere öncelik vermeleri çok önemlidir. Uluslararası alanda bu konuda zaten ilerleme kaydedilmiştir ve hatta eylemleri ve kampanyalarımızı koordine ediyoruz. Bazı seksiyonlarda komisyonlar, toplantılar ve özel materyaller bulunmaktadır.

•Kapitalist çevre kirliliğine hayır. Doğal kaynakların savunulması ve emperyalizm, çokuluslu şirketler ve kapitalist hükümetler tarafından doğanın yağmalanması ve yok edilmesine karşı tüm halk ve gençlik mücadelelerini destekliyoruz. Su, hava, kara ve deniz kirliliğine hayır; ormanların tahrip ve yok edilmesine hayır. Çokuluslu madencilik, petrol, gaz ve zirai kimyasal şirketlerinin kamulaştırılsın!

* Devrimci partilerin ve devrimci Enternasyonalin inşası için mücadele! Sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ve kapitalizmin krizi, devrimci

önderlik krizinin çözümü görevini zorunlu kılmaktadır. Bu, somut olarak, “her ülkedeki devrimci partinin” inşasından geçen bir görevdir.

Reformist aygıtların ihaneti karşısında, sınıf bağımsızlığı ve enternasyonalizm için mücadele eden devrimci partiler inşa etmeliyiz. Bunun için devrimcileri birleşmeye çağırıyoruz. İUB-DE, tüm dayatmacılığı ve sekterliği reddeder. Şu noktalara dayanan asgari bir devrimci program temelinde Devrimci Birleşik Cephe çağrısında bulunuyoruz:

1. İşçi, köylü, yerli, öğrenci ve halkların emperyalizme ve hükümetlerine karşı tüm mücadelelerine destek.
2. Çokuluslu şirketler, bankalar ve kapitalist sermaye kamulaştırılsın.
3. Dış borç ödemelerine hayır. Kapitalist çevresel yıkıma hayır.
4. Burjuva hükümetleri desteklemek için değil, sınıfın politik bağımsızlığı için savaşıyoruz. Sınıf uzlaşmacı siyasi cephelere hayır.
5. Hükümetlere ve devlete karşı sendikal özerklik!
6. İşçi ve kitle demokrasisi için mücadele!
- 7 “İşçilerin kurtuluşu, işçilerin kendilerinin eseri olacak,” işçi ve halk hükümetleri kurmak için mücadele!
8. Devrimci bir Enternasyonal ve tüm ülkelerde devrimci partilerin varlığı için mücadele!
9. İşçi ve halk demokrasisi temelinde yükselen bir sosyalizm için mücadele.

İUB-DE VII. Dünya Kongresi

Koronavirüs krizinde dünya durumuna dair güncelleme

Giriş

Bu metinde, İUB-DE'nin IVV. Kongresi için oluşturulan Dünya Metni taslağını güncellemek istiyoruz. Dünya metni, Aralık 2019'un ilk haftalarında onaylandı. Bu güncelleme metnine ek olarak, ilk olarak Mart 2020 iç bülteni ve web sitemizde yayımlanan çeşitli makaleler vasıtasıyla gerçekleştirdiğimiz kısmi güncellemeleri de incelenmek ve tartışılmak üzere göz önünde bulundurmanız gerekiyor. Bilhassa, "Kapitalizmin tarihinde görülen en büyük kriz" isimli 45 numaralı Uluslararası Haberleşme dergisinde yer alan makaleler ele alınmalıdır.

Dünya metninin temel noktalarının genel hatlarıyla doğrulandığını düşünüyoruz. Yeni bir dünya metni oluşturulması gerektiğini düşünmüyoruz, Covid-19 salgınına ve kapitalizmin bu yeni iktisadi krizine dair yeni olgulardan ibaret bir güncelleme yeterli olacaktır. Dünya durumuna ve karakterizasyonuna ilişkin, metnin ilk dört başlığında yer alan 4 temel noktanın genel hatlarıyla doğrulan-

dığını düşünüyoruz. Bu noktalar sırasıyla şu şekildeydi: İlk olarak, dünyada devrimci bir dalga var; ikinci olarak, emperyalizmin egemenlik krizi derinleşiyor; üçüncü olarak, 2007'de başlayan kapitalizmin derin krizi aşılamadı ve dördüncü olarak, burjuva rejimlerin ve hükümetlerin krizi belirleyici olmaya devam ediyor. Şüphesiz koronavirüs krizi belli niteliksel değişikliklere neden olmuştur ancak bunların dünya metninde işaret edilen eğilimler çerçevesinde yer aldığını düşünüyoruz.

Dünya durumuna ilişkin güncellenmesi gereken iki esas nokta vardır. 1) Covid-19 2007'de başlayan kapitalist iktisadi krizin sıçrayışa geçmesine neden olmuştur. Somut olarak, bunun yeni ve derin bir krize neden olduğunu düşünüyoruz; bu yüzden kapitalizmin tarihinde yaşanan en ciddi krizle baş başa olduğumuzu öne sürüyoruz. Bu durum yine pek çok burjuva yazar tarafından da kabul edilmiştir. 2) 2019 yılında yaşanan dalgayla aynı düzeyde olmasa da Covid-19'un ilk aylarında yaşanan durgun konjonktürün ardından, kapitalist hükümetlere ve kemer sıkma politi-

kalarına karşı seferberlikler yeniden yaşanmaya başlamıştır.

Hükümetleri ve siyasi rejimleri büyük bir istikrarsızlığa ve krize sokacak olan muazzam bir toplumsal yüzleşme ve kutuplaşma beklentisi doğmaktadır. İşçi sınıfının, emekçi ve yoksul kitlelerin, kapitalist iktisadi krizin bu şekilde keskinleşmesinin doğuracağı ciddi sonuçlara karşı mücadelesi, yeni halk isyanlarına, grevlere ve büyük protestolara neden olabilir. Şu anda ortaya çıkan ve çıkmaya devam edecek olan sorular muhtemelen yeni siyasi ve sendikal oluşumlar doğuracaktır.

1.- Covid-19 pandemisinin ortaya çıkmasıyla birlikte gerçeklikte muazzam bir değişim yaşandı

Bu küresel pandemi, daha önce eşi benzeri görülmemiş bir olgudur ve sonuçları da bir o kadar eşsizdir. Belki de zamanla, dünyada koronavirüs krizinin öncesinden ve sonrasında bahsedebileceğimiz bir eşikle karşı karşıyayız. Dünyada milyonlarca kişi için kapitalizmin anlamı netlik kazandı. Koronavirüs işte bizlere bunu gösterdi. Mesela kamu sağlık sistemlerinin feci halini gözler önüne serdi. Bu boyutlarda bir insanlık krizi karşısında kapitalizmin yeteneksizliği veya basiretsizliği görüldü. Burjuva sınıfın ve emperyalizmin, kamu sağlığına dair gezegen ölçeğinde uyguladığı düzenlemeler gözler önüne serildi. Aşırı uç haline, daha doğrusu ABD'ye bakıldığında, bunun ne kadar mühim olduğu görülür. Gezegen ölçeğinde sağlıkta özelleştirme süreci gözler önüne serildi. Bütün bunlar yaşanıyor, bunların bir de bizim iki pandemi dediğimiz sosyal sonuçları mevcut (koronavirüs pandemisi ve toplumsal pandemi): milyonlarca yeni işsiz, şirketlerin kapanması, ücretlerde düşüş, gezegende milyarlarca kişinin toplumsal olarak marjinalleşmesi. Bu anlamda, emperyalist kapitalist sistemin bozukluğu da ortaya çıkıyor. Yaşananların esas çerçevesi bu işte.

Bunlar aynı zamanda muazzam bir tartışmayı, yani iklim değişimi ve kapitalist çevre felaketini de vurguluyor. Gün be gün koronavirüs, iklim değişimi ve çevre yıkımı arasındaki ilişki daha çok dilendiriliyor. Koronavirüsün kökeninde, çevresel yıkım sorunu var. Bu yıkım, Çin Komünist Parti-

si'nin kapitalist diktatörlüğünce yönetilen Çin gibi çevre krizinin en zayıf halkası eliyle yürütülüyor.

2.- Tarihin en büyük kapitalist ekonomik krizi yaşanıyor; bu, 1929 ve 2007/8 krizlerinden daha büyük bir kriz

Dünya metninin üçüncü bölümünde, 2007/8 yıllarında başlayan ekonomik krizin henüz geçmediğini belirterek bu krizi önceki krizlerden ayıran üç özelliğe değinmiştik: "1- ağırlığı, 30'lu yıllarda yaşanan krizden itibaren görülen en ağır krizdir; 2- küresel ölçeği; 3- süresi, ki hala sürmektedir." Bu krize dönük 'borsalarda küresel bir çöküş,' 'dış borç patlaması,' akut küresel veya bölgesel resesyon' gibi yeni, akut ifadelerin kullanılmasına dönük bir perspektif geliştirdik."

Bunlar yaşanıyor. Kapitalizmin yeni ve akut bir kriziyle karşı karşıyayız. Mevcut hipotezlerin hiçbirisi krizin nedenini doğru tahmin edememişti, zira bu beklenmedik bir şeydi: küresel bir pandemi ona sebebiyet verdi, Covid-19. Bu doğrudan neden değil belki ama 2007/8 krizinin hala geçmemiş olması çerçevesinde tetikleyici oldu. Koronavirüs, küresel ekonomik krizi alevlendirdi ve yeni bir akut krize neden oldu. Bu daha önceki krizle aynı şey değil, onun üzerine bir sıçrayış. Hem burjuvazi hem de kitleler için kapitalizmde daha önce görülmemiş bir krize neden oldu. Kapitalizm ve buna bağlı olarak insanlık için devasa bir değişimi beraberinde getiriyor.

Krizin boyutlarını gösteren verileri, *Correspondencia Internacional* (Uluslararası Haberleşme) dergisinin 45. sayısında paylaşmıştık. Bunlar IMF ve OECD kurumlarının verileri. Bu kurumlar, krizin büyüklüğüne dair verileri, buna dair kendi görüşleriyle birlikte sundular. 2021 yılında gelir kaybının son yüz yılda yaşanan her türlü resesyonda yaşanan kayıptan fazla olduğunu belirten de onlar. 2020 yılında, IMF "ilk defa 2020 yılında bütün bölgelerin negatif büyüme göstereceğinin tahmin edildiğini" belirtiyor (Clarín 25.6.2020). Avrupa'da bu negatif büyüme -10,7%, ABD'de -8% ve Latin Amerika ve Karayiplerde -9,4% oranlarında. Büyüyeceği tahmin edilen tek ülke Çin, o da %1 oranında. Çin 2019 yılında % 6.2 büyüme gösterdi

ki bu da daha önce görülmemiş bir rakamdı. Bu ciddi bir düşüş, çünkü 1992 yılında sırasıyla %12 ve %14 oranında büyüme yaşanmıştı.

Kapitalist krizin ciddiyetinin kitle hareketlerine yansması artan işten çıkarmalar ve işyerlerinin kapanması oluyor. Bizzat IMF, 400 milyon kişinin bu süreçte işsiz kalma ihtimaliyle karşı karşıya olduğunu açıkladı. Bu eğilim şu anda gerçekleşiyor, pandeminin başlattığı, henüz aşamadığımız bir durumun ortasında bu krizi yaşıyoruz. Dolayısıyla, Barselona'da Nissan gibi kimi çokuluslu otomobil şirketlerinde görüldüğü üzere, şirketlerin kapanmasıyla bu süreç daha da ağırlaşıyor. Bütün bir otomobil endüstrisi personel sayısını azaltıyor ve maaşları düşürüyor. 2021 yılına da uzanacak olan krize, bu eğilim damgasını vuracak: işini kaybeden milyonlarca kişi, milyonlarca kişinin maaşlarında düşüşler, marjinalleşmenin artması, çokuluslu şirketlerin ve emperyalizmin sömürü oranlarını daha da artırma çabaları. Bu durum, karşılık olarak, işçi ve halk hareketinin daha büyük tepkilerine de yol açabilir. Bu durum, kemer sıkma politikalarına karşı direniş sürecini hareketlendirmek suretiyle dünya çapında hükümetlerin ve burjuva rejimlerin siyasi yapısının zayıflamasına neden olabilir.

3.- Covid-19 ve kapitalist çevre yıkımının artması

Covid-19 kapitalizmin yenilgisini gözler önüne serdi. Yaşanan bu küresel kriz, her alanda kendini gösteriyor. Ekonomik, siyasi, toplumsal, ahlaki, kültürel bir kriz bu, insanlığın ve doğanın yıkımı da bunun bir parçası. Çevresel yıkım ve iklim değişimi, kapitalist emperyalist sistemin bir ürünü olup krizi daha da yoğunlaştırıyorlar. Koronavirüs gibi yeni hastalıkların ortaya çıkmasına neden olan ortam, artan sefillik, nüfusun belirli bölgelerde aşırı yoğunlaşması ve iklim değişimleridir.

Covid-19 pandemisi, bu tarihi krizin ne sunduğunu gözler önüne seriyor: başka türlerin hastalıklarının insanlara bulaşması, doğal habitatları yıkıma uğratan kapitalist etkinlikler ve misal kapitalist Çin'de olduğu üzere yaban hayvanların ticarileştirilmesi yüzünden mümkün hale geliyor.

İklim değişimi ve sebebiyet verdiği gezegen ölçeğinde biyoçeşitlilik kaybı ile Covid-19 gibi pandemilerin ve salgınların artması arasında doğrudan ilişki var.

Emperyalizm ve çokuluslu şirketler, doğal kaynakların sömürsünü artırmak suretiyle içine düştükleri krizi aşmaya çalışıyorlar. Bunun en iyi örneği ABD’de yaşanıyor, 2007/8 krizini aşmaya çalışırken, Obama ve Trump hükümetleri, ihtilafli *fracking* tekniği vasıtasıyla petrol sömürsüne başvurdular, bu şekilde Alaska’da doğal gaz ve petrol kaynaklarını sömüren projeleri yoğunlaştırdılar ve sera etkisine neden olan emisyonlara dönük kısıtlamalar içeren Paris Anlaşması (2015) gibi uluslararası anlaşmaları ihlal ettiler.

Kapitalist çevresel yıkım zoonoz (hayvanlardan bulaşan) hastalıklara açık bir ortam yaratır, insanları etkileyen bulaşıcı hastalıkların %60’ından fazlasına, ilk konağı hayvan veya diğer türler olan virüsler ve bakterilerin sebep olduğu tahmin edilmektedir.

Koronavirüsün kökenlerine dönük ilk incelemelerde, virüsün Wuhan şehrinde canlı hayvan satılan devasa pazarlardan çıktığı düşünülmektedir: bu pazarlarda tavuktan domuza, güvercine ve sürüngenlere pek çok hayvan bulunur ve çoğu o anda kesilirler. Tilki, yarasa, hatta yılanın bile ticareti yapılmaktadır. Virüsün bu hayvanlardan birinden geçmiş olabileceği düşünülüyor.

Çin’de, kırsal kesimde kapitalist üretim biçimi, kazanç uğruna çevrenin aşırı tahribine dönük politikaları gözler önüne serer. Covid-19 fiyaskosunu önceleyen kuş ve domuz griplerinde görüldüğü üzere, yeni virüslerin gelişmesine ve bunların diğer türlere geçmesine (zoonoz) en müsait koşullara sahip olan kapitalist ülkenin Çin olması tesadüf değildir.

4.- Koronavirüsün yarattığı çıkmaz bağlamında ayaklanmalar yeniden başlıyor

2019 yılı boyunca yaşanan devrimci dalganın çıkmaza girmesinin ardından bu aylarda kitlesel hareketler yeniden eyleme geçmeye başladı. Şili, Lübnan, Hong Kong, Fransadaki grevler gibi popüler isyanların oluşturduğu dalgayla birlikte zirve yapan bu hareketlenmenin ardından Mart-Nisan aylarından itibaren ayaklanmalarda pandemi dolayısıyla bir gerileme yaşandı. Bu durum karşı-

sında benimsenmesi gereken bakış açısını ve yeniden bir hareketlenme yaşanıp yaşanmayacağını, mart ayındaki metnimizde sorgulamıştık.

Son aylarda yaşanan gelişmeler, bu konjonktürden çıkılmaya başlandığını ve 2019’da yaşandığı düzeyde olmasa da mücadelelere yeniden başlandığını doğruladı. Dünya çapında yeniden artan hareketlenmenin zirve noktası, Afroamerikalı George Floyd’un öldürülmesinin ardından ABD’de Trump karşısında yükselen ırkçılık karşıtı isyan oldu. Bu durum, ani değişimler ve beklenmedik gelişmeler yaşanabileceğine dair dünya durumuna ilişkin nitelendirmemizi doğrular nitelikteydi. Minneapolis’te yaşanan bu polis cinayetinin sebebiyet verdiği ulusal hareketlenme bütün ülkeye yayıldı. Eyaletlerin büyük bir kısmında eylemler yapıldı ve bunlar epey bir süre devam etti. ABD’nin tamamında 20 milyondan fazla kişinin sokağa çıktığı hesaplanıyor, bu sayı 60/70’lerde Vietnam savaşını protesto eden kişi sayısına eşit veya bu sayıdan daha fazla. Portland şehri (Oregon), Austin (Texas) veya Seattle gibi protestoların hâlâ devam ettiği yerler var. Trump, Portland’a ulusal muhafızları göndermek zorunda kaldı ama pek başarılı olamadı. Ayrıca bu protestolar uluslararası ölçekte de yankı buldu ve kitlesel eylemler düzenlendi. Avrupa ülkelerinin büyük bir kısmında, bilhassa Britanya, Fransa, İspanya, Portekiz, İtalya ve Avusturya’da, ırkçılık karşıtı dayanışma eylemleri yapıldı, buralarda aşağı yukarı 50 bin kişinin eylemlere katıldığı tahmin ediliyor. Japonya, Güney Kore ve diğer Asya ülkelerinde ve Latin Amerika’da da protestolar oldu. Bu protestoların etkisi öyle büyük oldu ki Donald Trump’ın sağcı hükümeti zayıfladı. 1 Temmuz’da netlik kazanması beklenen İsrail’in Batı Şeria’yı ilhak planının ertelenmesi, bu yeni siyasi ortamın ve Trump ve Netanyahu’nun zayıflığının göstergesidir. 6 Haziran’da Tel Aviv’de Rabin meydanında binlerce kişi İsrail’in ilhak planına karşı toplandı.

Nisan ayının sonlarında, Lübnan’da yeniden bir kitlesel seferberlik gerçekleşti, Ekim’de Şili’deki isyanla eş zamanlı olarak ülkede devrimci bir süreç açılmıştı. Covid-19’a rağmen, binlerce kişi bir kez daha ekonomik duruma dikkat çekmek ve hükümeti protesto etmek için Beyrut ve Tripoli sokaklarına çıktı. Siyasi kriz, burjuva siyasi idareye dönük nefret ve protestolar, ülkeyi ve tüm dün-

yayı etkileyen Beyrut limanındaki trajik patlamanın ardından daha da kuvvetlendi. Bu metni bitirirken, Beyrut'taki popüler ayaklanmanın günler boyunca sürdüğünü gördük. Eylemler daha da şiddetleniyor ve sloganları daha da radikalleşiyor. "Devrim" ve "hepsinin canı cehenneme" çığlığı sokaklardan hükümet mensuplarına ulaştı, bakanlıkları ele geçirdi. Hükümet, iki ay içinde seçime gitmeye karar vererek durumu yumuşatmaya çalıştı.

Hong Kong'da, Çin diktatörlüğünün yeni ve baskıcı bir yasa çıkarmasına neden olan ayaklanmalar yaşandı. Covid-19 ile birlikte artan güvenlik önlemlerine, işten çıkarmalara ve işyerlerinin kapanmasına karşı protestolar yaşandı. Barselona'da Nissan'da ilan edilen süresiz grev, Fransa'da Paris'te Renault'da yaşanan işten çıkarmalara karşı kitlesel ayaklanmalar, Airbus'ta, Nokia'da vs. yaşanan işten çıkarmalara karşı protestolar bunlar arasında yer almaktadır. Sağlık işçilerinin grevleri küresel ölçekte oldukça yaygınlaştı. Fransa'da oldukça büyük bir eylem gerçekleştirdiler. İspanya'da, Madrid'de, sağlık çalışanları süresiz grev ilan etti. Brezilya'da, Bolivya'da, Arjantin'de, Peru'da, Venezuela'da, Panama'da vs. de sağlık çalışanları eylemler yaptı. İtalya bu süreci geriden takip etse de bu ülkede de çalışanların zorla işe gönderildiği ilk süreçte grevler yaşandı, bütün bir sanayi bölgesinde işi bırakma çağrısında bulunuldu ve bu konuda başarılı olundu. Daha sonra, güvenlik talebiyle grevler yaşandı, ayrıca işten çıkarmalara ve İtalya'da yer alan Avrupa'nın en önemli çelik endüstrisinin kapanma ihtimaline karşı grevler yapıldı. Galiçya'daki ALCOA çelik fabrikasında yaşanan işten çıkarmalara karşı da grevler düzenlendi. Almanya'da koronavirüs salgınının ardından Amazon işçileri greve gitti. Sırbistan'da hükümete karşı kitlesel ayaklanmalar yaşandı, sokaklarda polisle çatışıldı. Yunanistan'da temmuz ayında, eylemleri kontrol altına almak için çıkarılan yasaya karşı kitlesel protestolar yaşandı. Bulgaristan'da, hükümete ve yozlaşmaya karşı kitlesel yürüyüşler yapıldı. Belarus'ta, Lukeşenko diktatörünün seçim haketkarlığına karşı kitlesel protestolar yaşandı. Latin Amerika'da, örneğin Brezilya'da insanlar Bolsonaro'ya karşı eylemler yaptı, belli sektörlerde (uygulama/aplikasyon sektöründe endüstri işçileri) greve gitti. Bolivya'da sağlık ve eğitim sektöründe grevler gerçekleşti. Kolombiya'da 30 Haziran'da

yaşanan meşaleli protestolarda, sendikalı işçiler, gençler ve halk kesimleri bir araya geldi. Peru'da sağlık işçileri greve gitti. Karayipler'deki Hollanda sömürgesi Curaza'da bile işten çıkarılmalara karşı protestolar düzenlendi. Arjantin'de işten çıkarılmalara karşı ve maaşlara ilişkin pek çok ihtilaf yaşandı. Şili'de açlık yüzünden ve özel emeklilik yatırımlarının bir kısmının (AFP) ödenmesi talebiyle mahallerde ayaklanmalar yaşandı.

Toplamda, seferberlikler yeniden gerçekleşmeye başlarken, koronavirüsün yarattığı çıkmaz bir nebze aşıldı. Bütün bunlar, kitlesel işten çıkarmalar, işyerlerinin kapanması, maaşların düşürülmesi ve açlık koşullarının artmasıyla birlikte işçilere dönük saldırılar karşısında toplumsal mücadelelerin arttığını gösteriyor. 2021'e girerken zaman zaman hükümetleri ve rejimleri istikrarsızlaştıracak yeni ayaklanmaların, grevlerin yaşanacağını gösteriyor bu gelişmeler. Bu bağlama hazırlanmamız lazım.

5.- Irkçılık karşıtı isyan ve ABD'deki değişimler

Daha önce de dediğimiz gibi, 2020'nin en göze çarpan ve şaşırtıcı yanı, pandemi koşullarında ABD'de yaşanan ırkçılık ve polis karşıtı kitlesel isyandı. Bunun milyonlarca vaka ve yüz binlerce ölümün yaşandığı, Covid-19'dan en ağır etkilenen ülkede, Covid-19'u inkâr eden Donald Trump'ın emperyalist hükümetine karşı yaşanması da bir o kadar önemlidir. Aylarca süren bu kitlesel ayaklanmada, köle tacirlerinin heykelleri de dahil olmak üzere her türden duvar yıkıldı, bu Avrupa'da da yaşandı. Irkçılık karşıtı bir eylem olarak başlayan bu ayaklanma, rejimin belli vasıflarına (güvenlik yasaları) ve hükümete karşı bir ayaklanmaya dönüştü ve Trump'ı zayıflattı. Üstelik başka itirazlar da gelişti bu süreçte, mesela polise karşı tepkiler yükseldi. Rejime de karşı gelen itirazlardı bunlar, mesela polis gücünün dağıtılması veya buna harcanan bütçenin azaltılması talep edildi. Pek çok belediye ve şehir idaresi, Covid-19 koşullarında güvenlik için ve toplumsal sorunlar uyarınca polise ayrılan bütçenin azaltılmasına dönük belli önlemler almak durumunda kaldı.

O halde bu ulusal ayaklanma, sadece ırkçılığa ve

polis şiddetine karşı olmakla kalmadı, aynı zamanda ABD'nin içinden geçtiği toplumsal krize, dünyanın en güçlü kapitalist ülkesinde yaşanan sağlık krizine de karşıydı. Siyah ve Latin toplulukların en çok sömürülen ve kamusal sağlık sisteminin olmayışından en fazla etkilenen kesimler olduğu bilinmektedir. En düşük ücretlere çalıştırılan ve işsizlikten en çok mustarip olan onlardır. İşte bu yüzden ırkçılık karşıtı isyana, ABD'de sendikal hareketin mücadelesinin yükselmesi de eklendi. İsyanadan önce pek çok grev yaşandı. 2019 yılında, küresel dalgalanın bir parçası olarak, sınıf mücadelesinde öne çıkan bir ülke olmasa da ABD de General Motors şirketinde yaşanan ve kısmen zaferle sonuçlanan geniş grev de rol oynadı. Bu sayede sendikal hareket güçlendi.

ABD olumlu bir değişim içinde. Covid-19 karşısında güvenlik talebiyle bir dizi grev yaşandı, bunların arasında sağlık, ulaşım grevi, güvenlik önlemlerinin artırılmasını talep eden Amazon işçilerinin grevi, McDonalds işçilerinin grevi yer almaktadır. Buna ırkçılık karşıtı mücadele de eklendi, polise karşı yapılan eylemlere destek olmak için sendikal ayaklanmalar ve grevler yaşandı. Bu küresel etkileri olan bir olgudur, bizleri ileri taşıyan sonuçları olacaktır.

Mevcut politik aygıtları aşan, kendiliğindenlik unsurları güçlü bir kitle seferberliği idi. Bu açıdan

Şili ve Lübnan ayaklanmalarına benzemektedir. “Siyah Hayatlar Değerlidir” hareketinin, bir dizi insan hakları örgütünün, Demokrat Parti solunun ve gençliğin mevcudiyeti bariz olsa da ayaklanmada net bir önderlik yoktu. Bir örgütler toplamından bahsedilebilir ama net bir önderlik söz konusu değil. Ancak gençliğin, siyahların ve sendikal işçilerin büyük ölçüde ayaklanmaya öncülük ettiği ise açıktır, ki bu solun (merkez sol) Sanders'e oy veren kesiminde de görülür. Şimdi ise Sanders'in geri çekilerek Biden'ın adaylığını desteklemesi, hâlâ yeşermeyi bekleyen bir örgütlülüğün yeniden örülmesine yol açabilir. Bizler bu açıdan, propaganda anlamında, üçüncü bir alternatif, yani cumhuriyetçilerden ve demokratlardan bağımsız bir antikapitalist hareket inşa etme gereksinimini ortaya atmak istiyoruz.

Trump'ın bu süreçte zayıf düştüğü ortada. Hükümet bölünmüş durumda, orduyu ayaklanmayı bastırması gereken hareketli bir anda sokağa çıkaramadı, daha sonra da bu kararını geri çekti. Pentagon ve Silahlı Kuvvetlerin başı, bu konuda onu desteklemedi. Eski Savunma Bakanı Bolton doğrudan Trump'a saldırdı. Ortada siyasi bir kriz var ve bunun kasım ayında yapılacak olan seçime nasıl yansıtacağını göreceğiz. Trump o kadar zayıf ki seçimleri ertelemeye çalıştı. Cumhuriyetçilerin daha geniş kesimleri bile buna karşı çıktı. Yıllardır başkanların yeniden seçildiği bir bağ-

lamda, Trump'ın yeniden seçilmeme ihtimali var. Kasım seçimlerinde Trump'ın bu durumu demokrat aday Joe Biden'ın seçilmesini sağlayabilir.

6- Hükümetlerin ve rejimlerin krizi sürüyor

Pandeminin yayılmasıyla birlikte emperyalist kapitalist sistemin küresel ölçekteki krizi de derinleşmekte. Bu sürece pandemi kadar etki eden iki faktör daha var; ilki ekonomik fiyasko ve son olarak bir yandan pandeminin yıkıcı koşullarıyla yüzleşirken diğer yandan da yaşam koşullarına dönük saldırılara karşı koyma uğraşındaki yığınların yeniden seferberlik sürecine girişmiş olması. Bu seferberlikler dalgası, kapitalist rejimlerin ve hükümetlerin yığınlarca sorgulanmasını ve zayıflatılmasını beraberinde getiriyor. Bu faktörler kombinasyonu yukarıdakilerin krizinin daha da şiddetlenmesine yol açıyor. Bu durumun en açık göstergeleri, Trump'ın zayıflamasında ya da Brezilya'daki rejimin ve hükümetin krizinin derinleşmesinde okunabilir.

Lübnan'daki seferberlik dalgasının yeniden etkin hale gelmesi, rejimin ve sosyal krizin ne denli derinleştiğinin bir başka göstergesi. Şili'de seferberlik seviyesi 2019 yılının sonundaki düzleme erişmemiş olsa da pandemi ile başlarda bir parça nefes alan Piñera, yükselen protesto ve gösterilerle yeniden sıkışmaya başlamış durumda. Piñera'ya yönelik nefret ise her yerde varlığını hissettiriyor. Tam da bu nedenle Piñera, tüm muhalefet güçleriyle ittifak kurmuş durumda (Concertación/Demokrasi için Partilerin Birliği ve Şili Komünist Partisi). Bütün bu girişimlere karşın Piñera hükümeti büyük güçlüklerle karşı karşıya ve zayıflık alametleri gösteriyor. Örneğin tüm dünyaya örnek gösterilen özel emeklilik kurumunun parçalı ödemeler yapmasını olanaklı kılan bir yasanın parlamentoda durdurulması başarısız oldu. Bu Piñera için başlı başına bir başarısızlık oldu, zira bu konuda bizzat kendi partisi ikiye bölündü.

Kolombiya'da rejimin krizi en yüksek ifadesini, bizzat mevcut Başkan Duque'yi öneren ve destekleyen eski Başkan Alvaro Uribe'nin Duque tarafından tutuklanmasında buluyor. Tunus'ta başbakan — kendi kabinesini kurduktan beş ay sonra — temmuz ayında yolsuzluk gerekçesiyle istifa et-

mek zorunda kalıyor. Bu arada bu istifadan önce ülke, iş talebiyle haftalar süren seferberliklerle sarsılıyor. İspanya'da monarşinin ve 78 rejiminin krizi, eski Kral Juan Carlos'un patlak veren yolsuzluk dosyaları sonrasındaki kaçıışı ile zirve noktasına ulaşıyor.

Derinleşen ekonomik krizle birlikte kitle seferberliklerinin dönüşü, politik kriz faktörlerinin ve politik istikrarsızlığın, kapitalist rejimler ve hükümetler üzerindeki basıncının yoğunlaşmasından başka bir anlam taşıyor, ki bu durum pandemi koşullarında bir miktar savuşturulabilmişti. Öte yandan, hükümetlerin pandemi koşullarından, Bonapartist müdahaleler, daha fazla baskı, askeri ve polisiye kontrolün yoğunlaşması amacıyla yararlanmaya çalıştıkları da bir başka gerçek. Ama henüz mevcut rejimlerin daha ağır bir Bonapartizm düzlemine geçtiklerini söyleyemeyiz. Şurası bir gerçek ki bu faktörler önce baskıcı kontrol girişimleriyle ve ardından pandemi koşullarının derinleşmesiyle dönüşebilirler. Ama her halükârda sonuç, kitle hareketinin vereceği yanıtla yakından ilişkili olacak. İşçi sınıfı ve halk yığınlarının hangi noktaya dek söz konusu politik baskı yöntemlerine dayanarak kontrol edilebileceğinin yanıtı kitle hareketlerinin sonucunda anlaşılabilir. Bu duruma ilişkin çarpıcı bir örneği Yunanistan'da yaşadık; ülkede gösterilerin kontrol altına alınmasına yönelik bir yasa tasarısına karşı kitleler topyekûn seferberliğe geçti. 7-9 Temmuz tarihleri arasında ülke genelinde 40 kentte gösteriler yaşandı. 10 bini aşkın gösterici başkent Atina'da yürüyüş gerçekleştirdi.

Geçtiğimiz yıldan bu yana izlenen bir başka süreç, seçim süreçlerinden gelişerek çıkan aşırı sağcı güçlerin hangi noktaya dek güçlenebilecekleri konusuydu. Gelişmeler söz konusu güçlerin bir gerilemenin içinde olduklarını ortaya koyuyor. Trump ve Bolsonaro hükümetlerinin zayıflama süreçleri bunun temel göstergeleri. İtalya'da ileri mevziler kazanacağı beklenen Salvini, sonuç olarak hükümet kurma kapasitesini kaybedecek denli gerilemiş durumda. İngiltere'de Boris Johnson ise şimdilik mevcut gücünü korumayı başarmış görünüyor. İspanya'da Franco yanlısı aşırı sağın yeni bir sektörü olarak açığa çıkan VOX seçimlerde ilerleme kaydetmiş durumda. Yine de aşırı sağın kaydettiği ilerlemenin geri dönüşsüz olduğu-

nu söylemek mümkün değil. Örneğin son Avrupa Parlamentosu seçimleri, bu bağlamdaki çelişkileri açıkça ortaya koymakta. Zira Macaristan'da ya da Polonya milliyetçi sağ örneğindeki gibi sağın mevcut konumunu koruduğu durumlar söz konusuysa da aynı şeyin Avrupa'nın merkez ülkeleri için geçerli olduğunu söyleyemeyiz. Fransa'da gerçekleştirilen yerel seçimler, %60'lık bir kesimin sandığa gitmeyişiinden de anlaşılacağı üzere mevcut partilerin yüksek düzeyde reddedilmesinin bir yansıması oldu. Bu seçimlerde Yeşiller ilerleme kaydederken, Sosyalist Parti Yeşiller ile olan ittifakın da etkisiyle bir parça toparlanabildi. Le Pen ise ilerleme kaydedemedi.

Rejimlerin ve hükümetlerin krizi bahsinde eklenmesi gereken bir başka nokta ise kuşkusuz, dünya çapında büyük burjuvazinin, yükselen sosyal istikrarsızlıktan duyduğu devasa korku. Bu durumun en açık kanıtlarına, emperyalist kurumların, dünyanın sürüklenmekte olduğu sosyal çöküş süreci ve bunun getirdiği istikrarsızlık üzerine dile getirdikleri söylemlerde rastlamak mümkün. Bu durumun en güzel örneklerinden birine IMF direktörünün söylemlerinde ve onun sözcülüğüne soyunmuş durumdaki Britanya gazetesi Financial Times'ta rastlamak mümkün. Yaşananlar, bizzat

Henry Kissinger'ı Covid-19 salgınıyla derinleşen krize bir çare bulunamaması durumunda dünyanın tutuşabileceğini söyleme noktasına getirdi. IMF direktörünün, Merkel gibi emperyalizmin diğer kesimlerinden sözcülerle birlikte "daha adil bir kapitalizme" ve devletin daha etkin bir rol üstlenmesine yakıcı bir ihtiyaç var açıklaması yapma konumuna sürüklenmesi tam da bu nedenle. Bugünlerde Lagarde gibi emperyalizmin sözcüleri arasında daha yeşil bir dünya ya da doğal çevreye ve yatırımlara özen göstermek gibi söylemlerin moda haline geldiğine daha fazla tanık oluyoruz. Öyle ki, dünyanın süper zenginleri arasında bulunan 83 kadın ve erkeğin imzaladığı açık bir mektup aracılığı ile krizin üstesinden gelebilmek için hükümetlere vergileri yükseltme çağrısında bile bulunuldu. Bir mektup düşünün ki, sağlık sisteminin yıkımın eşiğinde olduğunu kitlesel açlığın ve sefaletin kapıda olduğunu kabul eden bu süper zenginler bu sorunların üstesinden gelebilmek için para vermeye hazır olduklarını beyan ediyor olsunlar. Bütün bunlar aslında egemen sınıfların dehşetinin ve çok yakında alt üst oluşlar ve devrimler yaşanabilecek olmasından duydukları derin korkunun bir ifadesinden başka bir şey değiller. Bu durum izledikleri siyasal hattın değiştiği anlamına gelmiyor şüphesiz; egemenlerin kit-

leler üzerinde ekonomik krizdevrimin sonuçlarını sürekli kılacak bir yol arayışı kesintisiz devam etmekte.

7- Devrimci önderlik krizini aşmak için mücadele

Şüphesiz, önderlik sorunu sömürülen yığınlar ve işçi sınıfı adına Aşıl topuğu olmayı sürdürüyor. Kapitalist krizin ölçeği düşünüldüğünde en zayıf halka bu konu halen. Bu bağlamda dünya metninin 5. bölümünde vurgulanan “Yeni ve eski reformizmlerin krizi ve devrimci önderlik boşluğu” halen son derecede güncel ve tartışmaya elverişli bir zemin sunuyor bizlere. Bu bölüm bize devrimci önderlik krizinin üstesinden gelme mücadelesinin stratejik bir görev olmaya devam ettiğinin en açık göstergesi aynı zamanda.

Kapitalist kriz ve pandemi koşullarının tam ortasında burjuva önderliklerin ve hükümetlerin çürüyüşüne tanıklık ediyoruz. Ama aynı zamanda bu süreç, merkez sol, yeni reformist ve ilerici hükümetlerin gerileyişine dönük de ipuçları sunuyor. Meksika’da yeni işbaşına geçen ve ilerici solun yeni bir başarısı olarak takdim edilen Manuel Lopez Obrador hükümetinin durumu buna güzel bir örnek. Obrador’un Covid-19 krizi karşısında en az Trump ve Bolsonaro kadar inkârcı bir pozisyon aldığı unutulmamalı. Öyle ki, Meksika halen pandeminin tüm dünyada en hızlı ilerlediği ülkelerin başında geliyor. Öte yandan Obrador’un özellikle Meksikalılar başta olmak üzere tüm Latin Amerikalı göçmenlere yönelik saldırıları yoğunlaşmışken, Trump ile gerçekleştirdiği görüşme ve bu görüşmede imzaladığı anlaşmalar akıldan çıkmamalı.

Bu konuda bir başka çarpıcı örnek, PSOE’nin (İspanya Sosyalist İşçi Partisi) *Izquierda Unida* (Birleşik Sol) ile birlik hükümetinde önemli bir rol üstlenen Podemos’un İspanya’da yaşadığı hezimet. Öyle ki, Avrupa’da Syriza ile birlikte alternatif bir antikapitalist hareket olarak gelişen Podemos bu süreçte hayli gerilemiş ve zayıflamış görünüyor. Önce Syriza zayıfladı ve iktidarı kaybetti şimdi ise, Podemos reformizmi ile açıkta kalmış görünüyor. Bu akıma son darbe neredeyse sıfırı çektiği Galiçya ve Bask ülkesi yerel seçimlerinden geldi ve bu akımın krizi bu sonuçlarla daha da derinleş-

miş oldu. Podemos, Galiçya yerel parlamentosunda temsil hakkını kaybederken Bask ülkesinde ağır bir yenilgi aldıklarını kabul edecek kadar ciddi bir gerileme içine girdiler. Birleşik Krallık’ta Corbyn önderliğindeki İşçi Partisi’nin mağlubiyetini de bu tabloya eklemek gerek.

Chavezciliğe gelince; Maduro yönetimi baskıcı bir rejim olarak yerini sağlamlaştırmış görünse de dünya öncüsünün gözünde eski politik gücünü geri alabilmiş değil. Lulacılık, yaklaşan kasım yerel seçimlerinde Bolsonaro nefretinden de beslenerek etkinliğini artırabilir, ne var ki, artık o ilk günlerindeki İşçi Partisinden (PT) eser yok. Son olarak Arjantin’de Peronizm, gerileyişinin ilk ipuçlarını vermeye başladı bile.

Dünya metninin 5. maddesinde belirtildiği üzere, bugün önderlik için mücadele, sendikal mücadele, gençlik, iklim değişikliğine karşı mücadele, kadın kurtuluş mücadelesi gibi seferberlikler içinde açığa çıkan genç öncüler üzerinden şekillenmekte. Özellikle ABD’de açığa çıkan ve milyonları temsil eder konuma gelen öncü, bu konuyla ilgili başlıkta da belirttiğimiz üzere Trump’a ve gerici ırkçı ve baskıcı saldırılarına karşı mücadeleyi kararlılıkla sürüklüyor.

Önümüzdeki dönemde kitlesel ölçekte yükselebilecek bir başka sektör sendikal hareket içindeki geniş öncü kesimi olabilir. İşçi hareketinin sendikal mücadele ile birlikte yükselişe geçiyor olması bu açıdan bir işaret fişeği. İşçi hareketi derken endüstri işçilerinden ve hizmet sektörü emekçilerinden söz ettiğimiz kadar, eğitim ve sağlık emekçilerine dek geniş bir alandan söz ediyoruz. İşçi sınıfının gündelik yaşam koşullarına karşı girişilmiş olan saldırılar, dünya çapında sendikal harekette her geçen gün yeni bir gerilimi, hareketliliği kışkırtmakta. Söz konusu sürecin gelişimi esnasında, eski mücadele önderleriyle birlikte öne çıkan yeni eylemcilerin ve öncülerin antibürokratik mücadelenin ve hareketlerin biçimlenişine geniş bir alan açmakta olduğuna tanıklık ediyoruz. Bu durum aslında işçi hareketinde politik devrim olarak tanımlayageldiğimiz sendikal bürokrasiye ve reformist politik ve sendikal önderliklere karşı tabandan yükselen isyanın göstergesi.

Bugün ABD’de ortaya çıkan, Latin Amerika’da, Karayipler’de, Orta Amerika’da, Avrupa’da ve hatta tabandan bağımsız sendikal hareketlerin ve Maoculuğu sahiplenip grevleri destekleyen öğrenci gençlik hareketlerinin de geliştiği (Bknz: CI N°43, Ağustos 2019) Çin’de yeniden alevlenen yeni bir süreçle karşı karşıyayız.

Endüstriyel işçi hareketinin Barselona’da Nissan, Paris’te Renault ya da Avrupa’daki demir çelik işçilerinde tanık olduğumuz gibi mücadelelerini yoğunlaştırmaları büyük olasılık. Latin Amerika’da da benzer bir fenomenle karşı karşıyayız, iş yerlerinin kapatılması ya da işten çıkartmalar karşısında, daha önce sessiz kalan işçi sınıfı kesimleri yeniden aktif seferberliğe girişmiş durumdadır. İşyeri işgallerinde, yol kesmelerde, grevlerde ve mücadelelerde gerçekleştireceğimiz politik müdahalelerde bir yandan karşılaşacağımız diğer yandan nüfuz edebileceğimiz son derece önemli bir öncü sektör ufukta belirlemekte. Şüphesiz bu süreçlere müdahale etmek ve ilerlemeler kaydedebilmek için özel taktikler uygulamaya hazır olmamız gerekiyor. Zira önümüzdeki dönemde yaşayacağımız deneyimler sayesinde yeni oluşumlar ve komitelerin açığa çıkması mümkün.

İUB-DE’nin işçi hareketi ve sendikal harekette yaşanan bu yeni yükselişe özel bir önem atfetmesi büyük anlam taşıyor. Hem endüstriyel işçi sınıfına hem de pandemi koşullarında yaşamı ve kamusal sağlık politikalarını savunma mücadelesinde açığa çıkan sağlık emekçileri mücadelelerine özel bir öncelik vermek bir zorunluluk. Elbette bu mücadeleler gençliğin ve hakları için savaşan kadınların mücadeleleri ile iç içe geçmek zorunda. Sözü ettiğimiz dönemde aynı zamanda Brezilya, Arjantin ve dünya genelinde tüm gücüyle damgasını vuran kuryelerin seferberlikleriyle, işçi sınıfı gençliğinin bölüklerini de atlamamamız gerekiyor. Bu sürecin önemli bir tamamlayıcısı ise elbette bu dokümanda özel bir başlık ayırdığımız, çevrenin kapitalist imhası. Covid-19 ile derinleşen kriz, gençlik hareketinin de bu sorun karşısında daha duyarlı bir konum almasını beraberinde getirmiş durumda. Gençliğin bu yöndeki duyarlılık ve taleplerini göz önünde bulundurarak bu süreçlere müdahale etmemizin son derece önemli olacağı bir dönemden geçmekteyiz.

Eski aygıtlara karşı bir mücadele yürütmek, yeni öncü kuşağını etkileyebilmek ve partilerimizi inşa edebilmek için bu sürece içinde “eylem birliğinden,” “devrimcilerin birleşik cephesi” taktiğine dek bir dizi taktikle müdahil olabilmek bir zorunluluk. Bu doğrultuda her ülkeye özgü elverişli koşulları oluşturabilmek, temel bir başlık konusu. Ama önderliğin ve partilerimizin inşası için verilecek mücadele tam da böylesi büyük dönüşümler çerçevesinde somutluk kazanacak.

8- Program, sloganlar ve kampanyalar; koronavirüs krizinin bedelini kapitalistler ödesin

İçinden geçtiğimiz ve kapitalist krizin Covid-19 salgınıyla birlikte daha da derinleştiği koşullarda, dünya metnimizde yer alan sloganlar geçerliliklerini korumaktalar. Ne var ki, yaşanan yeni gelişmeler ışığında bunlara bazı yenileri eklendiği gibi bazıları da daha fazla öne çıkmakta. Örneğin pandemi ile ilişkili konularda kamusal sağlık sisteminin güçlendirilmesi ya da Covid-19’un yol açtığı kriz ve sosyal yıkım koşulları karşısında, gerekli fonların kapitalistler ve çokuluslu şirketlerden tahsil edilmesine dönük sloganlarımız gibi. Dünya metnimizde vurguladığımız “tüm mücadeleler ve işçi ve halk isyanları kapitalist hükümetlere yönelmeli ve krizin bedelini işçi sınıfı ödememeli” sloganımız birincil önemini korumaya devam etmekte.

Bu “ikili pandemi” döneminde, bir kez daha, yıkıcı bir kriz deneyiminden geçildiği 30’lu yıllarda kaleme alınan Geçiş Programındaki hattı sahipleniyoruz. Bu nedenle bizim açımızdan gezegenimizin temel çelişkisi “ya sosyalizm ya barbarlık” olmaya devam ediyor ve şimdi güçlü bir şekilde “ya sosyalizm ya yok oluş” yönüne doğru ilerlemekte. Söz konusu olan yöneliş yalnızca halen yaşamakta olduğumuz çevresel bir felaketten ibaret değil, aynı zamanda emperyalizmin ve çokuluslu şirketlerin işçi ve halk hareketini sürüklemekte oldukları küresel bir çöküş olasılığı.

Bu nedenle, Geçiş Programı metninin ilk satırlarını hatırlamak anlamlı olabilir; “Proleter devrimin nesnel önkoşulları sadece olgunlaşmakla kalmadı, çoktan çürümeye yüz tutmuş durumda.

Sosyalist bir devrim olmaksızın yakın tarihsel dönemde, tüm insan uygarlığı açık bir felaket tehdidi ile karşı karşıya.” Bizzat Troçki, bahsi geçen dönemde hem mevcut durumu bu şekilde tarif etmekte hem de bu durumu, önderlik krizinin üstesinde gelme ihtiyacıyla ilişkilendirmekteydi. Onun açısından bu dönemde insan uygarlığının krizi, esas olarak devrimci önderlik krizine indirgenmişti. Geçiş Programı’nın ilk taleplerinin, ücretlerin ve iş saatlerinin bir eşel mobil sistemiyle belirlenmesi olması da şüphesiz bir tesadüfün eseri değildi. 2020 yılında 21. yüzyılın emperyalizmi ve kapitalizmi, işçi sınıfını ve halk yığınlarını eşi görülmemiş bir felakete ve imkânsızlığa doğru sürüklerken Geçiş Programı’nın yöntemi ve sloganları güncelliklerini her zamankinden de fazla korumaktalar.

Önem sırası açısından bakıldığında “Mevcut krizin bedelini işçiler değil, kapitalistler ödesin” sloganı, öne çıkmakta. Bu hattın ardından diğer sloganlarımızı daha önceden belirttiğimiz çerçevede odaklayabiliriz. Sloganlarımızın gerektirdiği türden geniş bir antikapitalist eylem birliğine dayalı bir uluslararası hareketin oluşturulması — İUB-DE manifestosunda da ve 45 sayılı dijital dergimizde altını çizdiğimiz gibi — büyük önem taşıyor. Tam da bu nedenle ve pandemi koşullarının devam ettiği bu günlerde, acil fonlar oluşturulması suretiyle, işçi sınıfı ve işsizler için yaşamsal önem taşıyan kamusal sağlık hizmetleri ve karantina koşullarında ücretlerin korunması ve asgari ücret için kaynak yaratılması talepleri ileri sürülmeli.

Öte yandan politik kampanyalarımızı güncellemeliyiz. Dünya metnimizde belirttiğimiz üzere, “Kampanyalar, dünya öncüleri nezdinde bizlere açık bir politik kimlik kazandırmakta.” Yakın dönemde yaşadığımız deneyimler bu anlamda kampanyaların üstlendiği rolü doğrulamıştır. Jose Bodas’ın savunulmasına dönük kampanyanın yansımalarını bu çerçevede özellikle vurgulamalıyız. 2020 yılı içerisinde hem ABD’de yaşanan isyana destek için yürüttüğümüz kampanyanın — birleşik eylemler, 50 bin kişiye ulaşan fotoğraf ve videolarla desteklenen kampanyalar vb. — hem de Brezilya seksiyonumuz CST üyesi atık toplayıcıları sendikası lideri yoldaş Bruno’nun savunulmasına yönelik kampanyaların da

başarılı olduğunu belirtmeliyiz.

Bu dönemde hem ulusal hem de uluslararası ölçekte seksiyonlarımızın yürütegeldiği kampanyaları, görsel alanın kullanımında yeni inisiyatiflerle güçlendirerek sürdürmeliyiz. Özellikle sağlık alanında, gençlik alanında patlak veren mücadeleler ya da iklim değişimine karşı mücadeleler alanında gerçek inisiyatifler geliştirmeliyiz. Bu bağlamda önümüzdeki döneme damgasını vurabilecek kampanyaların başında şunlar gelmekte:

Sağlık çalışanlarının savunulması. Covid-19 koşullarında yükselen taleplerinin — insani ücretler, koruma ekipmanları ve daha fazla kaynak aktarılması vb. — sahiplenilmesi. Kamusal ve ulusal düzeyde birleştirilmiş tek bir sağlık sistemi için ileri. Şirketlerin kapatılmalarına ve işten çıkarmalara hayır. İşten çıkarmalar ve ücretsiz izinler yasaklansın, mevcut tüm işler, iş saatleri kısaltılarak ve ücretlerde kesinti olmaksızın, tüm işçiler arasında bölüştürülsün. İşsizler, serbest meslek sahipleri ve de ne sözleşmeleri ne de çalışma hakları olmaksızın yaşam mücadelesi veren milyonlar için, işsizlik sigortası istiyoruz. İşyeri kapatmalarına karşı işçi denetimi altında devletleştirme ya da kamulaştırma istiyoruz. Özellikle bu sloganın günümüz koşulları altında özel bir ağırlık kazandığı düşüncesindeyiz. Öyle ki bizzat sendikal bürokrasi içinden kimi sektörler, İtalya ya da Nissan örneğindeki İspanya’da olduğu üzere bu sloganı ileri sürmekte. Bu durumun örneklerine Güney Amerika’da kapatılan küçük ve orta boy pek çok işletmede de rastlamaktayız. Yani bu slogan harekete geçirici bir karakter kazanmaya başlamış durumda. Bu durum aynı zamanda “Geçiş Talepleri” içinde özellikle vurgulandığı gibi, sahte devletleştirme ve millileştirme hamlelerine karşı mücadeleyi de bir zorunluluk haline getirmekte. Emperyalizmin ve kapitalistlerin bir dizi havayolu şirketini kurtarmak adına devletleştirme görüntüsü altında bu şirketleri kamusal kaynaklarla düze çıkartıp yeniden eski sahiplerine peşkeş çekme operasyonları tam olarak bunlara örnek sayılabilir. Hatırlayalım, Alitalia ve TAP Portekiz bu nedenle %50 ya da %70 oranlarda “millileştirilmişti,” dahası Obama’nın 2008 krizinin hemen başlangıcında Chrysler ve General Motors için yaptığı da tam olarak buydu. Bu girişimler özelde, çokuluslu

şirketlerin sahiplerine kayıplarını telafi etmek için fırsat sunmaktan başka anlam taşımamakta. Tam da bu nedenle devletleştirme ya da millileştirme sloganlarının mutlak surette işçi kontrolü altında gerçekleştirilmesi talebiyle bütünleştirilmesi gerekmektedir.

İşçi sınıfı ve halk için acil yardım planı istiyoruz. Yüksek vergileri kapitalistler ödesin. Dış borç ödemeleri durdurulsun. Dış borç ödemelerinin durdurulması için borçlu ülkelerden oluşturulacak bir cephe inşa edilmeli. Şüphesiz bu sloganlar, pandemi ve sonrası dönemin öne çıkacak sloganları olacak. Tümüyle işçi sınıfı ve halkın seferber edilmesine yönelik slogan ve kampanyalardan söz ediyoruz. Latin Amerika, Orta Amerika ve Karayipler için “İkinci Bağımsızlık” sloganı da gerek emperyalizme karşı mücadele gerekse de kriz karşısında emperyalist kesinti planlarına karşı mücadeleyle ilişkili propaganda değeri hayli yüksek talepler olacaklar.

Protesto hakkının suç haline getirilmesine karşı mücadele. Mevcut hak ve özgürlükleri kısmak için koronavirüs koşullarını kullanan — grev hakkına, protesto hakkına ve demokratik özgürlüklere saldıran — hükümetleri şiddetle kınıyoruz. Irkçı saldırılara ve polis saldırılarına son verilsin. Mücadele ederken tutsak düşmüş olanlara özgürlük. Şili ve ABD isyanlarında tutuklananlara, Ve-

nezuelâdaki işçi Rodney Alvarez ve sendikal lider Ruben Gonzales’e ve tüm dünyadaki sendikal ve politik tutsaklara özgürlük.

Çevrenin kapitalist yıkımına son. Doğal kaynakların korunması için mücadele veren ve emperyalizmin, kapitalist hükümetlerin ve çokuluslu şirketlerin doğayı yağmalamasına karşı koyan gençliğin ve halkın mücadelelerinin yanındayız. Suyun, toprağın, havanın ve denizin zehirlenmesine son; yağmur ormanlarının ve ormanlık alanların imhasına dur diyelim. Çokuluslu maden, petrol, gaz ve tarımsal kimya şirketleri derhal kamulaştırılmalı. Kapitalist Çin’in, bu ülkedeki mevcut diktatörlüğün ve Çin tipi yıkıcı ve sömürgeci kapitalizmin teşhir edilmesi de propaganda ve ajitasyonumuzun başlıca gündemlerinden bir olmaya devam edecek.

Devrimcilerin birliği için ileri. Bu metinde vurguladığımız asgari devrimci programı sahiplenme çerçevesinde süreklilik içerecek bir kampanya olacak. Diğer yandan, bir başka temel faktöre, “devrimci bir önderliğin, partilerin ve uluslararası bir devrimci örgütün inşası için mücadeleye” odaklanan bir kampanya temel hedefimiz.

İUB-DE Uluslararası Yürütme Kurulu
10 Ağustos 2020

İUB-DE VII. Dünya Kongresi

Bizi tehdit eden felaket ve onunla nasıl savaşılabacağı üzerine

Dünya kendi tarihinin en ciddi krizlerinden birisiyle karşı karşıya. Yalnızca yoksulluk, sömür, açlık ve hatta milyarlarca insan için giderek büyüyen içme suyu eksikliği gibi krizler dolayısıyla değil ancak aynı zamanda Covid-19 benzeri devasa hastalıklar nedeniyle de acı çekiyoruz. Bu felaketin sebebi irrasyonel ve adaletsiz bir düzen olan ve kapitalist sınıflara hizmet eden kapitalist emperyalist sistemdir. Yeni hastalıkların üreme alanı artık büyüyen sefalet, aşırı kalabalıklaşma ve iklim değişikliği. Covid-19 kapitalizmin çöküş evresinde olduğunu ve mesela kamusal sağlığın yıkılmış olduğunu gösterdi.

Bu felaketin bir parçası da iklim değişikliği ve çevresel yıkımın ilerlemesi. Bilimsel raporlar gösteriyor ki karbondioksit salınımı durdurulmazsa 2050'ye dek gezegen üzerinde yaşanamaz bir yere dönüşebilir. Azınlıktaki bir milyarderler sınıfı ve onların çokuluslu şirketleri devasa kârlarını katlarken kapitalizmin bizi sürüklediği uçurum budur. Yalnızca kapitalist emperyalist sistemin ilga edilmesi, burjuvazinin mülksüzleştirilmesi ve işçilerin sosyalist hükümetleri doğayı ve onun par-

çası olan insanları koruyabilmek için dünya ekonomisini rasyonel bir biçimde planlayabilir.

2018'den bu yana, Avrupa'da merkezileşen ama dünyaya yayılan bir gençlik kutbu tarafından başı çekilen çevresel kirliliğe ve küresel ısınmaya karşı hareket kitleleşti. Bu hareket, kirliliğin sorumluları olan ve herhangi bir çözüm üretemeyen çokuluslular ve kapitalist hükümetler ile çatışmaya eğilimli olan ilerici bir harekettir.

Biz kendimizi bu hareketin bir parçası olarak görüyoruz. Hareketin doğru taleplerini destekliyoruz ve herhangi bir sektarizm göstermeksizin onlarla en geniş eylem birliğinin sağlanması adına her şeyi yapıyoruz. Biz, gezegendeki yaşamı savunmaya adanmış bu hareketin devrimci sosyalist kanadını oluşturuyoruz. İşçilerin Uluslararası Birliği – Dördüncü Enternasyonal (İUB-DE) olarak doğal kaynakların savunulmasına adanmış ve doğanın yağmalanması ile tahrip edilmesine kar-

şı çıkan bütün halk ve gençlik mücadelelerini destekliyoruz ve onları teşvik ediyoruz.

Çevrenin savunulması adına en geniş eylem birliğinin kurulmasına odaklı bir seferberliği teşvik edecek olan bir programı savunurken, diğer yandan da emperyalizm ve çokuluslular tarafından zenginliğin yağmalanmasını reddediyoruz. Perspektifimiz bu mücadeleleri dünya işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin mücadeleleriyle, esaslı bir değişimi hayata geçirmek için birleştirmektir: İşçi hükümetleri ve sosyalizm. İnkilem şudur: Ya yok oluş, ya sosyalizm.

1. Bölüm

Çevresel yıkım ve iklim değişikliği kapitalist emperyalist sistemden ve onun çürümesinden kaynaklanıyor

21. yüzyılda insanlık, tarihteki en ciddi krizlerden birisinin içinden geçiyor. Emperyalist kapitalizmin çürüyüşü derinleşiyor. Bu küresel bir krizdir ve ifadesini bütün alanlarda bulmaktadır. Bu kriz politik, sosyal, etik ve kültürel niteliklere sahiptir ve kendisini aynı zamanda insanlık ile doğanın yok oluşunda da göstermektedir. Bu, çokulusluların yönetiminde olduğu kapitalist emperyalist sistemin ve onun sömürücü ve yıkıcı politikalarının sonucu olan çevresel yıkım ile iklim değişikliğinin doğurduğu krizdir.

Endüstriyel atıklar ve açık kazı mega madenciliği dolayısıyla sular zehirlendi; büyük şehirlerin atmosferi seyreldi. Ormanlar çöllere dönüştürüldü; bitki ve hayvan türleri ortadan kaldırıldı. Emperyalizmin bir kurumu olan Birleşmiş Milletler (BM) 250 bilim insanı tarafından hazırlanmış olan ve karbondioksit salınımları durdurulmazsa 2050’de gezegenin, üzerinde yaşanılmayacak bir duruma geleceğini öngören mevcut iklim değişikliği üzerine bir rapor yayımladı. Kapitalizmin bizi sürüklediği uçurum budur.

Çevresel krizde yaşanan niteliksel sıçrama içinde yaşadığımız çağın, kapitalist çöküşün emperyalist çağı olduğunu bir kere daha doğruladı; bu çağ üretim güçlerinin yalnızca gelişmeyi durdurmadığı ancak kapitalizmin, özellikle işçi sınıfı ve doğa olmak üzere bütün insanlığı yok

etmeyi sürdürdüğü çağdır.

“Kapitalizmin sağladığı üretici güçlerin ve toplumsal zenginliğin devasa gelişimi zirve noktasına 19. yüzyılda ulaştı. 19. yüzyılın sonlarından itibaren, tekellerin ortaya çıkışıyla beraber, kapitalizm kendi emperyalist aşamasına dönüşmeye başladı. Ve 1914’ten beri burjuvazinin (üretim ve mübadele araçlarının sahibi) ve burjuva devletlerinin ve onların ulusal sınırlarının varlığı bir bariyer, gelişimin önündeki mutlak engeller halini aldı. Üretici güçler gelişmeyi bıraktı. I. Dünya Savaşı, ardında bıraktığı milyonlarca ölüyle birlikte, üretici güçlerin devasa ve kanlı bir yıkımı olarak kapitalist çöküşün korkunç bir ifadesiydi.” (Nahuel Moreno, *Tarihsel Materyalizm: Temel Kavramlar*)

21. yüzyılda, üretici güçlerin gelişimini engelleyen nedenler hâlâ geçerlidir. Burjuvazi üretim araçlarının sahibi olan sınıf olmakla, hâlâ ulusal sınırların varlığına yaslanmak arasındaki çelişkinin üstesinden gelememektedir. Bu çelişkiyi aşsaydı kendisini yok etmiş olurdu. Kapitalist sistemin odak noktası kârlar olmayı sürdürüyor ve onun çöküş döneminde emperyalizmin, artı değer paylaşımını yükseltmek için aşırı sömürü ve yağma planları haricinde bir çıkış yolu yok.

“Bu üretici güçler, beraber ele alındıklarında, üç unsurdan oluşurlar: Üretim araçları (ki bunun yaşamsal kaynağı doğadır), teknik ile araçlar ve insan. Marx açısından en önemli faktör insandı, bu nedenle ona temel üretici güç dedi.” (Nahuel Moreno, *Parti ve Devrim*, VII. Bölüm)

“Üretimin bütün araçları arasında, en büyük üretici güç devrimci sınıfın kendisidir. Devrimci unsurların bir sınıf olarak örgütlenmesi, eski toplumun bağrında ortaya çıkabilecek bütün üretici güçlerin varlığını varsayar.” (Marx ve Engels, *Felsefenin Sefaleti*)

Gerçeklik gösteriyor ki insanlar daha yüksek seviyelerde sefalet ve açlık ile aşağılanırken, doğa da yok ediliyor: Bunlar üretici güçlerin iki bileşenidir.

Üretici güçlerin gelişmemesi bir yana, küresel silahlanma benzeri yıkıcı güçler de yükseliyor. 2018’de küresel savunma bütçesi dünya GSYİH’sinin %2.1’ini temsil edecek şekilde 1.8 trilyon do-

lara ulaştı. Bu, dünyada kişi başına 230 dolarlık silah alındığına işaret ediyor. Bu, son 20 senenin en yüksek harcaması. 2000 yılında bu harcama 1 trilyon dolar düzeyindeydi. Birleşik Devletler 649 milyar dolar ile birinci. Onu Çin (250 milyar dolar), Suudi Arabistan (67.6 milyar dolar), Hindistan (66 milyar dolar), Fransa (63.8 milyar dolar) ve Rusya (61.4 milyar dolar) takip ediyor.

Teknolojik gelişim ve çevresel yıkım

Üçüncü faktör olan teknik büyük bir gelişim gösterdi. Programlama, internet ve robotizasyon alanlarındaki sıçramalar eşliğinde bir teknolojik devrimin yaşandığı şüphe götürmez ancak kapitalizmin ellerinde bu devrim, insanlık açısından sahici bir ilerlemeye tekabül etmedi. Bu teknolojik devrim işçi sınıfı ile halka onurlu bir hayat da getirmedi, hatta tam tersine neden oldu. Dünya bir ekonomik ve toplumsal çöküş durumunu deneyimliyor.

Nahuel Moreno'nun da ifade ettiği üzere, teknik nötr bir karaktere sahiptir. Ancak onun başarıları ile başarısızlıkları, onu kontrol eden sınıfa bağlıdır:

“Bilim ve eğitim gibi teknoloji de ona kazandırılan sınıfsal kullanıma göre üretici veya yıkıcı bir nitelik kazanabilen nötr bir olgudur. Atom enerjisi, dev bir bilimsel ve teknolojik keşiftir ama bu atom bombasına dönüştürüldüğünde insanlık için bir trajedi özelliği kazanır; bunun üretici güçlerin gelişmesiyle hiçbir ilgisi yoktur, tam tersine yıkıcı güçlerin gelişmesiyle ilişkilidir. Bilim ve teknoloji, insanın zenginleşmesine (üretici güçlerin gelişmesine) olduğu gibi insanlığın tahribine ve yıkımına da neden olabilir. Neye katkıda bulunacağı nasıl kullanıldığına, nasıl kullanıldığı da bunlar üzerinde egemen olan sınıfa bağlıdır. (...)

II. Dünya Savaşı sonrasında, toplumun yıkıcı güçleri anlamına gelen silahlanma sanayisinin muazzam bir gelişimine tanık olduk; teknolojideki gelişmeler de insanın yoksullaşmasına, insanlık krizlerinin patlak vermesine, artan sayıda savaşlara ve doğanın tahribatının başlamasına neden olmuş durumda.” (Nahuel Moreno, *Geçiş Programının Güncellenmesi*, 14. Tez)

Teknolojik ve bilimsel gelişmeler maddi ilerlemelere değil, bir yandan milyarlarca insanı sefalet ve açlığa sürükleyen ve diğer yandan da bir avuç insanın muazzam servetinin büyümesine neden olan küresel toplumsal çöküşün derinleşmesine yol açıyor. Böylece Marx'ın “artan sefalet” yasası kapitalizmin içinde doğrulanıyor.

Sürekli ekonomik karşıdevrim çevresel yıkımın kaynağıdır

Teknolojik devrim, kapitalizmin kendi kronik krizinin üstesinden gelmesinde ve onun sürdürülebilir bir gelişim ve büyüme aşamasına girmesinde başarısız oldu. Tam tersine on yıllık bir durağanlık ve küresel resesyon döneminin ardından 2008'den beri, 1929 kriziyle karşılaştırılabilir olan bir kapitalist ekonomi krizi dizginlerinden boşaldı. Koronavirüs pandemisi benzeri beklenmedik olaylar sistemin zayıflığını gösterdi ve ekonomik krizi daha da derinleştirdi. Bu durum da emperyalizmin, çokulusluların ve onların hükümetlerinin, kendi kayıplarının telafisi için kitlelerin yaşam şartları üzerindeki ve doğanın yağması ile yıkımı saldırılarını derinleştirdi.

Emperyalizm ile çokulusluların bu sürekli ekonomik karşıdevrim planları doğanın, işçi sınıfının ve ezilen halkların yıkımının kaynağıdır. Son on yıllarda çevresel yıkımın kötüleşmiş olmasıyla, emperyalizmin en saldırgan ekonomik karşıdevrim politikalarının tertip edilmesi birbirleriyle eşleşiyor. Bu ekonomik karşıdevrim, kâr arayışı uğruna sömürü kotasının yükseltilmesinin yollarının kesintisiz bir biçimde aranmasıdır.

2019 tarihli BM Dünya Yoksulluk Raporu'na göre, 101 ülkeden 1.3 milyarı aşkın insan bir “çok boyutlu yoksulluk” durumunun içinde. Yani bu insanlar sağlık, eğitim ve yaşam standartları (içme suyu, elektrik ve barınma) benzeri ihtiyaçlarının karşılanılmasından yoksunlar. 26 milyarder, gezegendeki en yoksul 3.8 milyar insanın toplamda sahip olduğu gelire sahipler.

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne göre 2018'de dünyada 172 milyon işsiz vardı, yani işsizlik oranı %5 seviyesindeydi. Güney Afrika'da işsizlik %29.1 seviyesinde, ki bunların %58.1'ini 25 yaşının altındaki genç insanlar oluşturuyor. Yunanistan'da iş-

sizlik oranı %16.3 ve bunların da %34.7'sini 25 yaşının altındaki gençler oluşturuyor. İspanya'da aynı oranlar sırasıyla %13.7 ve %30.6. Türkiye'de işsizlik %13.3 seviyesinde ve bunun %24'ünü 25 yaşın altındaki gençler oluşturuyor. Kolombiya'da işsizlik %11.8.

Esnek çalışma, özellikle de gençlik arasında, son senelerde küresel çapta arttı. 2017'de 1.4 milyar işçi esnek ve güvencesiz işlerde çalışıyordu. Esnek ve güvencesiz çalışma sosyal sigortaya girişi olmayan veya kesintili girişi olan kayıtsız işçiler üzerinden tanımlanıyor. Bunun nedeni altı ay veya daha az süreli sözleşmelerin dayatıldığı geçici veya yarı zamanlı işler. Bütün bu şartlar koronavirüs kriziyle birlikte ağırlaşmış vaziyette.

Başka bir insani kriz örneği ise açlık veya savaşlar yüzünden yurdundan edilmiş olan göçmenler ve mülteciler. Bu kriz özellikle Afrika, Ortadoğu, Latin Amerika ve Orta Amerika'da yoğunlaşıyor. Kayıt altına alınabilmiş mevcut göçmenlerin ve zorla yerinden edilmiş insanların ulaştığı seviye, tarihsel bir zirve. Daha önce eşi benzeri görülmemiş bir şekilde dünya boyunca 70.8 milyon insan evlerinden kaçmaya, evlerini terk etmeye zorlandı.

Kapitalizmin bu çöküşü kolera, ebola gibi salgın hastalıkların bitirilememesinde, dang hummasının (kızıl hastalığı) ortaya çıkışında ve kızamığın yeniden kendisini göstermesinde de ifadesine kavuşuyor. Araştırmaların tahminine göre her yıl dünyada 3 ila 4 milyon arasında kolera vakası oluyor ve yine koleradan yılda 21 bin ila 143 bin arasında insan hayatını kaybediyor. 2019'un ilk 7 ayında dünyada 364.808 kızamık vakası kayda geçirildi. Bu hastalığın kökünden sökülüp atıldığı düşünülüyordu. 2019'un verisi, 2018'in ilk 7 ayında elde edilen verinin (129.239 vaka) üç katı. Kongo Demokratik Cumhuriyeti'ndeki mevcut ebola salgını, 1976'dan bugüne dek çıkan onuncu salgın ve Batı Afrika'da 2014-2016 arasında Liberya'da, Sierra Leone'de ve Gine'de 11 bin insanın hayatını kaybetmesine yol açan salgından sonra, kendi tarihlerinin en ciddi ikinci salgını. 2019'da 3.139.335 kızıl hastalığı vakası rapor edildi. Ve şimdi koronavirüs ortaya çıktı; bütün dünyayı etkiliyor ve kapitalist sağlık sistemlerinin iflasını teşhir ediyor.

Buraya kadar, sistemin sömürülen kitleler arasında neden olduğu yıkıcı durumu anlattık. Şimdi ise doğanın yıkımının ulaştığı boyutları inceleyeceğiz. Çevresel yıkım da, iklim değişikliği de kapitalist çöküşün bu küresel sürecinin parçalarıdır.

2. Bölüm

Çevre krizi ve Marksizmin öncülleri

İnsanlık, kapitalizmin, çokuluslu şirketlerin ve onların hükümetlerinin elinde felakete doğru gidiyor. Karl Marx ve Friedrich Engels'ten bu yana Marksizm tarafından gerçeğin olgularına dayanarak bilimsel olarak formüle edilmiş bu sonuç sosyalist bir devrim ihtiyacının temelidir.

Pek çok modern ekolojist, Marksizmi ve özellikle de kurucuları Marx ve Engels'i, onlara göre ekolojik sorunu görmezden geldikleri, doğanın insan tarafından tahakkümüne ilişkin görüşleri merkeze aldıkları, doğayı ve de insanın üretimle ona verdiği zararı küçümstedikleri için sorguluyor. Tam tersine, o dönemde tartışma konularının merkezinde doğanın yok edilmesi sorunu olmasa da, Marx ve Engels materyalist görüşleriyle yazılarında kapitalist üretim yoluyla doğanın tahribini öngörmüşlerdi.

Marx ve Engels: "Kapitalizm, tüm zenginliğin orijinal kaynaklarını -toprak ve emekçiyi- tüketir"

Marx'ın vardığı sonuç şudur: "Kapitalist sistem rasyonel bir tarıma karşı çalışır veya rasyonel bir tarım kapitalist sistemle bağdaşmaz (ikincisi tarımda teknik gelişmeleri teşvik etse de); ya kendi emeğiyle yaşayan küçük çiftçinin eline ya da ortak üreticilerin denetim altına alınmasına ihtiyaç duyar." ("Capital, Cilt 3", 1883, Marx ve Engels Collected Works, Cilt 37, s. 123, Lawrence & Wishart, Londra, 2010.)

Kapital'in başka bir bölümünde Marx, toprağın "verimlilik kaynaklarının tükenişinden" söz eder:

"Kapitalist tarımdaki her ilerleme, sadece işçiyi soyma sanatında bir ilerlemeden ibaret olmayıp, aynı zamanda toprağı soyma sanatında da bir iler-

lemedir; belli bir zaman aralığı için toprağın verimliliğinin yükseltilmesinde kaydedilen her ilerleme, aynı zamanda, bu verimlilik kaynaklarının tükenişi yolunda da bir ilerlemedir. Bir ülkenin, örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nin, gelişmesini büyük sanayi ile başlatması ölçüsünde bu tahrip süreci hızlanır.” (Karl Marx, *Kapital*, Cilt 1, s. 482, Yordam Kitap, İstanbul, 2011.)

Şunu belirterek konuyu kategorik olarak kapatır:

“Bundan dolayı, kapitalist üretim, tekniği ve toplumsal üretim süreçlerinin birleşmesini, ancak, bütün zenginliğin iki kaynağını, toprağı ve işçiyi kurutarak ilerletir. (age., s. 482)

Marx, toplumsal “metabolizmanın” “yırılması” yoluyla bu “tükenme” tanımını daha da geliştirir:

“Büyük toprak mülkiyeti, tarımsal nüfusu sürekli minimuma indirir ve onu, büyük şehirlerde bir araya toplanmış, sürekli büyüyen bir sanayi nüfusu ile karşı karşıya bırakır. Böylece, yaşamın doğal yasalarının öngördüğü toplumsal değiş tokuşun tutarlılığında onarılamaz bir kopuşa neden olan koşullar yaratır. Sonuç olarak, toprağın canlılığı çarçur edilir ve bu israf ticaretle belirli bir devletin (Liebig) sınırlarının çok ötesine taşınır. (Marx, “Capital, Cilt 3”, age, s. 799.)

Engels, *Doğanın Diyalektiği* (1863) adlı önemli

çalışmasında, örneğin ormanların yok edilmesini ve bunun sonuçlarını inceler:

“Bir fabrikatör ya da tüccar, ürettiği ya da satın aldığı metayı normal bir kârla satarsa, durumdan hoşnuttur ve metanın ve alıcısının sonradan ne olacağı onu ilgilendirmmez. Bu faaliyetlerin doğal etkileri için de aynı şey geçerlidir. Küba’da dağ yamaçlarındaki ormanları yakarak en verimli kahve ağacının bir kuşağına yetecek gübreyi bunların külünden sağlayan İspanyol tarımcılarını, sonradan şiddetli tropikal yağmurların artık korunamayan üst toprak tabakasını alıp götürmesi ve geriye yalnız çıplak kayalar bırakması ilgilendirir miydi?” (Friedrich Engels, *Doğanın Diyalektiği*, s. 232, Sol Yayınları, 1979)

“Bununla birlikte, doğa üzerinde kazandığımız zaferlerden dolayı kendimizi pek fazla övmeyelim. Böyle her zafer için doğa bizden ödünü alır. Her zaferin beklediğimiz sonuçları ilk planda sağladığı doğrudur, ama ikinci ve üçüncü planda da büyük çoğunlukla ilk sonuçları ortadan kaldıran, bambaşka, önceden görülmeyen etkileri vardır. Mezopotamya, Yunanistan, Küçük Asya ve başka yerlerde işlenecek toprak elde etmek için ormanları yok eden insanlar, ormanlarla birlikte nem koruyan ve biriktiren merkezlerin ellerinden gittiğini, bu ülkelerin şimdiki çölleşmiş durumuna zemin hazırladıklarını akıllarına hiç getirmiyorlardı. Alpler’deki İtalyanlar, dağların kuzey

yamaçlarında dikkatle korunan çam ormanlarını güney yamaçlarında yok ederken, bölgelerinde sütçülük sanayiinin köklerini kazıdıklarını sezemiyorlardı. Böylece, yılın büyük kısmında, dağlardaki kaynakların suyunu kuruttuklarını, aynı zamanda da yağmur mevsiminde azgın sel yığınının ovaları basmasına neden olduklarını hiç bilemiyorlardı. Avrupada patatesi yayanlar, nişastalı yumrularla birlikte, sıracı hastalığını yaydıklarını bilmiyorlardı.” (a.g.e., s. 227-228.)

Buna karşılık Engels, aynı eserde, kâr merkezli kapitalist üretim tarzının yarattığı tahrifatı ve “burjuvazinin devrilmesini” sağlama gereğini zaten ifade etmişti:

“17. ve 18. yüzyıllarda, buhar makinesinin yapımı üzerinde çalışan insanlar, başka her şeyden daha çok tüm dünyanın toplumsal ilişkilerini kökten değiştiren ve özellikle Avrupada, zenginliğin azınlık tarafında ve yoksulluğun büyük çoğunluk tarafında yoğunlaşmasını, önce burjuvazinin toplumsal ve siyasal egemenlik elde etmesini, sonra da burjuvazi ile proletarya arasında, ancak burjuvazinin yıkılması ve bütün sınıf karşıtlıklarının ortadan kalkmasıyla sona erebilecek olan bir sınıf savaşımını ortaya çıkaran aracı hazırladıklarından habersizdiler.” (a.g.e., s. 230.)

Lenin, Luxemburg, Troçki

Rosa Luxemburg, işçi sınıfının iktidarı ele geçirmemesi ve kapitalizmi yok etmemesi durumunda toplumun barbarlığa geri döneceğini belirten ünlü sloganı “Ya Sosyalizm ya Barbarlık”ı formüle etti. Lenin ve Troçki için 20. yüzyılın ilk yarısında ana tehdit; savaşları, daha fazla sefaleti ve devrimin dünya karşıdevrimiyle yüzleşmesini getirecek olan emperyalizm ve kapitalizmin kriz ve kronik çöküş dönemine girmesiydi. Zaten Troçki tarafından yazılan Geçiş Programı’nda şunlara işaret edildi:

“İnsanlığın üretici güçleri duraksamaktadır. Yeni buluş ve teknik gelişmeler maddi refah düzeyinin yükselmesini sağlayamamaktadır. Konjonktürel krizler, kapitalist düzenin bütünüyle içinde bulunduğu toplumsal kriz koşullarında kitleleri giderek ağırlaşan yokluk ve ıstırapla karşı karşıya bırakmaktadır. (...)

“Proleter devrimin nesnel önkoşulları sadece ‘olgunlaşmakla’ kalmayıp; neredeyse çürümeye yüz tuttular. Hatta önümüzdeki tarihsel dönemde, sosyalist bir devrim olmazsa, bütün insanlık kültürünü bir felaket tehdit etmektedir. Şimdi artık her şey proletaryaya, esas olarak da onun devrimci öncüsüne bağlıdır, insanlığın tarihsel krizi, devrimci önderliğin krizine indirgenmiştir.” Lev Troçki, *Bildirgeler*, “Sosyalist Devrimin Nesnel Önkoşulları”, s. 11-13, Yazın Yayıncılık, İstanbul, 2003.)

“Teknolojinin bugünkü düzeyi ve emekçilerin yeteneği sayesinde, tüm insanlığın maddi ve manevi gelişmesi için gerekli koşulların yaratılması rahatlıkla mümkündür. Sadece iktisadi yaşamın her ülkede ve gezegenin her yerinde, doğru bilimsel, akılcı olan genel bir plana uygun olarak örgütlenmesi yeterlidir. Ama toplumun temel üretici güçleri tröstlerin, yani tek tek kapitalist kliklerin elinde oldukça ve ulusal devlet bu kliklerin elinde istedikleri gibi kullanabildikleri bir araç olarak kaldıkça pazarlar, hammadde kaynakları, dünyanın egemenliği için mücadele kaçınılmaz olarak gitgide daha tahripkâr bir karakter kazanacaktır. Bu yırtıcı emperyalist kliklerin elinden ekonomi ve devlet iktidarı üzerindeki egemenlikleri ancak devrimci işçi sınıfı tarafından sökülüp alınabilir.” (a.g.e., “Emperyalist Savaş ve Dünya Proleter Devrimi”, s. 73-74.)

Nahuel Moreno’nun katkıları

1973’te Nahuel Moreno, o zamanlar üretici güçlerin “neokapitalizm” altında bir büyüme aşamasında olduğu teorisini savunan Dördüncü Enternasyonal - Birleşik Sekreteryası’nın lideri Ernest Mandel ile bir polemige girdi. Moreno, ekolojik tartışmanın yeni ortaya çıktığı ve akademik çevrelere indirgendiği bir dönemde, kapitalizmin üretici güçlerin temellerini, insanlığı ve doğayı yok ettiğini söyleyerek yanıt verdi.

“Kapitalizm, yükseliş döneminde, üretici güçlerde muazzam bir gelişmeye neden oldu, çünkü tam da bu güçlerin tamamen zenginleşmesi anlamına geliyordu: doğaya daha fazla hâkimiyet, makine ve tekniklerin muazzam gelişimi, artan tüketim ve insanın ve toplumun genel olarak zenginleşmesi. Emperyalizm, üretici güçler sistemi içinde keskin

bir çelişkiye neden oldu: Üçüncü sanayi devrimine karşı doğanın ve insanın sistematik yıkımı. Bir yanda ekolojik sorun (doğanın yıkımını gören bilim insanlarını çok endişelendiriyor), diğer yanda kronik açlık ve savaş, hem doğanın hem de insanın sistematik yıkımına yol açıyor.” (*The Party and the Revolution*, ob. cit., p. 206.)

Birkaç yıl sonra, *Geçiş Programının Güncellenmesi*’nde ise şöyle der:

“Tüm devrimci zaferlere rağmen insanlık uçurumunun kenarında durmaktadır. Marksizm ve Troçkizm, proletaryanın önderlik krizi aşılmadığı takdirde, emperyalist rejimin egemenliği altında ve hatta bürokrasinin rejimi altında da insanlığın geleceğinin barbarlığa doğru, emperyalist rejimin bir devamı olarak yeni bir kölelik rejimine doğru sürükleniş olacağına işaret etmişlerdir. İnsanlığın zorunluluklar dünyasını alt edip özgürlükler dünyasına adım atmasını ancak sosyalizm sağlayabilir. Ya sömürünün, sefaletin ve insanlığın barbarlığa hızla sürüklenişinin en korkunç dünyasının kapısından içeri gireceğiz ya da sosyalizm aracılığıyla özgürlük dünyasına ulaşacağız.

“Emperyalist ve bürokratik rejimin korkunç zailiği barbarlık kategorisinin aşılmasına yol açmıştır. Emperyalizmin ve bürokratik işçi devletlerinin geliştirdiği devasa yıkım araçları, insanlığın karşı karşıya olduğu tehlikelerde bir değişim yaratmıştır. Sorun artık sadece yeni bir kölelik ve barbarlık rejimi içine yuvarlanmak değil ama çok daha ciddi bir durumdur: Tüm gezegenin, üzerinde hiç hayat olmayan veya yeni silahların neden olacağı genetik yozlaşmaya bağlı olarak yozlaşmış bir yaşam biçiminin var olacağı bir çöle dönüştürülmesi olasılığı. Bu durum yalnızca nükleer bir savaşa dayalı olarak yaşamın yok olmaya başlaması tehlikesi değildir, bunun yanında acil bir tehlike daha var: Doğa ve esas olarak da insanın doğa üzerindeki egemenliğini kaynağı olan enerji kaynaklarının birkaç on yıl veya önümüzdeki yüz yıl içinde tükenmesi insanlığın önüne korkunç bir tehdit koymaktadır.” (Nahuel Moreno, *Günümüz Programı – Geçiş Programının Güncellenmesi*, Tez 40, s. 218-219, h2O Kitap, İstanbul, 2014.)

Ayrıca Moreno, *Söyleşiler* (1986) adlı kitabında, doğal floranın kapitalizm tarafından yok edilmesi

sini ve bunun sonuçlarını kınar:

“Tam olarak bundan bahsedecektim. Çünkü melezler [tohumlar], kapitalizm tarafından kullanıldığında bilimin büyük keşiflerinin bile doğaya karşı nasıl döndüğünün bir örneğidir. Kapitalizm sadece ekonomik getirisi yüksek melezlerle ilgilenir. Daha sonra bu tohumları ekmek üzere geniş araziler hazırlanır, bu da ekonomik performansı düşük doğal floranın yok edilmesi anlamına gelir. Düzinelerce bitki ve tohum, sırf melez olarak performans göstermedikleri için ortadan kaybolur.

“Avlanmaları avcıya burjuva kârı ya da kişisel tatmin sağlayan hayvan türleri de yok oluyor...” (p. 8, www.nahuelmoreno.org).

Mevcut gerçeklik, Marksizm öğretmenlerimizin bu analizlerini fazlasıyla doğrulamaktadır. Sera gazlarının salınımı ve küresel ısınma nedeniyle iklim değişikliğinin hızlanması önemli bir merkezi sorun olarak bunlara eklendi. Bununla birlikte, kapitalist tarım, emperyalist silahlanma ve savaşların sebep olduğu toprak tahribatı sorunu da hâlâ çok güncel.

Ve aynı zamanda bu, analizlerin temel programatik sonucunu da doğruluyor: yalnızca kapitalist emperyalist sistemin devrilmesi, burjuvazinin mülksüzleştirilmesi ve işçilerin sosyalist hükümetleri dünya ekonomisini, doğayı ve onun bir parçası olan insanı gözetecek şekilde rasyonel olarak planlayabilir.

3. Bölüm

Kapitalizmin yol açtığı çevre felaketi

Doğal kaynakların dizginlenmemiş tahribatı kapitalist gelişmenin değişmez bir parçası olmasına rağmen, 20. ve 21. yüzyıllar benzeri görülmemiş bir çevresel yıkıma tanık oldu. Ormanların topeyün yok olması, çok sayıda türün tamamen veya neredeyse tamamen soylarının tükenmesine neden olacak düzeyde avlanma, burjuvazinin işçi sınıfını olduğu kadar doğayı da sınırsızca sömürme ve yağmalama arzusunun bir göstergesidir. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında modern ekolojinin gelişmesiyle birlikte, kapitalizmin çevresel et-

kisi detaylıca ölçülebilmeye başladı. Yaban hayvan nüfusunun son 40 yıl içerisinde %60 azalmasıyla, pek çok bilim insanının altıncı kitlesel yok oluş olarak adlandırdığı sürecin içinden geçiyoruz ve potansiyel olarak insan neslinin tükenmesi de dâhil olmak üzere öngörülemeyen sonuçlara sahip bir iklim çöküşünün eşiğine yaklaşıyoruz.

Covid-19 pandemisinin hızlandırdığı küresel durgunluk, bu tarihsel aşamanın nelere gebe olduğunu ortaya koyuyor: Diğer canlı türlerinde görülen hastalıkların insanlara sıçraması, örneğin kapitalist Çin’de görüldüğü üzere vahşi hayvanların ticarileştirilmesi ve doğal yaşam alanlarının yok edilmesi gibi kapitalist faaliyetler tarafından teşvik edilmektedir. Ancak kapitalizm bilimin uyarılarına kulak asmamaktadır.

Sera etkisi ve sıcaklık artışı

Sera etkisi, dünya üzerine düşen güneş ışınlarının gezegenin yüzeyinden geri yansımaları sonucu yayılan ısıнын bir kısmının atmosfer tarafından tutulmasıyla açığa çıkan fenomene verilen isimdir. Atmosferdeki gazlar güneş radyasyonunun bir miktarının dünya yüzeyine ulaşmasına izin verir ve yüzeyden geri yansıyan ısıнын bir kısmını atmosfer içinde tutup bir kısmını da dağıtarak iklimi düzenler. Bu fenomeni etkileyen ana atmosferik gazlar karbondioksit (CO_2), ozon, metan ve su

buharıdır.

Atmosferdeki gazların ürettiği sera etkisi, gezegendeki yaşamın gelişimi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir; çünkü sera etkisi olmaksızın dünya sıcaklığı çok düşük olur ve aşırı değişimlere maruz kalır. Bununla birlikte, kapitalizm altında, son birkaç milyon yılda meydana gelen doğal dalgalanmaların çok üzerinde bir CO_2 birikimi yaşandı ve bu da hâlihazırda süregelmekte olan küresel ısınma sürecine yol açtı.

Bu eğilim, kapitalizm ve onun çokuluslu şirketleri tarafından enerji üretiminde artan ağırlıkta petrol, kömür ve gaz kullanımıyla daha da hız kazandı.

2018 yılında ortaya çıkan fosil yakıt salımının %40’ından kömür kullanımı sorumluydu; bunu sırasıyla petrol (%34) ve doğalgaz (%20) takip etti. 2018’de küresel salım o güne kadarki en üst seviyeye ulaştı: 36,6 milyar ton CO_2 . Bu 1990’da kaydedilen seviyenin %61 üzerindeydi. Bu veriler, dünya çapındaki 58 farklı kurumdan araştırmacıların katıldığı Küresel Karbon Projesi tarafından yapılan bir çalışmadan gelmektedir (*La Vanguardia*, 12/4/2019). Sera gazı salımının %60’ı Çin, ABD ve Avrupa Birliği’nde gerçekleşmektedir. CO_2 salımına öncülük eden ülke 12 milyar ton CO_2 ile Çin’dir ve Çin’i 6 milyar tonun üzerinde

CO₂ salımı ile ABD takip etmektedir (*Clarín*, Arjantin, Nisan 2018). Çin, küresel çevresel yıkıma en fazla katkıda bulunan kapitalist ülkelerden biridir. Çinde son 40 yıl içerisinde çoğunluğu Kuzey Amerika ve Avrupalı çokuluslu şirketler olmak üzere, çevre standartlarına uymaksızın üretim yapan ve milyonlarca işçiyi aşırı sömüren 70 bin yabancı şirket kurulmuştur. Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) 2018 raporu, kömürün dünyanın ana enerji kaynağı olmaya devam edeceğini ortaya koydu. Bu yakıt elektrik üretiminin neredeyse %40'ında kullanılıyor ve zaten bu nedenle aynı zamanda karbondioksit salımının %40'ını oluşturuyor. Çin, 3.657 milyon ton (%46,4) ile dünyanın açık ara önde giden kömür üreticisidir; Çin'i 922 milyon ton (%11,7) ile Amerika Birleşik Devletleri, 606 milyon ton (%7,7) ile Hindistan ve 431 milyon ton (%5,5) ile Avustralya takip etmektedir. Çin, 2019'da yaklaşık 1,9 milyar tonla dünya çapındaki en büyük kömür tüketicisi konumuna da sahip olmuştur ve onu sırasıyla yaklaşık 452 ve 317 tonla Hindistan ve ABD izlemiştir (*es.statista.com*, Haziran 2020). Öne çıkan çokuluslu kömür şirketleri arasında Kuzey Amerikalı Peabody Energy Corporation ve Arch Coal Inc., İngiliz-İsviçre ortaklığı Glencore; İngiliz-Avustralya ortaklıkları Rio Tinto ve BHP Billinton, İngiliz-Güney Afrika ortaklığı Anglo American ve Amerika-Kolombiya ortaklığı Drummond bulunmaktadır.

Enerji tüketiminin çoğu da ABD, Avrupa Birliği ve Çinde yoğunlaşıyor. Emperyalizmin egemenliği altında enerji tüketimindeki ve uluslararası işbölümündeki eşitsizlik muazzamdır; ABD ve Kanada gibi ülkelerde kişi başına düşen enerji tüketimi, çoğu Latin Amerika ve Afrika ülkesine kıyasla 30 kata kadar daha fazladır.

Dünya Meteoroloji Örgütü, "2019, insan faaliyetlerinin neden olduğu sera gazlarının yol açtığı olağanüstü küresel ısınma, buz kaybı ve rekor deniz seviyesi artışıyla geçen on yıllık bir dönemi kapattı" diyerek uyarıda bulundu. 2015-2019 ve 2010-2019 dönemlerindeki ortalama sıcaklıklar, 1850'den beri kaydedilen en yüksek sıcaklıklardır. 2019'daki ortalama sıcaklık, sanayi öncesi dönemin sıcaklık ortalamasının yaklaşık 1,1 C° üzerindedir ve kutuplardaki sıcaklık artışı ortalamadan iki kat daha fazladır [kutuplardaki ısınmanın diğer yüzeylerden daha fazla olması "arktik amplifi-

kasyonu" olarak da adlandırılmaktadır, ç.n.]. CO₂ salımları 1990 yılından beri %61 artış gösterdi. 11 Mayıs 2019'da 415 ppm [milyonda bir birimi belirtir, ç.n.] ile son üç milyon yıldır atmosferde görülen en yoğun CO₂ ölçümü kaydedildi. Bu seviye son birkaç milyon yıldır 280 ppm civarında seyreliyordu. Atmosferdeki CO₂ yoğunluğu son 20 yıl içerisinde %13'ün üzerinde artış gösterdi. Öngörülemeyen ve yıkıcı iklimsel sonuçlara giden yolda artık geri dönüşün olmadığı noktanın ne olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Farklı tahminlere göre ortalama 2 C° sıcaklık artışı 2030 ile 2052 yılları arasında bir noktada yaşanacaktır.

Buzulların erimesi ve sonuçları

Uydu ölçümlerinin başladığı 1993 yılından bu yana Antarktika, Grönland ve Kuzey Kutbu'ndaki en düşük buzul seviyeleri 2019 yılında kaydedildi. Buzullardaki bu erime, örneğin, kutup ayısının hayatının normal seyrini etkiliyor. Buzulların kaybı, deniz seviyesindeki yükselişi de etkiliyor. BM Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) Raporu, 2100 yılına kadar deniz seviyesinde 43 santimetrelik bir artış öngörüyor. Bu artış en olumsuz senaryoda 84 cm'ye kadar çıkıyor (*El País*, 26/9/2019). Yaklaşık 700 milyon kişi olan küresel kıyı nüfusu, okyanusların seviyesindeki bu artış nedeniyle daha fazla tropikal kasırga, fırtına ve sel tehdidi altında kalıyor.

Sıcaklıkta yaşanan artışın daha da artmaması için net CO₂ salımının 2050 yılına gelindiğinde 2010 seviyelerine kıyasla %40 ila %70 arasında azaltılması ve 2070 yılında sıfıra düşürülmesi gerekiyor. Bazı sera gazları kısa ömürlüken, CO₂ gibi diğerleri yüzlerce yıl dayanır ve birikirler; bu nedenle sıfır net salıma ulaşılması gerekmektedir. Başka bir deyişle, salım doğanın sahip olduğu emilim düzeyinde olmalıdır; böylece bu gazların yoğunluğu artmayacaktır. Ancak emperyalizm ve çokuluslu şirketler bu planlarla zerre kadar ilgilenmemektedir. Kısa devre ve yangınları önlemek için elektrik endüstrisinde ve hatta rüzgâr enerjisi endüstrisinde kullanılan yalıtım ve termal izolasyon malzemelerinin üretiminde kullanılan SF6 gazı, kapitalist inkarcılığın bir örneğidir. Bu az bilinen gazın sera etkisi üzerinde CO₂'den binlerce kat daha güçlü bir etkisi vardır. Ancak kapitalistler, bu gazı ikame edebilmek adına yapılan araştırmalara

yatırım yapmaktansa, onu kullanmaya devam etmeyip tercih ediyorlar.

Okyanuslar ve ormanlar CO₂ salımının yaklaşık yarısını emerler; diğer yarısı ise atmosfere karışır. Atmosferdeki CO₂ seviyesi arttıkça okyanuslar tarafından emilim seviyesi de artar ve böylece okyanus asitlenme oranı [tuzlu suyun pH oranının düşmesi, ç.n.] da artarak okyanus ekosistemleri üzerinde feci etkilere neden olur. Ek olarak, şimdiden rekor seviyelere ulaşan okyanus sıcaklıkları mercanları yok etmekte ve su altı yaşamını tehdit etmektedir.

Küresel ısınma, tayfunların ve kasırgaların, orman yangınlarının ve çölleşmenin sıklığı ve yoğunluğundaki artışı hâlihazırda etkilemektedir. 1980'lerden günümüze, yıllık doğal afet sayısı neredeyse üç katına çıkmıştır. 2019 yılında diğer felaketlerin yanı sıra ABD, Kanada, Rusya, İran ve Güneybatı Asya'da büyük seller; Afrika, Güneydoğu Asya ve Güneybatı Pasifik'te kuraklıklar; Avrupa ve Japonya'da ise sıcak hava dalgaları yaşandı. Güncel olarak dünyada iklimsel nedenler ve çevre kirliliği dolayısıyla yerinden edilen yirmi milyondan fazla insan bulunuyor ve bu sayı silahlı çatışmalar nedeniyle yerlerinden edilenlerin sayısını aşıyor. Yerli halklar ise sayıca bu süreçten en çok etkilenenleri oluşturuyorlar.

Tarım, ormansızlaşma ve tarımsal ticaret

Tarımsal ticaret devleri ve çokuluslu şirketlerin kontrolü altındaki tarım ve ormancılık endüstrisi, sera gazı salımlarının %26'sını üretiyor. Kırsal alanlardaki kapitalist üretim tarzı, toprağı fakirleştiren ve toprak erozyonuna neden olan uygulamalarla mahsullerin ve orman zenginliğinin irasyonel yıkımına neden olmaktadır. Çokuluslu şirketler ve büyük kapitalist tarım şirketleri (soya fasulyesi, sığır çiftlikleri) ve ihracatçılar (Cargill, Bunge, ADM) kâr esasına göre hareket ederek, soya tarlaları için üretken sınırları mantıksız bir şekilde genişletmek, sığır veya okaliptüs çiftlikleri kurmak adına (Avustralya) yangın ve kuraklıkla sonuçlanan vahşi bir ormansızlaşmaya gidiyor, ekinlerin doğru rotasyonunu yapmayarak toprakları aşındırıyor, ekosistemlere zarar veriyor ve suları kirletiyorlar.

Suya aşırı organik madde salımı — örneğin ötrofikasyon [büyük bir su ekosisteminde, başta karadan gelenler olmak üzere, besin maddelerinin büyük oranda artması sonucu, plankton ve alg varlığının aşırı şekilde çoğalması, ç.n.] olarak bilinen kirlilik süreci — sığır eti üretiminde bitkisel kaynaklara kıyasla otuz kata kadar daha yüksektir. Toprağın çiftlik hayvanları tarafından aşındırılması da CO₂ ortaya çıkarır ve gelecekte bu salımı emebilecek bitki örtüsünün gelişmesini engeller.

Çin'in kırsal kesimindeki kapitalist üretim tarzı, kâr peşinde koşan bu aşırı çevresel yıkım politikalarını açıkça ortaya koymaktadır. Covid-19 çöküşü öncesinde kuş ve domuz griplerinin de gösterdiği gibi, yeni virüslerin gelişimi ve türler arası geçiş (zoonoz) riskindeki artış bakımından koşulların en uygun olduğu kapitalist ülkenin Çin olması bir tesadüf değildir. Çin'de 2019 yılında ülkenin bir bölgesi dışında tüm bölgelerinde bulunan hayvan çiftliklerinde (insanlar için zararsız, ancak hayvanlar için ölümcül) Afrika domuz humması salgını ortaya çıktı ve bu, kimi bölgelerde hayvan sürülerinde ciddi bir azalma yaşanmasına neden oldu. Doğu Asya'da bu salgından etkilenenler arasında Vietnam (bir başka büyük domuz eti tüketicisi), Kamboçya ve Moğolistan da vardı. Çin domuz stoğunun %50'sini kaybetti ki bu yaklaşık 200 milyon domuz demektir. Bu salgın, Asya ülkesindeki et endüstrisinin karşılaştığı ilk kriz değildi. 2011'de yaşanan bir önceki kriz, hayvanların büyümesini hızlandırmak için clenbuterol (bir steroid) kullanımına bağlı binlerce zehirlenme gerçekleşmesiyle yaşanmıştı. Kapitalist çevre tahribatı zoonozu körüklemektedir; insanları etkileyen bulaşıcı hastalıkların %60'ından fazlasının, asıl konakçıları başka tür hayvanlar olan virüs ve bakterilerden kaynaklandığı tahmin edilmektedir.

Önümüzdeki beş yıl içinde biyoyakıt kullanımındaki artışın (odun veya organik materyal yakımı veya bunun için bitkisel kökenli alkol veya yağ üretimi), su, rüzgâr ve güneş enerjisi kaynaklarındaki artıştan daha fazla olması beklenmektedir. Dolayısıyla biyoyakıt üretimi, toprak arazilerin kullanımı açısından gıda üretimiyle rekabet içerisine girmekte, gıda üretimini daha pahalı hale getirerek açlığı ve sefaleti artırmaktadır. Üstelik biyoyakıtlar da yüksek oranda CO₂ salımı ortaya çıkarmalarına rağmen, CO₂ salımını azaltmak için

hidrokarbonlara alternatif olarak yanlış bir şekilde teşvik ediliyorlar.

Çevre kirliliği

Küresel ısınma, büyük çaptaki tek çevre sorunu değil. Hava kirliliği, insanlar için bir numaralı ölüm nedenini oluşturmaktadır ve yılda 6 ila 7 milyon erken ölüme neden olduğu tahmin edilmektedir. Üç milyar insan yemek pişirmek, ısınmak veya aydınlanmak için odun, kömür, tarımsal atık veya gazyağı yakmaya bağımlıdır ve hava kirliliği kaynaklı hastalıklara en çok maruz kalan kişiler de onlardır. Tarihin en yoğun kimyasal kirlilik dönemine tanıklık etmekteyiz. Çokuluslu şirketlerin Hindistan, Bangladeş ve Çin'deki son on yıllarda artan varlığı, bu ölkelerin en fazla hava kirliliğine sahip ölkeler olmasının nedenidir.

Hindistan, dünyanın en kirli şehirleri listesinde öndedir. Yeni Delhi bir kez daha en kirli havaya sahip başkent seçilmiştir. Onuncu sırada ise 2016 yılında adını Gurgaon'dan Gurugram'a değiştiren Delhi'nin komşu ticaret şehri bulunmaktadır. IQAir AirVisual raporuna (2019) göre Bangladeş gezegendeki en kirli ölkedir.

Bugün Çin'deki hava kirliliğinin yılda 1,1 milyon insanı öldürdüğü tahmin edilmektedir. "Tangshan, çimento, kimyasal ve dünya çeliğinin yüzde beşinden fazlasını üreten bir şehir olarak ağır sanayinin ve kömür kullanımının merkezidir. Tangshan, ölkenin en kirli altıncı şehri olarak listelenirken, listedeki ilk beş şehir de Tangshan'ın bulunduğu Hebei eyaletinde bulunuyor. Bölgedeki fabrikalardan ve elektrik santrallerinden çıkan kömür dumanı Pekin'e doğru sürükleniyor ve başkentteki önlü "havapokalipsleri" [hava kaynaklı kıyamet, apokalips kelimesiyle yapılan bir kelime oyunu, ç.n.] tetikliyor (bu hafta bir tane gerçekleşti)" (Beth Gardiner, *National Geographic*, 11/9/2017).

Radyoaktif kirlenme ise gerçekleştirilen iki binden fazla nükleer test ile birlikte Çernobil, Fukushima ve Three Mile Adası nükleer santrallerinde yaşanan felakatlere yol ačan silahlanma yarışının mirasıdır.

Temiz suya erişim, insan sağlığı ve refahı için çok

önemlidir. Ancak dünya nüfusunun neredeyse üçte biri olan 2,3 milyar insan bu olanağa sahip değildir. Her yıl 1,4 milyondan fazla insan su kirliliği ve yetersiz hijyen kaynaklı hastalıklardan ölmektedir. Sulama, evsel tüketim, endüstriyel kullanım ve madencilik gibi alanlarda gerçekleşen su tüketimi bir çok su kaynağını tüketmektedir. 1970'ten bu yana sulak alanların %40'ı kaybedilmiştir ve bu da küresel ısınmaya katkıda bulunmaktadır.

Kapitalizmin azalttığı biyoçeşitlilik

Biyoçeşitlilik, kapitalist faaliyet nedeniyle büyük ölçüde azaldı. Nüfusu 1950'den bu yana üç katına çıkan ve 2050'de dört katına çıkarak on milyara ulaşması beklenen insanlar hariç, gezegendeki hayvanların %94'ü evcil hayvanlardan oluşmaktadır. Vahşi hayvanlar, hayvan nüfusunun sadece %6'sını oluşturur. Örneğin, ABD'deki güncel evcil kaplan sayısı dünyanın geri kalanındaki vahşi kaplan sayısından daha fazladır. Karada yaşayan omurgasızların %42'si ve suda yaşayanların %34'ü soylarının tükenmesi riski altındadır ve son elli yılda omurgalı türlerin nüfusu %60'tan fazla azalmıştır.

Kapitalist ormansızlaşma, Amazon yağmur ormanlarının CO₂ emme kapasitesini zayıflatmaktadır. Brezilya Özel Araştırmalar Enstitüsü tarafından yapılan araştırmalara göre 1980'lerden bu yana Amazonların CO₂ emme kapasitesi yarı yarıya azalmıştır ve bu bölgenin beşte biri emdiğinden daha fazla CO₂ salımı yapmaktadır. Önümüzdeki 30 yıl içinde Amazonların yarısı, büyük ticari çiftliklerin ve tarım ticaretinin yırtıcılığı nedeniyle savanaya [geniş çayırlar, ç.n.] dönüşme ihtimaliyle karşı karşıyadır. 2019 yılının Temmuz ve Eylül ayları arasında Brezilya ve Bolivya'da şiddetli yangınlar çıktı. Tropikal ormanlar, geçtiğimiz yüzyıl boyunca dünyada en çok ormansızlaştırmaya maruz kalan ormanlık bölgeler olmuştur. Kapitalist ormansızlaşma ve Amazon yağmur ormanlarındaki yangınlar, yağış rejimlerinin yanı sıra Latin Amerika'nın ve dünyanın geri kalanının iklimini de etkilemektedir.

Küresel plastik kirliliği de etkileyici seviyelerdedir. 1980'lerde 1 milyar ton kümülatif plastik üretimi gerçekleşiyordu. Kırk yıldan kısa bir süre içinde bu rakam 8,3 milyar tona çıktı. Bu miktarın 2,5 milyar tonu hâlâ kullanımda iken, 700 milyo-

nu yakıldı, 500 milyonu geri dönüştürüldü ve geri dönüştürülenlerin ise yalnızca 100 milyonu hâlâ kullanılmakta. Tek kullanımlık plastik, 5,8 milyar ton gibi şaşırtıcı bir kümülatif tona tekabül ediyor. Yaklaşık 4,6 milyar ton plastiğin çöpe veya okyanuslara gittiği tahmin ediliyor. Okyanuslara giden plastiğin önemli bir kısmı nehirlerden geçerek okyanusa ulaşıyor: Sadece Amazonlardan yılda 38,9 bin ton plastik okyanuslara gidiyor. Çin'deki Yang Tzu Nehri yılda 330 bin tondan fazla, Hindistan'ın Ganj Nehri ise 115 bin tondan fazla plastiği Pasifik Okyanusu'na taşıyor.

Tüm okyanuslar ve denizler, farklı derinlik seviyelerinde bulunan plastiklerle kirlenmiştir. Üç milyardan fazla insanın günlük besin kaynağının %20'sinden fazlası balıktan gelmektedir. Denizlerde bulunan mikro ve nano plastik parçacıkları önce balıklar, daha sonra da insanlar tarafından yutulmaktadır.

Nature dergisinde yayımlanan yeni bir araştırmaya göre Pasifik Okyanusu'nda hızla büyüyen devasa bir çöp adası vardır. Araştırmaya göre 1,6 milyon km² genişliğe sahiptir; yani Fransa'nın yüzölçümünün neredeyse üç katı büyüklüğündeki bu

atık alanı, yaklaşık 80.000 ton plastik içermektedir (*BBC News Mundo*, 10/23/2019). Ancak mikro plastikler içme suyunda ve hatta havada da bulunur. Plastik tüketiminin insan sağlığı üzerindeki etkileri hâlâ tam anlamıyla araştırılmamıştır. Burjuvazinin plastik üretimini sınırlamaması ve tek kullanımlık plastiği ortadan kaldırmaması, çevrenin korkunç bir şekilde aşınmasına neden olmaktadır.

4. Bölüm

Çevre krizi karşısında emperyalist politika

Trump, tüm dünyada küresel ısınmayı inkâr etme eğiliminin başını çekiyor. ABD ekonomisine zarar verdiği gerekçesiyle 2016 yılında ABD'yi Paris İklim Anlaşması'ndan çekti. Trump; karbon salımlarını düşürme taahhüdü vermeyen, en fazla salıma sahip ülke olan ve ABD ve AB burjuvazisinin hizmetindeki devasa bir fabrika olan Çin'le bu politika konusunda hemfikir. 2018 kışındaki soğuk hava dalgasında Trump, bu olayın küresel ısınmanın varlığını çürüttüğünü öne sürdü. İnkârcılık, geniş burjuva kesimlerinin, çevresel

çöküşü önlemek için gerekli reformlara girişme konusunda isteksizliğinin en aşırı ve agresif ifadesi. Servetleri birleştirilmesi durumunda dünyanın en zenginleri listesinde Amazon'un Jeff Bezos'undan sonra, Bill Gates'ten ise önce yer alacak olan Koch kardeşlerin mülkiyetindeki *Koch Industries*, bu inkârcı emperyalist burjuvazinin en nüfuzluları. Koch kardeşler, ilk inkârcı buluşmasını 1991'de gerçekleştiren ultraliberal *Cato Institute*'un kurucuları arasındalar. Trump başlıca sözcüleri olana kadar Çay Partisi (ç.n. 2009'da başlayan muhafazakâr ve popülist bir hareket) ve Cumhuriyetçi Parti'de ağırlık kazandılar. Petrol ve kömür şirketleri, silah sanayisi ve otomotiv sanayisi de rol oynamakta. İnkârcı söylemleri daha dikkatli bir şekilde geliştirmeye çalışanlar küresel ısınma diye bir olay olduğunu kabul ediyor ancak bunu ekonomik faaliyet dışındaki nedenlere bağlıyor. Örneğin, fizikçi Nir Joseph Shaviv, belirleyici olanın güneşin hareketleri olduğunu ileri sürmekte. Ülkenin büyük politik geriliğinden nemalanan Amerikan sağı, İnci'le başvurarak "Tanrı tarafından yaratılan" iklimi insanların değiştiremeyeceği gibi söylemlerde bulunuyor.

Eleştirel zayıflıkları nedeniyle bu kesimler, birçok olayda taktiklerinde "inkârdan ertelemeye" denilen bir değişiklik izlediler: Küresel ısınmanın bilimsel kanıtlarını sorgulamaktansa, önerilen çözümlerin etkililiğini sorgulayıp bunların uygulanmasını öteliyorlar. İspanya'nın *Vox* partisi gibi aşırı sağcı kesimlerse iklim değişikliğinin inkârını, doğrudan ideolojik bir şekilde "kültürel" anlaşmazlığın bir parçası sayıyorlar.

Bir başka örnek, Avustralya'nın Başbakanı Scott Morrison. Avustralya en yüksek sıcaklık artışının yaşandığı ülkelerden biri olmasına ve Aralık 2019-Ocak 2020 arasında 8 milyon hektarı aşkın alanı kül eden kontrol edilemeyen yangınlar yaşayan bir ülke olmasına rağmen, inkârcı Morrison kömür üretimini azaltmamayı savunmakta. Yangınlarda yarım milyardan fazla hayvan alevler içinde yanmıştı.

İklim değişikliği ve emperyalist ikili söylem

Avrupa emperyalizmi ve ABD'nin liberal kesimleri, kapitalizmin sürdürülebilirliği uğruna kapitalizmin reformu konusunda ikili söylemin kon-

solide edildiği, çevre teknokratları ve sivil toplum kuruluşları (STK) tarafından desteklenen BM'deki burjuva uzlaşıyla fikir birliği içinde. Bu kesim, inkârcıları eleştiriyor ancak kapitalist çevre tahribatının, özellikle de yaklaşan iklimsel çöküşün hızı ve insanlar açısından doğurduğu risk hakkında bilimsel tanımlamalarla örtüşen maddi tedbirler önermiyor. Bu doğrultuda Trudeau, Merkel veya Macron'un gibi hükümetler üretken bir dönüşüm için büyük şirketlere teşviklerle akaryakıt vergileri (Sarı Yelekliler hareketinin ortaya çıkmasını sağlayan türden) öne sürmekte ve rüzgâr veya güneş enerjisini geliştirmekten bahsetmekte. Bu açıdan, karbondioksit (CO₂) salımı yayan başlıca ülkelerin tamamının yenilabilir enerjinin geliştirilmesine yılda kendi GSYİH'lerinin yüzde 1'inden az yatırım yapıyor olmaları dikkate değer. Örneğin ABD yüzde 0,2 kadar gülünç bir oranda yatırım yapmakta. Aynı şekilde, küresel ısınmadan endişe duyduğunu söyleyen hükümetlere sahip Avrupa ülkelerindeki şirketler bile kapitalist Çin diktatörlüğünün çevre konusundaki ihmalkârlığından faydalanmakta.

IMF bile karbon ticaretine vergi uygulanmasını öneren çevre raporlarına sahip. Bununla birlikte, Eylül 2019'da yayımlanan Çalışma Raporu WP/19/185, kurumun iklim değişikliğinin azaltılmasıyla kapitalist büyümeyi örtüstürecek hiçbir teklifi olmadığını kabul ediyor. Kurumun başlıca tavsiyeleri arasında, çevresel koruma tedbiri olarak elektrik enerjisi sübvansiyonlarını durdurmak var ki bu aslında enerjiye erişimi daha eşitsiz hale getirecek bir tedbir. IDB (Amerikalılar Arası Kalkınma Bankası) de geri kalmış ülkelerin daha savunmasız olduğunu kabul ederek emisyonları düşürmeyi önermekte.

Roosevelt'in zamanında yürüttüğü programa benzer (mevcut durumda ise olası bir ekolojik dönüşümü garanti etmeyi amaçlayan) bir düzenleyici tedbirler programı olan Yeni Yeşil Anlaşma'yı destekleyen Amerikan Demokrat Partili Bernie Sanders ve Alexandria Ocasio-Cortez gibi bazı kesimler, biraz daha derin reformları savunuyorlar. Naomi Klein gibi reformist entelektüeller, Avrupa Parlamento'sunda dikkate değer temsile sahip Yeşil Partiler ve bazı STK'lar da bu ideolojik yörünge etrafında konumlanıyorlar. Fosil yakıt sanayisine son verilmesini ve "ekolojik dönüşüm" için dev-

let sübvansiyonları öneriyorlar. Pek çok kapitalist hükümet ve bizzat BM'nin kendisi de çevre felaketine müdahale etmede kullandıkları bir terim olan "enerji dönüşümünden" bahsediyor. Bisiklet kullanma kampanyaları gibi kozmetik ve kısmi tedbirlerle birlikte yenilenebilir enerjilerle (rüzgâr, güneş panelleri) mevcut enerji sisteminin uzun vadede yenileneceğini öne sürüyorlar. Sanders ise istihdamın korunması gerektiğini vurguluyor. Salımların yüzde 71'i, toplumun ihtiyaçlarına değil de şirket sahiplerinin ve hissedarlarının kâr arayışına yanıt veren 100 şirket tarafından üretilmekte. Ve reformistler, bu kapitalist üretim ilişkilerini sorgulamıyorlar.

Güneş şüphesiz diğer kaynakları meydana getiren tüm döngüleri oluşturan asıl güç olmakla birlikte, yenilenebilir enerjiler; güneş, su, rüzgâr ve organik atık gibi doğal kaynaklara dayalı. Yine de bunlar enerji üretiminin düşük bir yüzdesine karşılık geliyor: toplamın yüzde 10,8'i (2018 verileri). Ancak bu kaynaklar güvenli bir ikame teşkil edemiyor. Örneğin, şu anda üretilen yenilenebilir enerjinin üçte ikisinden fazlası, temelde orman, tarım ve hayvancılık atıkları ve odun yakılmasıyla elde edilen "geleneksel biyoyakıtlara" karşılık geliyor. Bu yakıt türleri arasında etanol ve biyodizelin yanı sıra metan gazı, biyogaz, metanol, butanol ve başka az bilinen diğer türler bulunmakta.

Rüzgâr ve güneş enerjisi üretimine ve elektrikli araçlar gibi enerji tasarrufu yöntemlerine yatırım yapan burjuva sektörler mevcut. Bunlar, ekonomik çıkarları için çevre STK'larını desteklemekteler ve kendi sektörleri için devlet sübvansiyonu almak adına lobi faaliyetleri yürütmekteler. Örneğin, İsveçli patron Ingmar Rentzhog, yatırımcı George Soros vd. Piyasanın yarısından fazlasını veya kullanılan makinelerin yüzde 55'ini temsil eden en büyük dört rüzgâr türbini üreticileri arasında Danimarkalı Vestas, İspanyol Siemens Gamesa, Çinli Goldwind ve ABD'li General Electric bulunmakta (*Elperiodicodelaenergia.com*, 19 Şubat 2020).

BM, 2030 ve 2050 için konan çekişen sürdürülebilir kalkınma ve insani gelişme hedeflerinin karşılanamayacağını kabul ediyor. Aynı şekilde açlığın ve önlenebilir çocuk ölümlerinin son bulması, temiz su ve modern enerji hizmetlerine evrensel erişim; su kalitesinin iyileştirilmesi ve kirliliğinin

önlenmesi, hava kalitesinin iyileştirilmesi, küresel ısınmanın sınırlandırılması, okyanus asitlenmesinin en aza indirgenmesi, okyanus kirliliğinin azaltılması ve deniz kaynaklarının biyoçeşitliliğinin korunması veya sürdürülebilir yönetiminin sağlanması hedeflerinin de. BM tarafından 2019'da yayımlanan GEO-6 raporu, bu başarısızlığın ortada olduğunu gösteriyor.

Küresel ısınmanın öncülleri ve kapitalist yıkıcı akıldışılık

Emperyalizm ve burjuvazi, küresel ısınma sorunundan uzun zamandır haberdardı. Fosil yakıtların yakılması sonucunda ortalama sıcaklıkta birkaç derece artış olacağı daha 1950'li yıllarda öngörülmüştü. 1960'larda Sovyet iklimbilimci Evgeny K. Fedorov küresel ısınma nedeniyle Grönland'da eriyen buzlar ve yükselen deniz seviyeleri konusunda uyarıyordu.

Neo-Malthusçu¹ eğilimleri olan Roma Kulübü, 1972 yılında MIT (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü) araştırmacıları tarafından hazırlanan *Büyümenin Sınırları* adlı raporu yayımlamıştı. Rapor; sanayileşme, gıda üretimi, nüfus ve doğal kaynakların sömürsündeki artışın sürmesi halinde, mevcut kaynakların sınırlılığı nedeniyle önümüzdeki yüz yıl içinde büyümenin sınırlarına ulaşılacağı sonucuna varıyordu. Bunun karşısında, nüfus artışını ve ekonomik büyümeyi durduracak sıfır büyüme arayışı şeklindeki yanlış bir çözüm önermişlerdi.

O dönemlerde başlıca kaygılardan biri petrol sahalarının tükenmesiydi. 1972 yılında, çevre sorununu üzerine ilk büyük konferans olan BM İnsan Çevresi Konferansı'nın ardından Stockholm Bildirgesi imzalandı. Bu konferansta bir dizi koruma ilkesinin yanı sıra doğal kaynakların gelecek nesiller için düzenli ve akılcı bir planlamayla, bu amaçla araştırma ve uluslararası işbirliği desteğiyle korunması gerektiği yönündeki genel görüş belirlendi. Karbondioksit ve İklim Üzerine Geçici Çalışma Grubu, 1979 yılında Jule Charney liderliğinde Massachusetts'te (ABD) toplandı. Bu toplantıda, atmosferdeki CO₂ miktarının ikiye kat-

¹ Nüfus artışının kaçınılmaz olarak açlığa yol açacağı şeklinde yanlış bir argüman sunan 19. Yy. İngiliz ekonomisti Thomas Malthus'un görüşlerinin yeni versiyonunda, doğal kaynakların tükenmemesi için nüfus artışını yavaşlatmak veya hatta dünya nüfusunu azaltmak gerektiğini öne süren burjuva kesimleri söz konusudur.

lanmasının dünya sıcaklığında 1,5 ila 3 °C artış olacağı sonucuna varan bir rapor hazırlandı. Bu tahmin, o günden bugüne iklim davranışı ve atmosferdeki CO₂ konsantrasyonuna oldukça yakın. O yıl Cenova'da ilk İklim Konferansı da gerçekleşmişti. Çokuluslu petrol şirketi Exxon, iklim değişikliği araştırmasından 1977 yılından beri haberdardı. Buna rağmen, emperyalizm ve çokuluslu şirketler hidrokarbon yatağı araştırmalarını artırma ve daha yüksek sömürü oranlarına ulaşma konusunda adeta yarışmaktalar. Hatta son on yılda, özellikle ABD'de, doğanın katledilmesinde yeni bir aşama olarak daha önce erişilemeyen yatakların aranması için hidrolik kırma yöntemini yaygınlaştırdılar.

1972 konferansını temel olarak alan 1992 tarihli Rio de Janeiro Dünya Zirvesi biyolojik çeşitlilik, çölleşme ve iklim değişikliği konularında somut işbirliği mekanizmalarının ve ayrıca sürdürülebilir kalkınma ve orman koruma beyanlarının belirlenmesi açısından bir ilkti. ABD, biyolojik çeşitlilik üzerine olan sözleşmeyi imzalamamıştı. Anlaşmalardan biri, Kyoto Protokolü'nün ve daha sonra Paris Anlaşması'nın türetildiği iklim değişikliği sözleşmesini düzenlemektir.

1997 Kyoto Protokolü, 2008 ve 2012 arasında CO₂, metan, azot oksit ve üç sinai florlu gaz emisyonlarında 1990 emisyonlarına kıyasla yüzde 5 düşüş hedefi gibi oldukça alçakgönüllü bir hedef koy-

du. Anlaşmanın onayı 2009 yılında imzalanırken ABD imza atmayı reddetti. Kanada, 2011 yılında Protokol'den çekildi.

ABD ve Çin, çekingen 2015 Paris Anlaşması'nı yok sayıyor

2015 yılında, 2020'den itibaren Kyoto Anlaşmaları'nın yerini alacak olan Paris Anlaşması imzalandı. Bu anlaşma, 21. yüzyıl boyunca dünya sıcaklığındaki artışı 2°C ile sınırlama yönünde genel yönelimle birlikte her ülkenin gönüllü taahhütler vermesinin ötesine geçmedi.

Paris Anlaşması'nın 6. maddesi, ülkeler ve şirketler arasında CO₂ salım birimi veya hakkı satın alınmasına yönelik sistemler üzerine mutabık kalınmasını öne sürmekte. Bunlar hiçbir zaman düzenlemeye sokulmadı. Sistem, yeniden ağaçlandırma veya orman koruma gibi projelerle CO₂ salımlarından tasarrufun sertifikalandırılması ve bu kredileri satın alan şirketlerin bu miktarları "salım kesintisi" olarak saymasını içermekte. 2005'ten beri en kirletici sanayileri salım hakları satın almaya zorlayan bir salım ticaret sistemi (ETS) yürürlükte. 2019'da bir ton CO₂'nin fiyatı 25 avro civarındaydı. Bu politika, üzücü sonuçlardan başka hiçbir şey doğurmadı.

Kyoto anlaşmalarına göre, sanayileşmiş ülkeler salımlarını kısıtlamak zorundayken, az sanayileşmiş

lkeler için bu geçerli değil. Bu da karbon kredisi² verenler ile alıcılarının salımları arasında uluslararası bir ayrıma yol açıyor. Dahası ifte sayım yapılıyor; yani aynı birim hem o birimi üreten ülke hem de satın alan ülke için sayılıyor. Paris Anlaşması'nı kabul eden devletlerin şu ana kadar gönüllü olarak üstlendiği emisyon kesintisi hedefleri, 21. yüzyılın sonunda 3,2 °C artış gibi korkunç bir tahmine işaret etmekte. ABD'nin anlaşmadan çekilmesiyle bu tahmin bile kuşkulu hale geldi.

Sanayi ncesi seviyelere göre sıcaklık artışının 1,5 ve 2 derece arası olması için 2050'ye kadar sıfır net emisyonu ulaşılması gerekiyor. Ancak kapitalist hkmetlerin tahminlerine göre, emisyonların 2030'dan önce durdurulması beklenmemekte. Bazı bilim insanları, hkmetlerin, atmosferden CO₂'yi çıkaracak yeni teknolojilerin ortaya ıkaağı varsayımıyla hareket ettiğine inanıyorlar. Geleştirilmesi için kayda değer yatırımların bile olmadığı bir teknolojinin felaketi önleyecek olması akıldışı bir iddia. Aralık 2019'da yeni bir fiyasko daha yaşandı: 1995'te başlayan yıllık zirveler serisinin bir devamı olan BM Madrid İklim Zirvesi (COP25 olarak da bilinir). Müzakereciler yalnızca genel hususlarda anlaşabildi; 84 ülke salım düşürme hedefleri için daha yüksek hedefler koymayı kabul ederken, salımların yüzde 55'inden sorumlu lkeler (ABD, Çin, Rusya ve Hindistan) taahhütte bulunmadı. 21. yüzyıl boyunca küresel sıcaklık artışını 2°C ile sınırlandırmak için salım kesintilerinin üç katına çıkarılması gerekmekte.

evre felaketinin kanıtı ve kitle hareketinin basıncı, hükümetleri bazı kısmı tedbirler almaya zorladı. Bu sayede enerji tüketimi verimliliği açısından mütevazı bir ilerleme söz konusu. Dolar cinsinden brüt hasıla başına CO₂ (kilogram) miktarı (sabit değerlerle) llseydi, bu salım yoğunluğu son 30 yılda yüzde 20 üzerinde düşüş gösterirdi. şu anda ise bu düşüş oranı yıl başına yüzde 1 ile yüzde 2 arasında. Ancak Paris Anlaşması'nın hedeflerine ulaşmak için yüzde 4 ile yüzde 6 arasında yıllık düşüşe doğru hareket etmek gerekmekte. Enerji tüketimi, emperyalist düzenin orantısızlığını yansıtıyor. Öyle ki, en yüksek düzeyde açlık ve yoksulluk çeken on lke (Kenya,

Somali, Burundi, Eritre ve diğerleri), küresel emisyonlara yüzde 0,1 altında katkıda bulunmakta.

okuluslu şirketlerin, BM tarafından önerilen sözde "enerji dönüşümünden" hiçbir çıkarı yok. BM'nin her bir nerisi ve her dünya zirvesi, gün gibi ortada olan çevresel felaketten önce kendilerine kılıf bulmalarına yarayacak beyanlardan öteye gitmiyor. Dünyayı ve küresel ekonomiyi kendi çıkarları doğrultusunda yönetmeye devam edenler, emperyalizm ve çokuluslu şirketlerin ta kendisi.

5. Bölüm

Kapitalist evre kirliliğine karşı uluslararası bir hareket ortaya çıkıyor

2018'den beri, çevresel kirliliğe ve küresel ısınmaya karşı olan, Avrupa'da merkezileşen bir gençlik hareketinin başını çektiği ama dünya çapında yayılan hareket kitleleseldi. İlk defa kitlelerin, enternasyonal düzlemde ifade edilen küresel bir evre hareketi mevcut. Bu uluslararası hareket, iklim değişikliğinin niteliksel olarak kötüleşmesine eşlik ediyor.

Ne var ki on yıllar boyunca, hem Birleşik Devletler, Avrupa, Japonya gibi emperyalist ülkelerde, hem de Hindistan, Çin, Latin Amerika, Afrika'nın parçaları olduğu yarı sömürge dünyada halk seferberliklerinin eşlik ettiği binlerce çevresel çatışma yaşandı. Bunun nedeni çevresel felaketlerin çalışan ve yoksul nüfus ile yerli halkların geniş kesimlerini daima doğrudan etkilemesidir. Bu seferberlikler (ki genelde çokuluslu maden ve petrol şirketleriyle, sınaı balıkçılık firmaları ve kapitalist tarım işletmeleriyle yüzleşmişlerdir) kitlel olarak ve politik önem düzleminde büyüme eğilimindedir.

Emperyalist kapitalist reorganizasyon planının bir parçası, en fazla kirliliğe yol açan sanayi kollarını, ucuz işgücüne sahip olmanın yanı sıra, tam da Avrupa'da, Birleşik Devletler'de ve Japonya'da çevresel düzenlemelerden yakayı sıyırmak için Çin, Hindistan, Doğu Asya ve diğer yarı sömürge ülkelere taşıyordu. Bu bağlamda madenle-

² Kyoto protokolüne taraf olan 40 gelişmiş ülkenin sera gazı salınımları için ulusal kotalar belirlenmiştir. Böylelikle kotalarını aşmak istemeyen gelişmiş lkeler ve çevresel duyarlılıklarını göstermek isteyen kuruluşlar ile protokolü imzalamamış olan gönüllü lkeler arasında karbon kredisi alışverişi başlamıştır.

ri, sınai balıkçılığı veya tarımsal-sınai ürünleri ele geçirmek için gerçekleştirilen çevresel yıkım, yarı sömürge ülkelere uygulanan emperyalist sömürünün oldukça büyük bir önem kazanmış bir başka biçimi olmuştur.

Aynı zamanda olası felaketler ile zehirli yayılımlar tehdidine karşı geniş seferberlikler de yaşandı. Önemli örneklerden birisi 1970'lerden beri Almanya'da gelişen kitlesel nükleer karşıtı harekettir. Bu hareket, söz konusu Avrupa ülkesini nükleer enerji santrallerini kapatmaya ve enerji altyapısını değiştirmeye zorladı (Almanya nükleer enerji üretmemektedir ve güneş enerjisi kullanma konusunda bayraktarlık kendisindedir, bununla birlikte, Fransa'dan nükleer enerji satın almaktadır).

Öte yandan, 2019'un sonunda, Avustralya'da milyonlarca hektarlık alanın yanmış olması bir ekolojik felaket yarattı ve aynı zamanda hükümetin politikasına karşı da müthiş bir halk seferberliği doğurdu.

Latin Amerika çevre mücadeleleriyle kaynıyor

Bütün Latin Amerika ülkelerinde çevreye dair önemli seferberlikler yaşandı: Brezilya, Kolombiya, Arjantin, Peru, Venezuela, Şili, Ekvador, Honduras, Meksika. Yüzlerce köylü, yerli ve çevre önderi ile aktivisti öldürüldü.

3 Mart 2016'da yerli halkların hak savunucusu ak-

tivist Berta Caceres, senelerdir kendi halkının suyunu ve çevresini savunan bir mücadeleye önderlik ettiği için Honduras'ta vurularak öldürüldü. Caceres, Çin çokuluslusu Sinohydro'nun (dünyanın en büyük baraj inşaat şirketi) Gualcarque Nehri'ne dört adet HES (hidroelektrik santral) yapmasına karşı çıktığı için, emperyalizm yanlısı Juan Orlando Hernandez hükümetinin yönetimi altındaki kiralık katiller tarafından suikasta uğradı. Brezilya'nın kuzey bölgesi, bu mücadelelere ve suçlara dönük büyük bir tarihsel geçmişe sahip. Toprak sahipleri tarafından tutulan silahlı çetelerce, 22 Aralık 1988'de Acre eyaletinde Chico Mendes'in suikaste kurban gitmesi bu örneklerden yalnızca birisi. Mendes yerel nüfusun toprağı ortaklaşa kullanabilmesi için toprakların kamulaştırılması mücadelesini yürütmüş ve dolayısıyla büyük kapitalist tarım firmalarının yaygınlaşmasına karşı durmuştu.

Peru, çevrenin savunulması uğruna verilen en kitlesel mücadelelerin bir kısmına ev sahipliği yaptı. Bunların en öne çıkan iki tanesi 2009 senesinin "baguazo" ismiyle anılan olaylarıydı. Bu mücadele, Amazon yerli halkının kendi ormanını savunmak uğruna ayaklanmasına ve ayaklanmayla beraber resmi olarak raporlanmış haliyle 33 kişinin, ancak gerçekte çok daha fazla sayıda insanın ölümüne tanıklık etti. Bir diğer büyük mücadele, on yıldan uzun bir süredir madencilik firması Güney Copper Şirketi ile onun sömürü projesi Tia Maria'nın bölgeye girişini engellemiş olan Tambo Va-

disi ve Arequipa bölgesi halkının mücadelesiydi. Genel grevler ile yol bloajları yapıldı ve hepsi de yolsuzluktan hüküm giymiş olan dört adet devlet başkanı döneminde geçirilen reformların göz yumduğu polis şiddeti dolayısıyla pek çok ölünün ve yaralının olduğu ağır bilanço ortaya çıktı. Ve şimdi bu dördünün ardından bir beşinci başkan var, ismi Vizcarra, ancak o da tıpkı diğerleri gibi, farklı araştırmaların da işaret ettiği üzere Tambo Vadisi'nin zenginliği ile tarımını yok edecek olan bu projeyi hayata geçiremiyor. Bu mücadeleler son yıllardaki hükümetlerin içinde patlak veren politik krizlerin başlıca nedenlerinden biriydi ve bu mücadeleler öylesine bir bölgesel ve ulusal fenomen yaratmış durumda ki, Geniş Cephe (*Frente Amplio*) bu fenomenin en önemli parçalarından biri ve İUB-DE'nin Peru partisi olan Birleşim örgütü de Geniş Cephe'nin içinde.

Bolivya'da çevre hareketi bir otoyolun inşasına karşı kitleleşti. Bu otoyol bir ormanın içinden geçiyordu ve orman da Isiboro Ulusal Parkı ve Yerli Halklar Bölgesi'nin (TIPNIS) koruması altındaydı. 2011'de yapılmaya çalışılan otoyol çokuluslu petrol şirketlerinin, kapitalist tarım firmalarının ve koka ekimi yapan çokulusluların çıkarıydı. Müthiş bir halk desteği ve aynı zamanda Bolivya İşçi Merkezi'nin (COB) iki günlük genel greviyle desteklenen hareket projeyi altüst etti ve Evo Morales hükümetine ağır bir yenilgi yaşattı. 2019'dan beri ormanların savunulmasını, kapitalist tarım politikalarının yararına olacak şekilde tarımsal yıkım sınırının genişletilmesine karşı gelinmesini üstlenen bir hareket ortaya çıktı. Bu hareket, neredeyse beş milyon hektarlık bir ormanlık alanın yanmasının bir sonucuydu. Bu hareket aynı zamanda petrol şirketlerine karşı Tariquía Florası ile Fauna Ulusal Rezervi'nin korunabilmesini de hedefliyor. Hareket bugün, Evo Morales'in tarım politikalarını aynen sürdüren mevcut Añez hükümetine de karşı çıkıyor.

Arjantin'de, tarımsal alanları yok eden ve madencilik faaliyetinin bir sonucu olan kirliliğe karşı mücadele senelerdir gündemde. Alberto Fernandez'in yeni hükümetinin ve Mendoza bölgesinin yerel iktidarının karşı karşıya kaldığı son mücadele, madencilikte arsenik kullanımına izin veren bir yasanın feshi için basınç yaratmaya çalışıyordu. Bununla birlikte Monsanto fabrikasının açıl-

masına karşı, özellikle de Cordoba'da halk seferberlikleri yaşandı.

“Gelecek için Cuma’lar” (*Fridays for Future*): Lise öğrencilerinin en ön safta olduğu bir çevre hareketi

Ağustos 2018'de okula gitmeyi reddedip greve çıktığından beri, 16 yaşındaki İsveçli Greta Thunberg, düzinelerce ülkede her cuma eylem yapmaya hazır olan milyonlarca genç insana ilham kaynağı oldu. Bu hareketin adı “Gelecek için Cuma’lar.” Hareket, bütün bir dünyanın siyasal önderlerine küresel ısınmayı durdurabilmek için radikal önlemler almaları çağrısı yapıyor. İsveçli lisenin inisiyatifi küresel bir hareket halini almış durumda. Yalnızca Almanya'da, bu harekete bağlı olan 150'nin üzerinde yerel gençlik grubunun olduğu raporlandı.

Öte yandan, Almanya, Avusturya ve İsviçre'den, kendilerini “Gelecek için Bilim İnsanları” (S4F) olarak tanıtan 12 bin bilim insanı, hareketi destekleyen bir metne imza attılar. Bu metinde bilim insanları iklimi, biyolojik çeşitliliği, denizleri ve toprağı korumaya yönelik önlemlerin yetersiz olduğunu dile getirdiler: “Bilim insanları olarak, gençlerin hızlıca ve güçlü bir biçimde harekete geçilmesi gerektiği talebini şiddetle destekliyoruz.”

Aşırı sağ gruplar hareketi eleştirirken, birçok politik lider harekete “sempati” duyduğunu açıkladı. Bunların arasında Alman Şansölyesi Angela Merkel de vardı. Buna rağmen şu ana dek Greta Thunberg politik hareketlerden bağımsız bireysel bir duruş geliştirmiş durumda ve kendisine göre “hem sağ hem sol hem de merkez iklim krizi karşısında mücadele etmekte başarısız olmuş” durumda.

Küresel iklim grevleri

20 ila 27 Eylül arasında ve 29 Kasım 2019'da hareket, bir küresel iklim grevi çağrısı gerçekleştirdi. Bu grevde söz konusu olan üretimin durdurulması olmasa da 2.000'in üzerinde şehirde ve 153 ülkede eylemler gerçekleştirildi. Bu gösterilere milyonlarca insan katıldı. Kasım eyleminin sloganı “Dünya iklim krizinin farkına varıyor” idi.

Bu gösteriler, aralık ayında Madrid’de yapılacak olan uluslararası iklim zirvesinin (COP25) öncesinde yapılmıştı. On binlerce eylemci, gerçek bir uluslararası müdahalenin eksikliğini ve COP25’in somut çevresel tedbirler alma noktasındaki fiili başarısızlığını protesto etti.

21 Ocak 2020’deki Davos zirvesinde Greta Thunberg siyasal liderleri küresel ısınmaya teslim olmakla ve “ekonomik çıkarları ekolojik dönüşümden önce tutmakla” suçladı. Thunberg son zamanlarda iklim değişikliğine karşı mücadelede “hiçbir şeyin yapılmadığını” duyurdu. Thunberg daha fazla vakit kaybedilmemesinde ısrarcı oldu ve aynı zamanda bütün ekonomik ve politik liderlere fosil yakıtların çıkarımına ve fosil yakıtların kullanımını özendiren sübvansiyonlara yapılan yatırımları bir an önce kesmeleri çağrısı yaptı.

Thunberg konuşmasında aynı zamanda Birleşik Devletler’in Paris Anlaşması’ndan çekilecek olmasının yarattığı endişeyi anladığını ancak halihazırda mevcut imzacıların zaten hiçbirinin şartlara uymadığını ve asıl bunun neden kimseyi endişelendirmediğini veya öfkelenendirmediğini merak ettiğini ifade etti.

Çok sınıflı ilerici bir hareket

Dünyada çevresel sorunlar giderek ciddileşirken, çevresel kirliliğe karşı vuku bulan hareket, özellikle gençliğin içinde yayılma eğilimi gösteriyor. Tarif edildiği üzere bu hareket, kirlilikten etkilenen çeşitli toplumsal sektörleri kapsıyor; en önemlisi de işçileri kapsıyor. Ancak hareket aynı zamanda orta sınıf sektörlerini ve hatta, yalnızca kısmi reformlar pazarlayan ve güneş enerjisi benzeri “yeşil” teknolojilerin satımıyla ilgilenen burjuva sektörleri de kapsıyor.

Buna rağmen, bu hareketin ilerici bir hareket olduğunu; onun, şüphe götürmez bir şekilde kirlilikten sorumlu olan ve kendini çözümlerden tenzih eden çokuluslu şirketler ve kapitalist hükümetlerle çarpışmakta olduğunu yineliyoruz.

Kendimizi bu hareketin bir parçası olarak görmeliyiz. Haklı talepleri destekliyoruz. Bu taleplerin hayata geçirebilmesi için, en ufak bir sekte-lik göstermeden, en geniş eylem birlikleri adına

mümkün olan her şeyin yapılmasını destekliyoruz. Biz, içinde burjuva, reformist veya sol önderliklerle karşı karşıya geldiğimiz bir hareketin içinde “birlik ve çarpışma” taktiklerini uyguluyoruz. Yukarıda andığımız bu önderliklerin niyeti, kalıcı çözümler önermeksizin hareketi programatik olarak sınırlamaktır. Hareketin talepleri ise ancak ve ancak emperyalist kapitalistlerin iktidarının devrilmesiyle, bir işçi-emekçi hükümetinin kurulmasıyla ve bir ulusal ve uluslararası planlı sosyalist ekonomiye geçilmesiyle gerçekleştirilebilir. Dolayısıyla bu taktik-ğin anlamı, bir yandan ilerici hareketin bir parçası olarak konumlanırken, öte yandan hareketin içindeki burjuva ve reformist önderliklerle politik bir mücadele içinde olmaktır.

Gezegenin üzerindeki hayatı savunmaya soyunmuş olan bu geniş hareketin devrimci sosyalist kanadı biziz. İUB-DE, doğal kaynakların savunulması ve doğanın yağmalanması ile tahrip edilmesine karşı çıkma mücadelesi veren bütün halk ve gençlik seferberliklerini desteklemekte ve teşvik etmektedir. Biz İUB-DE olarak şu sloganlar ile talepleri yükseltiyoruz:

Suyun, havanın, toprağın ve denizin kirlenmesine hayır; ormanların yok edilmesine ve tahrip edilmesine hayır.

Çokuluslu şirketler ve onların emperyalist yağma politikaları aracılığıyla doğanın yıkımına hayır.

Sendikalar ile işçi örgütlerini, çevre hareketleriyle eylem birliğine çağırıyoruz; sol örgütleri, kadın örgütlerini, köylü ve yerli halk örgütlerini, halkın haklarını savunan örgütleri çevre hareketiyle eylem birliği kurmaya çağırıyoruz. Bizler seferberliği petrol şirketleri gibi, tarımsal alanda faaliyet yürüten Kanadalı madencilik firması Bayer-Monsanto gibi çokuluslu firmalara ve bu firmalara hizmet eden hükümetlere karşı yöneltmeye çalışıyoruz. Bütün çevresel yıkım örneklerinin yüzde 99’unda, söz konusu yıkımdan doğrudan doğruya bu hükümetler çıkar elde etmektedir.

6. Bölüm

Çevre hareketinin akımları

Çevre hareketi içindeki farklı tutumların

panoramasını sunmak için, çevresel krizin ciddiyetine ilişkin üç farklı görüşü kendi programatik önerileriyle birleştiren üç ana eğilimin varlığını belirterek başlayabiliriz. En geniş anlamda, a) emperyalist burjuva akımlarının ve Avrupa yeşil partilerinin ve sosyalist olmayan ekolojist akımların “yeşil kapitalizmi”ni ilk sıraya koyabiliriz, ki bunlar sorunun özünün kapitalist sistemin varlığı olduğunu belirtmeksizin (Bölüm 4’te ele aldık) Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) sonuçlarından yola çıkarak küresel ısınmanın yarattığı tehditlere işaret ediyor ; b) “Çöküşçü Marksizm,” insan uygarlığının felaketinin geri döndürülemez olduğu iddiasıyla geçiş taleplerinin artık bir işlevi olmadığı sonucuna varan daha marjinal bir akım ; c) aynı bilimsel verileri kullanan, ancak kapitalist sistem karşıtı bir propagandayı da analizine ekleyen (ve ayrı bir bölümde geliştirdiğimiz) “ekososyalizm.”

a) Yeşil kapitalizm

Çevre hareketi içinde daha fazla ağırlık ve görünürlüğe sahip olan akımların, kapitalist sistemi bir bütün olarak karşılarına almak yerine, bazı sanayi dalları ve bazı hükümetler ile sınırlı kalan eleştirel bir politik pozisyonu savundukları bir gerçektir.

Bu pozisyonları mücadele içinde olan çoğu STK’da veya çevre gruplarında görüyoruz. Yarı anarşist bir söyleme sahip olan Yokoluş İsyanı (*Extinction Rebellion* - XR) gibi daha solcu varyantlarda bile, alınan pozisyonun odağı, kapitalizme, hükümetlere, çokuluslu şirketlere ve çevresel yıkım politikalarını destekleyen partilere karşı gerçek bir tartışma yaratmak değil, “bilinç yükseltme” eylemleriyle sınırlı kalmakta.

Bununla birlikte, ana referanslardan biri olan Greta Thunberg’in konuşmalarında, hükümetlerin sadece zenginlik ve soyut “ilerleme” fikirlerini önemsedikleri için bilimin uyarılarını görmezden gelmelerinin kınanması gittikçe artmaktadır. Bunun bir sonucu olarak yakın zamanda Thunberg “Yeşil Yeni Düzen”e karşı kendini konumlandırdı: “Grafiklere bakarsanız küresel ortalama sıcaklık artışının 1,5 °C derecenin altında kalmasını sağlamamız gerekiyor ve ‘Yeşil Yeni Düzen’ ile bunun mümkün olmadığını kolaylıkla görebilir-

lirsiniz. (...) Karbondioksit bütçesine uygun hareket edeceksek, bundan 10, 20, 30 yıl sonrası için taahhütler vermek yerine şimdi bir şeyler yapmaya odaklanmalıyız. Elbette, ‘Yeşil Yeni Düzen’ karbondioksit salınımını sınırlandırmak için uygun değil.” (*Rolling Stone Magazine*, 26 Mart 2020, www.rollingstone.com/politics/politics-features/greta-thunberg-climate-crisis-cover-965949/)

Yeşil kapitalizm akımlarının bu denli yaygın olması, aynı zamanda patronların da yenilenebilir enerji sanayisinin geliştirilmesiyle ilgilendiğine bir işaret olarak okunabilir. Örneğin, bu kesimlerin Greta Thunberg’i destekleyeceği söyleniyor. Greta’nın ailesi Daniel Donner’ı kızlarının faaliyetlerini ve kamuoyuna açık toplantılarını planlaması için atadı. “Donner sadece kurumsal iletişim konusunda uzman değil, aynı zamanda Avrupa İklim Vakfı’nın da bir üyesidir. Bu derneğin, küresel ısınma alanında lobicilik faaliyeti yürütenler arasında en önemlisi olduğu söyleniyor.” (*Noticias* dergisi, Arjantin, s. 118, 28 Eylül 2019.)

Bu seviyede, plastikleri, kağıtları geri dönüştürmek veya muslukları kapatmaya özen göstermek gibi, tüm ağırlığı bireysel eylemlere veren ideolojilere ve kampanyalara da değinmeliyiz. Elbette biz sosyalistler de geri dönüşümden veya muslukların iyi kapatılmasından yanayız. Ancak bu tekil eylemlerin dünyadaki yaşamı tehdit eden kapitalist sistemin etkisini yok edebileceğini düşünmüyoruz.

Öte yandan, mücadelenin merkezine militan ve ganlığı yerleştiren akımlar da mevcut. Burada hayvan sömürsünü ve tüketimini durdurma dürtüsü etik argümanlara dayandırılabilir veya hayvancılık gibi sanayilerin küresel ısınmadaki sorumluluğuna işaret edilebilir. Bu noktada, gıda sanayisinin kâr marjlarından vazgeçerek kendisini değiştiremeyeceğini belirtmemiz gerekiyor. Ayrıca veganizm içinde, antikapitalist bir konum üstlenen akımların olumlu bir şekilde ortaya çıktığını da belirtmemiz gerekiyor.

Bu akımlar, “Her şeyin neslini tüketme tehlikesi olan bir türüz” sloganını yükseltti. Onlarla ancak kısmen hemfikir olabiliriz. Evet, her şeyin nesli tükenme tehlikesi altında. Bununla birlikte, sorumluluklar daha kesindir: yok olma treni, kapi-

talist sömürünün rayları üzerinde ilerler ve dünyanın dört bir yanındaki patronların hükümetleri tarafından yönetilir; ki bu, farklı söylemlerle de olsa kapitalist kâra —ve özellikle çokuluslu şirketlerin kârlarına— insan türünün hayatta kalma koşulları ve doğal yaşamın devamının üstünde bir ayrıcalık tanır.

Neyin üretildiğini, nasıl, hangi hammaddelerle ve hangi sömürü rejimi altında üretileceğini belirleyen bir bütün olarak insan türü değil fakat kapitalist kâr arayışıdır. Neyin tüketildiğini, neyin sübvansede edildiğini, hangi insanın neyi yediği ya da yemediği ile neyin yenildiği ve neyin yenilmediğinde belirleyici olan da aynı eğilimdir.

2019 boyunca gördüğümüz önemli gösterileri teşvik etmenin yanı sıra, Greta Thunberg gibi isimler bugün Amerikan ön seçimleri çerçevesinde yaptıkları gibi, kimi zaman petrol sanayisi lobisinin en görünür adaylarına veya benzerlerine “karşı” oy veya “çevrenin savunusu” adına oy gibi soyut hedeflere yönelik oy çağrısı yapıyorlar. Arjantin’deki yarı anarşist XR grubu, 2019 seçimlerinde Thunberg figüründen yararlanarak insanları oy pusulası yerine yeşil bir kağıt atarak seçimleri geçersiz saydırma çağrısında bulundu ve böylece Sol Cephe’ye sırtını dönerek Macri veya Fernandez ile aynı potaya girmiş oldu.

b) Çöküşçülük hakkında

Bu akım ne entelektüel alanın ötesine geçebildi ne sosyal ağlarda, büyük siyasi yapılarda veya çevre örgütlerinde kendine yer bulabildi.

Sözde çöküşçü Marksizm, ekososyalizm ile kapitalizmin eleştirisini paylaşıyor, ancak ekososyalizmi, çevresel ve insani felaketlerin önlenileceği yönündeki yanlış beklentiyi uyandırdığı için eleştiriyor. Bugün mevcut olan bilimsel çalışmaların artık bu türden herhangi bir umudu doğrulamadığını ve devrimcilerin görevinin, kaçınılmaz insanı felaketin ardından hayatta kalanlarla komünist bir toplumun inşası için geliştirilecek bir programın propagandasının yapılması olduğunu savunuyorlar.

Çöküşçülüğün ana referanslarından biri olan Miguel Fuentes’e göre: “Eğer küresel ısınmanın

kitlesel yok oluşlara yol açacak (önümüzdeki on yılda aşacağımız) felaket eşiğinin sadece 1,5 °C derece uzağında olduğumuzu göz önüne alırsak, bu kitlesel ölümün başlangıcına tanık oluyoruz demek. Dolayısıyla, buradaki asıl mesele, zaten durdurulamaz olan insan neslinin tükenmesi olgusunu nasıl ‘durduracağımız’ değil, türümüzün tamamen ortadan kalkmasını nasıl önleyebileceğimizi düşünmeye başlamak olacaktır. İnsan türünün yüzde biri, onu veya ellisi hayatta kalacak olsa bile bu böyle. Ve tam da burada, bu hayatta kalma mücadelesinde ve genetik evrimimizin korunması ve geçmiş dönemlerin uygarlık gelişiminin en iyi başarılarının geleceğe taşınması için, komünist perspektif iki kat fazla önem kazanıyor” (“Ecosocialismo versus marxismo colapsista, I y II”, *Sin Permiso* 4/7/2019).

1960’larda savaş sonrası dönemde önlenemez biçimde yaklaşan “nükleer savaş” karşısında kendilerini nükleer sığınaklar inşa etmeye adanmayı bir görev olarak bilenlerin öne sürdüğü pozisyona benzer bir tutum.

7. Bölüm

Hareketle ilgili bazı tartışmalar

Gençleri iklim değişikliğine karşı harekete geçmeye çağıran İsveçli genç Greta Thunberg, BM’yi, Paris Anlaşması’nı ve Kyoto Protokolü’nü ifşa ediyor. İktidardakileri sorumsuz olmakla, anlamsız cümleleri tekrarlamakla ve son derece utangaç taleplerini dahi yerine getirmemekle suçluyor, ki tamamen haklı. Greta’nın iklim değişikliğine karşı küresel grev çağrısı, özellikle gençler arasında büyük bir yankı yarattı. Ancak, bu genç kadının kazandığı büyük saygıyı göz önünde bulundurarak bile bu çağrıların yaklaşan felaketi durdurmak için yeterli olmadığını söylüyoruz. Çünkü Greta’nın talepleri, kapitalizmi veya çokuluslu şirketleri sorumlu olarak işaret etmiyor ve kapitalist sistemi sona erdirmeyi amaçlamayan bir mücadele, ne kadar iyi niyetli olursa olsun başarısızlığa mahkûmdur.

Uzun süredir söyleyegeldiğimiz gibi, biz de çevresel tahribata karşı haklı talepleri sahiplenerek bu seferberliğin içinde birleştirici şekilde yer alıyoruz. Seferberliğin başarıya ulaşması için çabalıyoruz. Bununla birlikte stratejik çözüme dair önemli

tartışmaları da sürdürüyoruz. Çevre konusunda, iklim krizine neden olan temel konuya girmezsek niteliksel bir değişiklik olmayacağını iddia ediyoruz. Seferberlik, kapitalist hükümetleri ve çokuluslu şirketlerin mülksüzleştirilmesini sağlayınca ya kadar devam etmelidir. Tüm dünyayı kontrol eden çokuluslu şirketlerin ve büyük milyarderlerden oluşan küçük bir kapitalist grubun ve onların hükümetlerinin, emekçi halkın ve doğanın baskılanması ve sömürülmesi karşılığında elde ettikleri muazzam kârlarından vazgeçebileceklerini düşünecek kadar naif olamayız.

Gerçekte tam tersi olacaktır. Kapitalistlerin temel amacı kendi kârlarıdır ve geride yaralı hatta ölü işçileri ve yok edilmiş bir doğayı bırakıyor olmaya hemen hiç önem vermezler. Koronavirüs kriziyle tanık olduğumuz şey bunun kanıtı: Hükümetler yıllardır kirli dış borcu ödemek için halk sağlığını mümkün olduğunca özel sektöre devrettiler ve pandemi süreci bu politikaların suçluluğunu ortaya çıkardı.

Kapitalist sistem akıldışıdır ve kapitalist mantık çevresel yıkıma, salgınlara ve orta çağ hastalıklarına yol açar. Bu, Marx'ın eserlerinde ustaca ka-

nıtlanmıştır; kapitalist toplumsal sistem, toplumun küçük bir kutbunda büyük bir servet birikimine neden olarak, insan ve doğa gibi en önemli üretici güçleri yok ederek, ayrıcalıklarının kaynağını ve aslında kendi altını da oymaktadır. Aynı zamanda yıkıcı ve sömürücü politikalarıyla kapitalist sistem, değişimin temel unsuru olan işçilerin, gençlerin ve halk kesimlerinin isyan etmelerine yol açmaktadır.

Farklı hükümet kesimlerinden, “suyun tasarruflu kullanımı” ya da “hepimizin sorumluluğu” türü propagandaların çoğaldığını gözlemliyoruz —yani hızlı düş almalıyız veya dişlerimizi fırçalarken muslukları kapatmalıyız gibi propagandalar... Seferberliğin içindeki birçok kesim de bu tür taleplere odaklanıyor. Biz sosyalistler tabii ki doğanın korunması adına yapılacak asgari eylemleri ve suyun tasarruflu kullanımını savunuruz. Ancak biz daha da ileri gideriz, bu propagandaların bir yandan ormanları yok eden, açık ocak madenciliğiyle temiz suyu kirleten çokuluslu tarım şirketlerini koruyan hükümetlerin ikiyüzlü kampanyaları olduğunu ifşa ederiz. Hareketin içindeki kimi kesimler, insan tüketiminin (çamaşır yıkamak, düş almak, bulaşık veya diş yıkamak, evleri temizlemek vb.) sanayide, madencilikte, tarımda harca-

nan toplam suyun yüzde 10'undan daha azını oluşturduğunu hesaba katmıyorlar.

İklim değişikliğine karşı seferberliği oluşturan grupların çoğu, fosil yakıtlar tarafından salınan büyük miktarda CO₂'ye (karbondioksit) odaklanıyor, bu nedenle talepleri de bu tür yakıtların kullanımının sonlandırılmasına odaklanıyor ve ayrıca nükleer enerjiye karşı çıkıyorlar. Güneş veya rüzgâr enerjisinin ikame edilmesini savunuyorlar. Biz sosyalistler de bu talepleri ve yenilenebilir enerjinin gelişiminin desteklenmesi gerektiğini paylaşıyoruz. Peki farklılıklarımız nelerdir? Bu çevre hareketlerinin birçoğu, çokuluslu şirketlerin kamulaştırılmasını ve bu şirketlerin milileştirilmesini sorgulamadan veya talep etmeden açık ocak madenciliği, dinamitleme, petrol ve glifosatlî gübrelerin kullanılması veya «maden çıkarma» gibi eylemleri protesto ediyorlar, bu bakış açısıyla şirketlerin üretim tarzlarının kamu yararı odaklı olması gerektiğini savunuyorlar. Çevre hareketinden birçok kesim de yenilenebilir enerjilerle kâr eden özel şirketleri ifşa etmiyor. Biz yenilenebilir enerji şirketlerini devletleştirmeyi ve işçi ve halkların kontrolünde yönetilmelerini talep ederek seferberliklere eşlik ediyoruz.

Nükleer santrallerin kapatılması için Almanya'da çok büyük bir seferberliğin çıkması sonucu Şansölye Angela Merkel çok sayıda santrali kapattı. Ülke, güneş panelleri ve rüzgâr enerjisi kullanımında ve üretilmesinde şampiyon konumunda. İfşa edilmeyen şey ise Almanya'nın, Fransa'nın ürettiği nükleer enerjiyi satın almaya devam ettiği!

Güneş veya rüzgâr enerjisi elbette bir alternatiftir ancak onların da göz ardı edilemeyecek zorlukları vardır. Örneğin, güneş veya rüzgâr enerjisinin var olması için güneş ve rüzgar gereklidir ve bu, özellikle kuzey Avrupa ve Asya'da tüm ülkelerde mevcut değildir. Gazeteci Ariana Eun Jung Cha, 9 Mart 2008'de *The Washington Post*'ta "Güneş Enerjisi Firmaları Çin'de Atık Bırakıyor" başlığı altında yayımlanan ve *Corpwatch* tarafından yeniden yayınlanan bir makalede (<https://corpwatch.org/article/china-solar-energy-firms-left-behind-china>) güneş panellerinin de çevreyi kirlettiğini ortaya koydu. Makalesinde, Luoyang Zhonggui High-Technology Co.'nun Sarı Nehir yakınlarındaki Henan bölgesinde bulunan bir Çin polisilikon ü-

retim tesisini anlattı. Bu tesis Suntech Power Holdings gibi dünyanın en büyük güneş enerjisi üreticisi şirketlerine ve diğer yüksek profilli fotovoltayk şirketlerine polisilikon tedarik ediyor.

Gazeteci, şirketin son derece zehirli bir madde olan silisyum tetraklorür atığını, onu yeniden işleyebilecek ekipmanlara yatırım yapmak yerine komşu alanlara boşalttığını, bu alanları ekim için kullanılamaz hale getirdiğini ve bu atığın çevre halkının göz ve boğazlarını yaktığını ortaya koydu. Ayrıca makale, şirketin bu uygulamada tek olmadığını ve dünyanın önde gelen CO₂ yayıcısı olan Çin hükümetinin, Çin Komünist Partisi diktatörlüğünün de bu eylemlerde sorumluluğu olduğunu gösterdi.

Dünyanın her yerinden çevreciler ve bilim adamları arasında atom enerjisinin kullanılıp kullanılmayacağı ve nükleer atıklarla ne yapılacağı konusunda süregiden bir tartışma var. Öte yandan bu çalışmanın açılışında tekniğe nötr baktığımızı belirtiyoruz; teknik onu yöneten sınıfın nasıl kullandığına bağlı olarak değişir. Emperyalizm ve kapitalistler söz konusu olduğunda, kâr arzuları, 1945'te (Hiroşima ve Nagazaki) atom bombalarının silah olarak kullanılmasının yanı sıra Fukushima (Japonya, 2011) örneğinde olduğu gibi gerçek insani ve çevresel felaketler yarattı. Ve Stalinist bürokrasi döneminde SSCB'de gerçekleşen, verimsizlik ve yolsuzlukların sebep olduğu Çernobil nükleer kazasını da örnek gösterebiliriz (1985). Emperyalizmin ve burjuvazilerin yol açtığı sorumsuzluk ve güvensizlik nedeniyle, akımımız nükleer santrallere karşı hareketin bir parçasıdır.

Devrimci sosyalistler, çevre hareketinin meşru nedenlerle verdikleri somut mücadeleleri desteklemeli, şirketleri koruyan hükümetleri ad ve soyadlarıyla teşhir etmeli, kınamalı ve çokulusluların derhal kamulaştırılmasını, diğer ülkelerden çekilmesini talep etmelidir. Gençlik hareketi ile birleşen çevre savunusu seferberlikleri, patlayıcı bir birleşme ile sonuçlanabilir ve antikapitalist bilince çevrilebilir.

Örneğin Arjantin'de, Aralık 2019'da, Peronist Başkan Alberto Fernandez seçildiğinde, binlerce kişi, Mendoza'da mega madenciliğe ve sonradan kazanılan bir mücadele olan siyanür kullanımına

karşı sokaklara çıktı. Brezilya örneğini de hatırlayalım: Sahiplerinin çoğu Norveçli olan Alunorte şirketi gemiyle birkaç saat uzaklıktaki Belem'den şehrin nehirlerine kirletici madde boşalttığı ve çevre kirliliğine karşı mücadele eden liderlerin katledilmelerini azmettirmekle suçlandı.

Emperyalist kapitalizmin çürüme döneminde, devrimler ve savaşlar çağında, doğanın, kadınların ve erkeklerin katledildiği bir çağda, doğa savunusu mücadelemiz, insanlığı ve doğayı koruyan, demokratik olarak planlanmış bir ekonomi için, sosyalist bir toplum için kapitalizme karşı verdiğimiz mücadeleyle ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlıdır.

8. Bölüm

Ekososyalizm nedir?

Dünya çapında kendisini “ekososyalist” olarak tarif eden bir akım olduğunu hesaba katmadan, çevre hareketini ne inceleyebiliriz ne de ona yönelik bir politika geliştirebiliriz.

Bu akımın öncüleri arasında Raymond Williams (İngiltere, 1921-1988), André Gorz (Fransa, 1923-2007), Manuel Sacristán Luzón (İspanya (1925-1985), James O'Connor (ABD, 1930-2017) sayılabilir. Mevcut temsilcileri arasındaysa *Uluslararası EkoSosyalist Manifesto*'nun (2001) yazarlarından Joel Kovel (ABD), ekolojist Marksist John Bellamy Foster (ABD), Perulu yerli hakları savunucusu Hugo Blanco, Kanadalı ekofeminist Terisa Turner, Belçikalı Marksist Daniel Tanuro vb. bulunuyor. Bu akımın bir kısmı, 2008'de Belem'de gerçekleşen Dünya Sosyal Forumu'nun ekososyalist deklarasyonuna imza attı. Latin Amerika'daki sözde sol hükümetlerden bazıları, özellikle Bolivya'daki Evo Morales hükümeti lafzi düzeyde bu ekososyalist “dalgaya” katıldı. Ama aslen bu akım içerisinde aktif olan, dünya solunun öncü kesimleri. Bu akım çok heterojen: reformist kesimlerden yeşillere, akademisyenlerden farklı şahsiyetlere kadar uzanıyor. Örneğin, Hollanda'daki *GroenLinks* gibi küçük yeşil partileri ve kendine ekososyalist diyen İspanya Devleti'ndeki *Iniciativa per Catalunya Verds*, *Coalició Compromís* veya Kanada'daki Saskatchewan Yeşil Partisi gibi ekipleri içeriyor. Ar-

jantin'deki MST (Sosyalist İşçi Hareketi) de kendini ekososyalist olarak tanımlıyor.

Ama bu hareketin belli bir kökeni de yok değil: Çünkü, Ernest Mandel'in başını çektiği Dördüncü Enternasyonal Birleşik Sekreterliği (BirSek) olarak tanınan akımın tespitlerinden doğdu. Dolayısıyla ona ideolojik dayanak veren ve bir dizi teori geliştiren Mandelcilere ve özellikle de Michael Löwy'ye yanıt vermemiz gerekli.

Bununla birlikte, bu akımla aramızda farklılıklar olsa da ister Mandelci, ister yeşil, ister kendine ilerici diyen kesimler olsun, isabetli sloganlarla iklim değişikliğine ve onun yansımalarına karşı mücadele eden tüm kesimlerle eylem birliği içinde bulunduğumuz gözden kaçmamalı. Ekososyalistler, çevresel yıkıma karşı dünya çapında süren hareketin bir parçası. Ekososyalistlerle ve çevre hareketinin geri kalanıyla, iklim değişikliğinin insanlığı ciddi şekilde tehdit eden bir tehlike oluşturduğu konusunda hemfikiriz.

Ekososyalizm ve üretimcilik

Tam da bu nedenle onların pozisyonlarını iyi bilmemiz çok önemli. En önemli tanımlardan bazıları Löwy tarafından *Ekososyalizm: Kapitalist Ekolojik Felakete Radikal Bir Alternatif* [Türkçesi Epos Yayınları, 2015] adlı kitapta sunuluyor. İnceleyelim:

“Ekososyalizm akımı politik açıdan homojen olmaktan çok uzaktır, ancak temsilcilerinin çoğu bazı ortak düşünceleri paylaşır: Hepsi de kapitalist ve/veya bürokratik temeldeki üretimci [prodüktivist] ilerleme ideolojisine karşı durur. Bu ideoloji, belirli bir üretim tarzının sonsuz genişlemesinden ve doğanın yıkıcı biçimde tüketiminden yanadır.” (*Edición Herramienta* baskısı, sayfa 30).

“Bu nedenle ekososyalizm, Marksizmin temel katkılarını benimserken aynı zamanda onu üretimciliğin kalıntılarından kurtaran bir düşünce akımı ve ekolojik eylem biçimidir...” (*age*, sayfa 29)

Öte yandan, BirSek'in 2018 Kongre belgelerinde şu ifade geçer: “Sürdürülebilirliğin üretimde bir azalmayı gerektirdiği her zaman hesaba katılmı-

yor... İklim değişikliğiyle mücadele aslen üretimcilik karşıtı bir duruştur..”

Ekososyalistler için, iklim değişikliğinin asli nedeni “üretimciliktir” ve bu nedenle de asli politikası “üretimcilik karşıtlığıdır.” Bundan kasıt nedir? Ülkedeki hâkim sınıftan, ekonomiden ve üretim biçiminden bağımsız olarak, bütün sınai üretimin zımnen yıkıcı olduğu düşüncesi. Bu nedenle “üretimcilik” eleştirileri, Marx’ı ve “belirli Marksistleri” bile kapsıyor. Odak noktası, bütün büyük ölçekli üretimdir; sanayideki özel mülkiyet ve hükümetlerin savunduğu kapitalist sınıf yapısı nedeniyle kapitalist üretim tarzının adaletsiz, eşitsiz, irrasyonel ve yağmacı bir karakterde olması değil. Bu noktada bu akımın, Marksist olmayan çevrecilerle temas noktaları ve oydaşmaları var. Her ne kadar ekososyalistler kendilerini antikapitalist ve ekolojik sosyalizm yanlısı olarak tanımlasalar da aslen tüm çevresel yıkımın temelini genel sınai üretim biçimi, “üretim ve tüketim formu” olduğunu ilan ederler. Onlara kalırsa bu, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetten daha önemlidir. Bu nedenle, Marx ve Engels’in de “üretimci” bir vizyona sahip olduğunu düşünürler. Dolayısıyla da Marx’ın katkılarını “üretimciliğin kalıntılarından” kurtarmaktan bahsederler.

Onlara göre asli mesele, belirli tekniklere, mesele petrol üretiminde *fracking* yöntemine, açık

ocak madenciliğine, kontrolsüz ormansızlaşmaya, nükleer enerjiye, otomobil sanayisine ve tüm fosil yakıtlara karşı mücadeledir. Ancak bu sözde «üretimcilik karşıtlığı» yönelimleri boyunca, çokuluslu petrol ve maden şirketlerine ve bunları destekleyen kapitalist hükümetlere karşı somut mücadeleden bahsetmezler. Somut örneklerde *fracking* veya açık ocak madenciliği gibi yıkıcı teknikleri çevre ve insanlık adına kınamak elbet doğrudur; ancak bizim asıl odak noktamız çokuluslu petrol (Chevron, Exxon) veya maden (Barrick) şirketlerini reddetmek ve bunların kamulaştırılmasını talep etmektir.

Marx’ın kapitalist üretim tarzı tanımını değiştiriyorlar

Marksizmi revize ediyorlar, çünkü Marx’ın kapitalist “üretim tarzı” tanımını değiştiriyorlar. Üretici güçler ile üretim tarzı arasına eşittir işareti koymak gibi bir tuzağa düşüyorlar. Marx’a göre kapitalist üretim tarzı, yalnızca üretici güçlerden (doğa, üretim teknikleri ve insan faktörü) ibaret değildir; aynı zamanda ve esas itibarıyla üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti de kapsar. Marksizme göre, insanlığın çöküşünün, sömürünün, artan sefaletin, üretici güçlerin ve doğanın yok edilmesinin nedeni burada yatar. İnsanın sefaletinin ve çevresel yıkımın temel nedeni, sınai üretimin aşırılığı ve kapitalizmin “üretimci” iştahı değil, sömürü oranını artırma ve artı değer miktarını yükseltme arzusu yüzünden işçilerin yaşamını veya çevrenin savunusunu umursamayan, üretim araçlarının özel mülkiyeti sistemidir. Bu yazarlar kendilerine Marksist diyerek, Marksizmin özünü ve sosyal devrim hedefinin altını oyuyor. Löwy şöyle diyor: «Marx ve Engels’in bazı pasajlarından ilham alan belirli bir klasik Marksizm yaklaşımı, üretici güçler ve üretim ilişkileri arasındaki çelişkiden yola çıkar ve toplumsal devrimi, üretici güçlerin özgürce gelişimi önünde engel haline gelen kapitalist üretim ilişkilerinin ilgası olarak tanımlar. Bu yaklaşım, üretici aygıtı «tarafsız» kabul etmektedir (...) Bu perspektif reddedilmelidir.” (Ekososyalizm: Kapitalist Ekolojik Felakete Radikal Bir Alternatif, Ediciones Herramienta baskısı 2011, sf. 33 - 34). Löwy net biçimde “Bu perspektif reddedilmelidir” diyor. Bunun sonucunda, Löwy’nin metin ve önerilerinde burjuvazinin mülksüzleştirilmesine değinilmez ya da ancak “ü-

retim araçlarının toplumsallaşması” bağlamında değinilip geçer.

Bu nedenle, bu “üretimciliği” (sınai üretimin gelişimini) eski SSCB’nin “bürokratik sosyalizmini” de kapsayacak şekilde genişletiyorlar ve söz konusu devletlerin bu nedenle çöktüğünü söylüyorlar. Böyle yaparak da Stalinizmi aklamış oluyorlar. Bu devletlerin çöküşlerinin nedenini, “çok fazla çimento”, devletçilik ve pek az “hümanizm” olarak gösteriyorlar. Oysa bu devletlerin çöküşünün gerçek nedeni “üretimcilik” değil, acımasız bir diktatörlük ve bürokratik bir “planlama” dayatan karşıdevrimci bürokrasinin tahakkümüydü. Söz konusu bürokrasi, SSCB’deki üretim aygıtını tamamen çarpıtmış ve tek ülkede sosyalizm teorisi altında emperyalizmle anlaşılmaya varmıştı: Bu anlaşma çerçevesinde artık kapitalist emperyalist sistemi sona erdirmek ve özel mülkiyeti kamulaştırmak amacını güden bir uluslararası sosyalist devrimi desteklemek söz konusu değildi.

Devrimci sosyalistler için, bu tarihsel felaketin nedeni özel mülkiyet ve kapitalist emperyalist sistemdir. Bu nedenle, özel mülkiyeti kamulaştırmayı, işçi sınıfı ve halk kesimlerinin egemen olmasını, demokratik ve sosyalist bir ekonomik planlama başlatılmasını savunan bir toplumsal devrim savunuyoruz. Sorunun kaynağı her tür büyük ölçekli üretim veya belirli bir tüketim türü değil; mülkiyeti elinde tutan sınıftır. Görevimiz, kitleler içinde artan sefaletle ve iklim değişikliğinin nedenleriyle mücadeleye başlamak için bir sınıfın yerine diğerini geçirmektir. Ancak bu, emperyalist kapitalizmin açgözlülüğünün ürettiği çevresel yıkımla bugünden itibaren somut olarak mücadele için bir dizi politika ve slogan ileri sürmeyi engellemez, bilakis elzem kılar. Bu nedenle de her somut duruma cevap vermemize izin veren devrimci bir program gereklidir.

Löwy ve Mandelcilik, (birinci bölümde değindiği gibi) tekniğin tarafsız olduğu ve kullanım şeklinin hâkim sınıfa bağlı olduğu yönündeki Marksist önermeyi de revize eder. Löwy’ye göre, “üretim aygıtı, doğası ve yapısı itibarıyla tarafsız değildir, sermaye birikimi ve piyasanın sınırsız genişlemesinin hizmetindedir. (...) Öyleyse, doğasını kökten dönüştürerek onda <devrim yapmak> gerekir. Bu, bazı üretim

dallarında, örneğin kimi intansif ve sınai balıkçılık tekniklerini (...) ‘yok etmek’ (age, sayfa 35) anlamına gelebilir.” Diğer bir deyişle, Löwy büyük ölçekli teknikleri yok etmeyi savunurken özel mülkiyeti kamulaştırmaktan bahsetmiyor. Nahuel Moreno’nun işaret ettiği gibi: “Teknik — aynen bilim ve eğitim gibi — tarafsız bir olgudur; kendisine verilen sınıfsal işleve göre üretken veya yıkıcı hale gelebilir. Atom enerjisi muazzam bir bilimsel ve teknik keşiftir, ancak atom bombasına dönüşümü insanlık için büyük bir trajedi olmuştur” (Geçiş Programı’nın Güncellenmesi, XIV. Tez).

Ekososyalizm ve ütöpik sosyalizm

Ekososyalizmin tüm teorik argümanı ve özellikle de Mandelci ideologlar Löwy ve Tanuro’nun yaklaşımı, bizzat atıfta bulundukları eski “ütöpik sosyalizme” yakın bir post kapitalist geleceğe işaret ediyor. Mücadeleleri ileri taşımaya yönelik bir programları yoktur ve insanlığın nihai “ekososyalist” geleceğine dair soyut propaganda yapmakla yetinirler. O nedenle çokuluslu şirketlerin rollerini açıkça ortaya koymadıkları gibi, kitle hareketine önderlik eden burjuva ve reformist liderliklerin karşıdevrimci tutumlarını ve bunların işçi sınıfının savunusu ve iklim değişikliğine karşı seferberliklerde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu da tartışmazlar. Ve asla bahsetmedikleri bu liderlik sorunuyla bağlantılı olarak, hiçbir yerde işçi ve emekçilerin hükümeti için mücadeleyi dile getirmezler; bu nedenle sınıf körü bir anlayışa kayarlar. Ekososyalistlere göre iklim değişikliği veya çevrenin yıkımına karşı mücadelenin özü, üretim ve tüketim formunda bir değişiklik yaratmaktır.

Löwy, “sosyalizme geçiş ekonomisinden” bahsederken ne mülksüzleştirmeye değinir ne de kararlar ve ihtiyaçlar bağlamında işçi sınıfını zikreder: İşçi sınıfından değil, hep “toplum” veya “halktan” dem vurur. Löwy şöyle yazar: “O halde, karşımıza çıkan ilk soru, üretim araçlarının kontrolü ve her şeyden önce yatırım kararları ve teknolojik değişimin kontrolüdür: Öyle ki, bu araç ve kararların bankalar ve kapitalist şirketlerin elinden alınması ve toplumun ortak zenginliği haline gelmesi gerekir. Elbette, radikal değişim sadece üretimi değil, tüketimi de kapsar.” Yani Löwy, karar alma yetkisinin “bankalar ve kapita-

list şirketlerin elinden alınmasını” ve “toplumun müşterek zenginliği haline gelmesi gerektiğini” vaaz ediyor.

Ve şöyle devam ediyor: “Sosyal ve doğal çevre açısından (...) sosyalizme geçiş ekonomisi, piyasa yasaları veya her şeyi gören bir politbüro tarafından değil, toplum tarafından demokratik biçimde belirlenen öncelikler ve yatırımlar üzerine kuruludur” (age, sayfa 32).

Bizzat Löwy ütöpik sosyalizme olan yakınlığını belirtir:

“Ütopya toplumsal değişim için vazgeçilmezdir; gerçekliğin çelişkileri ve gerçek toplumsal hareketler üzerine kurulu olması koşuluyla” (age, sf. 35). Ve Löwy’ye kalırsa Walter Benjamin, “Tarih Felsefesi Üzerine Tezler”inde, tarihsel materyalizmi Fourier’nin fikirleriyle zenginleştirmeye gayret eder: Bu ütöpik düşünür, ona göre, “doğayı sömüren bir çalışma biçimi değil, doğanın bağrında içkin bulunan güçleri serbest bırakacak bir çalışma tahayyül eder” (*Ekosozyalizm Nedir?*, Michael Löwy, Ekim 2004).

Oysa ilk adımı sosyalist devrimin zaferi ve diğer ülkelere yayılması olmayan bir “sosyalizme geçiş” güzergahı izlemek imkânsızdır ve bu nedenle de ütöpiktir. Aynı şekilde, işçilerin ve halk kesimlerinin yakıcı geçim ve refah ihtiyaçlarına cevap verme gerekliliğini hesaba katmadan, işçi ve emekçi hükümetinin üretimi dönüştürme sorumluluğundan bahsetmek de imkânsızdır. Öncelik, bireysel araba kullanımıyla veya sömürülenlerin tüketim alışkanlıklarıyla mücadele olamaz.

Üretimcilik karşıtlığı ve koronavirüs

Üretimcilik karşıtı mücadelenin grotesk bir örneği, BirSek’in eski ekososyalist faaliyet sorumlusu Danuel Tanuro’nun 14 Mart 2020’de yazdıklarıdır: “Şu anda, koronavirüs sayesinde, CO₂ salımlarını yılda yaklaşık %7 gibi radikal bir düzeyde azaltmanın mümkün olduğu anlaşılmıştır. Tek şartla: üretimi ve ulaşımı azaltmak.”

Kuşkusuz, küresel bir ekonomik çöküşün çevre üzerinde bir etkisi olacağı açıktır; örneğin CO₂’deki azalış, koronavirüs ve ülke çapında karantina

öncesi ve sonrasında Kuzey İtalya’nın durumunu gösteren bir haritada görülebilir. Tanuro, metnini şu argümanla sonlandırır: “Bu şekilde bakıldığında koronavirüs, ideolojik açıdan olumlu ekososyalist, ekofeminist ve sömürgecilik karşıtı etkilere yol açabilir. Ne acıdır ki, bu şiddetli bir salgın pahasına yaşanmıştır.” Mantıksal olarak, fren yapan bir dünyada, küresel çapta karantina yaşanırken, sadece gıda ve ilaç ürünleri üretilirken, işsizlik ve açlığın artmasına paralel, çevreye yayılan CO₂’nin azalması doğaldır.

Bu üretimcilik karşıtlarına yönelik eleştirimiz, koronavirüsten önceki dünyada zaten milyonlarca işsiz, yarı işsiz ve güvencesiz emekçi olması gerçeğidir. Ve gelecek daha beter görünüyor; çünkü dünya çapında üretimde yaşanan bu felç, sonuçta muhtemel bir küresel durgunluk, emekçi insanlar için daha az değil daha fazla işsizlik ve daha az değil daha fazla açlık ve sefalet getirecek. Pandemiden önce dahi birçok fabrika ve şirketin kurulu kapasitesinin %50’si düzeyinde çalıştığı koşullarda, üretimcilik karşıtlığından dem vurmanın doğru olduğunu düşünmüyoruz. İşçilere sormak gerekir: Üretim sistemi yarı felç halindeyken, bunun istihdam açısından yarattığı sonuçları kabul ediyorlar mı, etmiyorlar mı?

Kapitalist kriz şu çelişkileri önümüze koyuyor: Biz demiryolu gibi toplu taşıma sistemlerinden yanayız; ama bugün bir otomobil fabrikası işçilerini atarsa ne yapmamız gerekir? Tüm silah şirketlerini ortadan kaldırmaktan yanayız. Ama diyelim Taurus silah fabrikası kapanır ya da işçilerini işten çıkarırsa, devrimci Marksistler olarak pozisyonumuz ne olmalıdır? Çünkü buradaki mesele, işçilerin kendi somut sorunları etrafında mücadele etmesini ve seferber olmasını sağlamaktır; tamamen yanıltıcı bir biçimde “üretimcilik karşıtı” propaganda yapmak değil.

Hiç şüphesiz, “ücret kesintisi olmaksızın işgününün kısaltılması” sloganını savunuyoruz ve aynen Marx ve Engels gibi, mevcut mecburiyet düzeninin yerine, insanların yaratıcı faaliyetlere zaman ayırabileceği bir toplum kurmak gerektiğini düşünüyoruz. Ancak bu durum bizi, emekçilerin somut ve acil sorunları için bugünden mücadele etme ve bir işçi ve emekçi hükümeti temelinde sosyalist devrimi muzaffer kılma perspektifinden

uzaklaştıramaz.

9. Bölüm

Ya Sosyalizm Ya Yok Oluş

Çevresel yıkımı yenilgiye uğratmaya başlamanın stratejik yolu, çokuluslu şirketleri ve büyük ekonomik grupları mülksüzleştiren; demokratik olarak ulusal ve uluslararası ölçekte planlanan sosyalist bir ekonomiyi destekleyen işçi sınıfı ve halk kesimlerinin hükümetlerini uygulamaya geçirmektir.

Günümüzün tarihsel ikilemi, “ya sosyalizm ya yok oluş”, Rosa Luxemburg’un 20. yüzyılın başlarındaki “ya sosyalizm ya barbarlık” sloganından daha geçerli. Kapitalizm kârını garantilemek adına kölelik, ırkçı şiddet, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet, soykırımlar ve şiddetli diktatörlüklere sebep olmakta, dolayısıyla bugün barbarlığa genel bir dönüş olasılığı hala mevcuttur. Ancak daha da kötü bir tehdit söz konusu: hayvan ve bitki yaşamının büyük bir kısmıyla birlikte insanlığın büyük bir kısmının yok edilmesine yol açan çevresel yıkım ve felaket.

Bu bağlamda, Nahuel Moreno’nun 1980’den bu yana “Troçkizm mi, soykırım mı” sloganıyla daha önce alıntıladığımız *Günümüz Programı - Geçiş Programının Güncellenmesi*’nde önermeye başladığı şeyi güncelleştirerek süreklilik katıyoruz. *Conversations* (1986) adlı kitabında “sosyalizm mi

soykırım mı” sloganını ilerleten bir konu:

“[Soru:] Ya sosyalizm ya barbarlık”, “ya sosyalizm ya soykırım” ile aynı anlama mı geliyor? Çünkü sonraki yazılarınızda bu ifadeyi kullanıyorsunuz.

“[Yanıt:] Bu aynı çelişki ancak niteliksel olarak daha yüksek bir seviyede, çünkü sosyalizme alternatif olanın, daha önce olduğu gibi, ülke ve medeniyetlerin yıkılmasıyla barbarlığa dönüş olmadığı, fakat — iki dünya savaşında da olduğu gibi — insanlığın düpedüz yok edilmesi, bitki ve hayvan yaşamının yeryüzündeki yok oluşu olduğu anlamına geliyor.

“Az önce kapitalizmin insanlığı nasıl yok ettiğinden bahsettik. Fakat tek mağdur insanlık değil. Güncel emperyalist aşamasıyla kapitalizm, doğaya hiç de “demokratik” davranmıyor: hayvan ve bitki türlerinin tahrip edilmesi, hava ve suyun her şeyden önce atmosferin sinai ve özellikle nükleer atıklar tarafından kirletilmesi baş döndürücü bir hızla ilerliyor. “ (*Conversations*, sayfa 8, www.nahuelmoreno.org)

“Bu, insanlığın ölümünün gerçek ve acil bir tehlike olduğu anlamına gelir. Tabii eğer dünya işçileri ve özellikle Amerikalılar, kendilerini yöneten emperyalist efendilerini yenemezlerse. Başka bir deyişle, ya sosyalizm ya yok oluş” (agy., s. 9.).

Yalnızca muzaffer bir sosyalist devrimle, işçilerin gücüyle iktidarı kapitalistlerden alarak çokulus-

lu şirketleri, bankaları, sanayileri ve büyük toprak sahiplerini mülksüzleştirebilir; toprağı ve tarımı, fabrikaları, ulaşımı, madenleri, denizleri kontrol edebiliriz; ancak o zaman toplum, halkın ihtiyaçları ve halk yaşamı yararına yeniden düzenlenebilir. Buna kapitalist emperyalist üretim tarzının yarattığı çevresel krizle mücadele etme, üretimin ve insanlık yaşamının yeniden örgütlenmesi de dahil.

Sosyalizm, işçiler tarafından demokratik bir şekilde planlanan bir dünya ekonomisidir. İklim değişikliğinin üstesinden gelmekten bahsettiğimizde, sosyalizm daha açık ve daha gerekli olacaktır. Tek Ülkede Devrim perspektifiyle yapılmasının imkânı yoktur. İklim değişikliğine, ulusal seviyede yalnızca kısmi tedbirler alınabilir. Devrimci mücadele, kapitalist hükümetleri devirerek ilk adım olan ulusal düzeyde başlar ama uluslararası seviyede devam etmek zorundadır. İklim değişikliği, küresel bir sorun. Yalnızca kapitalizmin kamulaştırılması, ulusal sınırların kaldırılması ve uluslararası bir planlamayla, çevresel yıkımı engellemek uğruna savaşılabilir. Bu, muhtemelen birkaç on yıl ya da birkaç nesil alacak bir sorun ve kendiliğinden çözülmeyecek. Açlık ve yoksulluğun üstesinden gelinmesi gibi sosyalist devrimle bağdaşacak tüm sosyal görevlerle kaynaşacaktır.

İşçi sınıfı ve dünyanın sömürülenleri; açlığı bitirmek, iş, eğitim, sağlık, kültür, barınma sağlamak ve üretimi demokratik olarak düzenlemek için —doğayı etkileyen ve iklim değişikliği yaratan üretim biçimlerini yasaklayarak — gezegenin çoğunda kapitalizmi mülksüzleştirip ulusal sınırları kaldırarak gerekli kaynakları ellerinde yoğunlaştırabilecekler.

Çevresel yıkımı önlemek için, ancak kapsamlı ve uluslararası ölçekte sosyalist devrim ve işçi hükümetleri aracılığıyla gerçekleştirilebilecek mülkiyet, üretim, tüketim, lojistik ve dağıtımda devrimci değişimlerin yapılması bir zorunluluk.

Kullanılan enerji tipinin değiştirilmesi dışında; hidrokarbon, kömür, benzin ve gaz kullanımına bir son vererek gereksiz ya da zararlı üretimlerin iptal edilmesiyle enerji tüketimi azaltılmalıdır. Kapitalizm, ekolojik sebeplerden ziyade yeterince kâr etmediği gerekçesiyle üretken sektörlerde-

ki binlerce işçiyi işsizliğe mahkûm ederek sektörlerin kapısına kilit vurdu. Bu durumlarda, Galler veya Asturias'taki kömür madenlerinde olduğu gibi, Bolivya'da kalay madenlerinde vb. sosyal felaketler de meydana gelmiştir. Her koşulda, bir işçi hükümeti kapanan sektörlerdeki işçilerin tüm haklarını, kazanımlarını ve ücretlerinin sürekliliğini garanti ederek, başka bir sektörde nitelikli işler sağlayarak başlayacaktır.

Silah sanayisinin durdurulmasına doğru

İnsanlık için akıl dışı ve temel tehdit unsuru, henüz dünya savaşı ihtimali yahut tehdidi olmamasına rağmen, her yıl artan silahlanma harcamalarıdır. Fakat kapitalist emperyalist sistemin krizinin derinleşmesi nedeniyle gelecekteki bu olasılığı da inkâr edemeyiz. Dünya, yılda yaklaşık 2 trilyon ABD dolarını (neredeyse yarısı ABD tarafından); gemiler, uçaklar, askeri üsler, drone'lar, katil robotlar, binlerce füze ve atom bombası, biyolojik ve zehirli silahlar üretmek ve bakımını yapmak için harcıyor. "Talihsiz" bir şekilde kullanılmaları durumunda, bunların tek amaçları, bütün şehir ve ulusları yok etmek olacak. Bu cephaneliğin bir kısmı da İsrail'in Filistin halkını öldürmeyi sürdürebilmesi için kullanılıyor. En iyi durumda, şimdilik kullanılmıyorlar, ancak büyük miktarda insan işgücüne ek olarak çok büyük miktarda kirletici enerji kullanımına yol açtıklarını, bu silahların bakım, üretim ve nakliye işlemlerini de unutmamak gerekiyor.

Bir işçi devleti veya işçi devleti grubu, korkutucu ve saldırgan emperyalist kapitalizm tarafından hâlâ kontrol edilen bir dünyada silahsızlanamazdı, ancak dünyadaki tüm işçileri evrensel silahsızlanmaya çağıran dünya çapında bir kampanya yürütülmelidir. İlk iş ise nükleer silahsızlanma. Bu ise, tüm silah imalat sanayilerine ödeme yapılmadan kamulaştırma yoluna gidilmesi, kapatılması veya toplum yararına ürünler üretmeye dönüştürülmesi anlamına gelir.

İnsanların ve ürünlerin, akılcı ve düşük enerjili taşımacılığı

Dünya ekonomisi, insanlığın bir başarısıdır. Ancak kapitalizm ve uluslararası varlıkları altında, yalnızca kâr etmek amacıyla birbiriyle rekabet e-

den dünya ticareti, son derecede akıl dışıdır. Örneğin, dünyanın bir yerinde tüketilen ve binlerce kilometre uzakta üretilen büyük miktarlarda ürün, yiyecek ve diğerleri taşınır ve çoğu zaman gereksiz yere. Çünkü tüketim yerinin yakınında aynı veya eşdeğeri üretilebilir. Bu çeşit dünya ticareti muazzam bir enerji tüketir. Gerçek ihtiyaçlara göre yapılan sosyalist bir mübadele, üretim ve tüketim planlaması, uzun mesafelerde ulaşımı önemli ölçüde verimli kılabilir.

Keza, milyonlarca insanın taşınması, özellikle şehir içi veya şehirler arası günlük ulaşım; çoğunlukla bireysel taşıtlarla yapılıyor. Bir işçi devleti, bilhassa elektriğe dayalı ulaşım — tren, metro veya tramvay olmak üzere — büyük oranda enerji tasarrufu sağlayan devlet toplu taşımacılığa öncelik vermelidir. İşçiler tarafından kontrol edilen, ücretsiz veya çok düşük bir maliyetle sunulan verimli ve kaliteli toplu taşıma, elektriğe dayanan trene ve ulaşım öncelik vererek, nüfusun çoğunun yaşam kalitesini büyük ölçüde artıracak ve bugün ulaşımında tüketilen enerjiyi radikal bir şekilde düşürecektir.

Kirleten madencilğe son

Pek çok mineralin yüzey damarlarının tükenmesi, çokuluslu şirketleri; bazıları toprakları, gölleri, nehirleri ve denizleri son derece kirleten arsenik gibi güçlü zehirler ve özellikle sözde “açık ocak madenciliği” denilen yeni madencilik biçimlerini benimsemeye sevk etti. Büyük sermaye için kâr üreten bu madencilik operasyonları nehirleri, gölleri, ormanları ve denizleri kirleterek tarım alanlarını tahrip etmektedir. Nüfusun çoğunluğunun uğradığı ekonomik ve sosyal zarar, küçük bir bölgede yoğunlaşan faydadan çok daha büyüktür. İşçi hükümeti, kirletiyor olsun ya da olmasın, çokuluslu maden şirketlerini kamulaştırarak işe başlamalı ve onları işçilerin kontrolü altında devlete teslim etmelidir. Özellikle bu tür madenciliği yasaklamalı ya da yerel halka danışarak her bir madencilik faaliyetinin nehirler, göller, ormanlar ve denizlerdeki yaşamın savunulması bağlamında, gerçek etkisini teknik olarak değerlendirmelidir.

İşçiler tarafından kontrol edilen tarım ve balıkçılık için sınıai balıkçılığın ve tarım tekellerinin kamulaştırılması

Son yıllarda, tarım, hayvancılık ve balıkçılıkta nitel değişimler oldu. İnsan gıdası için temel olan üç üretim dalı, çoğu çokuluslu olan devasa kapitalist şirketler tarafından tekelleştirilmiştir.

Tarımda, güçlü zehirlerle ilişkilendirilen transgenik (*gen aktarımlı*) tohumların kullanımı, emek üretkenliğini tamamen dönüştürdü. Fakat, az emek kullanarak ve üretimi artırarak bir dönüm noktası gibi görünen şey, toprağa ve çoğu durumda insan sağlığına ciddi zararlar verdi. Aynı zamanda, bazı ülkelerde, gelir kaynaklarını kaybeden köylülerin kırsal bölgelerini boşaltmasına sebep oldu. Benzer şekilde, sınıai balıkçılık, tüm deniz bölgelerini harap etti; yüzyıllar boyunca insan beslenmesinin temel parçası olan türleri ortadan kaldırdı ve birçok bölgede geleneksel/zanaatkar balıkçıları yok olmaya mahkûm etti. Şili gibi ülkelerde deniz özelleştirildi, adeta bir mülk gibi büyük şirketlere devredildi.

Her iki durumda da bir işçi hükümeti, tarımsal üretim için, insan sağlığına —her şeyden önce tarım emekçilerine— ve yaşamın, nehirlerin, ormanların ve hayvanların korunmasına saygılı modern teknikler kullanmak zorundadır. Bunun için, tohum üreten, dünya tahıl ve gıda ticaretini eline alan tarım tekellerini (Bayer-Monsanto, Basf, Bunge, Cargill, Dow, DuPont, Kraft, Cofco, Glencore, Nestlé, Louis Dreyfus, Nidera gibi) ve ayrıca işçilerin kontrolü altındaki devlete ait olması gereken büyük sınıai balık şirketlerini kamulaştırmalıyız. Üretimi, dağıtımı ve pazarlamayı, kooperatif ve çiftliklerle birlikte devlet desteğiyle planlamak; yaşamı korurken sağlıklı gıda üretecektir.

Enerji üretiminin dönüşümü

Küresel sıcaklıkların sürekli yükselişinin ve ekolojik felaketin meydana gelmesinin önüne geçmek; aynı zamanda karbon salımını (gaz, petrol ve kömürden kaynaklanan) ortadan kaldırmak veya en aza indirmek için enerji kaynaklarının radikal bir biçimde dönüştürülmesini de gündeme getiriyor. Günümüzde; güneş panelleri, rüzgâr enerjisi, hidroelektrik (ormanlık alanları sular altında bırakan büyük barajlar olduklarında çok zararlı bir etkiye sahip olsalar da nehirlerdeki barajlar), atomik ve radyoaktif atık gibi ciddi bir sorunu olan nükleer

enerji gibi yeni enerji üretim teknikleri zaten var.

Aynı zamanda bu enerjilerden taşıma ve üretimde de yararlanma teknikleri de (lityum piller, hidrojen yakıtı ve hidroelektrik) vardır. Almanya gibi büyük emperyalist bir sanayi ülkesi enerjisinin yüzde 30'unu güneş panellerinden üretiyor. Bilimsel araştırmalar, başka bir nükleer enerji tekniği olan nükleer füzyonun, radyoaktif atık olmadan, neredeyse sınırsız "temiz" enerji sağlayabileceğini ortaya çıkarmıştır. Ancak bu teknik bugün ekonomik olarak kullanılamamakta ve kullanışlı olması da en azından yarım yüzyıl süresince beklenmemektedir. Bu tekniğin ayrıca başka sorunlara yol açıp açmayacağı da bilinmiyor.

Her halükârda enerji değişimi küresel ısınmayı durdurmayı imkânsız kılan bir ölçekte gerçekleşiyor. Kapitalistler ve çokuluslu şirketler, karbon salımı olmayan "temiz" enerjiye geçişi, yalnızca kârlarını garanti altına aldığı, sübvansede edildiği ve kendi işletmelerini kolaylaştırdığı ölçüde kabul ediyorlar (güneş paneli satan Almanların yaptığı gibi). Ancak küresel kapitalist çıkarlar, bu değişimin yeterli ölçekte gerçekleşmesini engelliyor, çünkü bu kapitalistler için daha pahalı enerjiler ve enerji biçimlerini değiştirmek için kaçınılmaz olarak kârlarının önemli bir bölümünü feda etmek zorunda kalacakları anlamına geliyor. Bu neden-

le, yalnızca sosyalist bir topluma götüren dünya ölçeğindeki işçi hükümetleri aracılığıyla, büyük enerji şirketlerini kamulaştırarak ve ekonomiyi işçi sınıfı ve halk kesimleriyle demokratik bir şekilde planlayarak, neyin kullanılıp kullanılamayacağını belirleyerek enerji üretimini düzenleyebileceğiz. Ve aynı zamanda nükleer atıkları minimuma indirme veya güvenli bir şekilde imha etme vb. için bilimsel araştırmalara devam edebileceğiz. Gelecek İçin Cuma'lar hareketinin talep ettiği gibi, küresel ısınmadan kaynaklanan çevresel felaketi önleyebilmeyi ancak karbon enerjisinin önemli ve etkili bir şekilde azaltılması garanti edebilecektir.

10. Bölüm

Kapitalist çevresel yıkıma karşı seferberlikleri yükseltmek için bir program

Kapitalist çevresel yıkımın üstesinden gelmek için işaret edilen tüm önlemler ancak dünya ölçeğinde sosyalist bir devrim çerçevesinde gerçekleşebilir. Gezegendeki insan hayatını gelecek on yıl içerisinde risk altına sokacak bu tehlikenin üstesinden gelmenin tek yolu kapitalist emperyalist sistemin sonlandırılması ve dünya çapında bir sosyalizm kurulmasıyla mümkündür.

Fakat bu değindiğimiz gibi, yalnızca bütün ülkelerde devrimci işçi ve halk kitlelerinin seferberliklerinin yükseltilmesiyle, iklim değişikliği ve çevre kirliliğine karşı mücadelelerin işçi ve halk kitlelerinin kapitalist hükümetlere karşı verdiği ücret, sağlık, eğitim, gıda, kadın ve gençlik hakları için verdiği mücadelelerle birleşmesiyle başarıya ulaşabilir.

Bu nedenle, İUB-DE'nin 7. Dünya Kongresi taslak Dünya Metni'nde söylediğimiz gibi; "Biz yalnızca sosyalist devrimi işaret eden sekterliğe düşemeyiz. Bu nedenle, dünyada, çevre hareketinin her ülkede gerçekleştirdiği eylemleri, çokuluslu şirketlere karşı sloganlarımızı yükselterek ve asgari sloganlarla destekliyoruz. Bizler gezegendeki yaşamı savunan bu geniş hareketin devrimci kutbuyuz. İUB-DE, doğal kaynakları savunmak ve doğanın yağmalanması ve tahrip edilmesine karşı çıkmak için tüm halk ve gençlik mücadelelerini destekler ve teşvik eder.

Bizler çokuluslu şirketlere karşı harekete geçmeye çalışıyoruz. Ekolojik ya da yeşil hareketin pek çok kesimi, mücadeleyi yalnızca üretim teknikleri veya biçimlerini, örneğin hidrolik kırma, açık ocak madenciliği, glifosat kullanımı vb. öne sürerek ortaya koymakta. Örneğin, "Ekstraktivizm" (doğal kaynakların ihracat amacıyla büyük ölçekli işlenmesine/sömürüsüne dayalı bir birikim yöntemi – ç.n.) teriminin kullanımı çok yaygındır. Çevre hareketleri "Ekstraktivizme hayır" sloganını yükseltir. Çokuluslu bir mega madencilik projesine karşı somut seferberliği teşvik ediyorsa, genellikle ilerici bir slogandır. Ancak bu, kapitalizmi ve onun yağmacı şirketlerini sorgulamaktan kaçındıkları için bizim sloganımız değildir. Mesele şu ki, sorun doğal kaynakların "çıkarılması" değil, sorun çokuluslu şirketlerin (Barrick, Chevron, Bayer-Monsanto, Exxon Mobil, vb.) bunu yapmasıdır, yani ülkeleri yağmalamaları ve dolayısıyla çevreye zarar vermeleridir. Bu taleplere eşlik ediyoruz, ancak daha da ileri götürerek, mücadelelerin bu teknikleri kendi çıkarları doğrultusunda uygulayan ve ülkeleri yağmalayan çokuluslu şirketlere karşı verilmesini söylüyoruz. Biz, örneğin, toprak ve suyu çok kirlettiği için açık ocak mega madenciliğinin yasaklanması, hidrolik kırma kullanımı veya kömür üretimine karşı sloganlara Ba-

yer-Monsanto, Barrick vb. madencilik şirketleri, Chevron, Exxon Mobil, Total, Shell gibi çokuluslu madencilik, petrol, gaz, tarım şirketlerinin faaliyet gösterdikleri ülkelerden kovulmaları ve kamulaştırılmaları sloganlarıyla eşlik ediyoruz.

Kısacası, çevreyi savunmak için en geniş eylem birliği etrafında seferberliği teşvik edecek, aynı zamanda emperyalizm ve çokuluslu şirketler tarafından zenginliğin yağmalanmasını ortadan kaldıracak kökten bir değişimi savunan bir programımız var: sosyalizm.

İklim değişikliğine ve kapitalist çevre yıkımına karşı bir mücadele ve seferberlik programı yükseltiyoruz:

***Çevresel yıkıma karşı acil önlem alınması için tüm ülkelerde bir iklim olağanüstü durumu ilan edilmesi talep edilmelidir.**

***Su, hava, kara ve deniz kirliliğine hayır; ormanların yok edilmesine ve ormanların tahrip edilmesine hayır.** Nüfusun zorla yerinden edilmesine hayır. Doğanın çokuluslu şirketler tarafından yok edilmesine ve emperyalist yağma politikalarına hayır.

***Açık ocak mega madenciliğine hayır.** Madencilğe genel olarak karşı çıkmıyoruz. Temel insan hakkı olan yaşam hakkına aykırı siyanür ve açık ocakta dağ patlatma yöntemleriyle büyük ölçekli metal madenciliğine karşı çıkıyoruz. Halkları yağmalamak için bu suç tekniğini kullanan çokuluslu şirketlere karşıyız. Dört kıta ve dokuz ülkede çevreye yönelik saldırılar nedeniyle dava açılan Kanada Barrick Gold gibi madencilik şirketlerinin kamulaştırılmasını talep ediyoruz. Barrick Gold, Xstrata (Anglo-Swiss), Goldcorp, Yamana Gold, Randgold, BHP Billiton, Vale, Rio Tinto, Anglo American, Freeport-McMoRan Inc ve diğerleri ile birlikte. Bu nedenle, asıl görev, yağmacı emperyalist çokuluslu şirketleri kovmak ve kamu işletmelerinin altın ve diğer maden rezervleri ve kaynaklarının devredilemez sahipleri olmaları için harekete geçmek ve temelde söz konusu faaliyetin sürdürülebilir bir şekilde, maden işçileri, teknisyenleri, uzmanları ve dahil olan tüm toplulukların denetiminde yürütülmesini garanti altına almaktır.

***Amazon'un Savunulması. Fauna ve floranın gelişigüzel ormansızlaştırılması, kundaklanması, yağmalanması ve yok edilmesine hayır.** Çokuluslu şirketler ve toprak sahipleri Amazon'dan defol. Yerli halkların, işçilerin ve köylülerin savunulması ve mücadelelerine destek. Amazon, dünyanın en büyük yağmur ormanıdır. 7 milyon kilometrekareye yayılır, Brezilya'nın neredeyse yüzde 40'ını ve diğer sekiz ülkeyi kapsar. Amazon, yağmurlarıyla toprakların sulanmasını ve küresel ısınmanın etkisinin azaltılmasını sağlar. Amazon dünyadaki en büyük biyoçeşitlilik ve hidrografik havzaya, gezegende bulunan tatlı suyun yüzde 20 rezervine sahiptir ve içinde çok sayıda bitki, balık, memeli, kuş ve böcek türü yaşamaktadır. 2018'den beri Bolsonaro hükümeti altında, ormansızlaşma yüzde 50, orman yangınları yüzde 85 arttı. Bolsonaro'nun savunduğu ve temsil ettiği toprak sahipleri, ayırım gözetmeksizin ormansızlaştırıyor ve sonra bu toprakları tarım ticareti için kullanmak üzere yakıyor, yerli halklara boyun eğdiriyor, insanlığı oksijenden mahrum ediyor ve fauna ve flora rezervlerini tasfiye ediyor. Amerikan alüminyum şirketi Alcoa, Norveçli Hydro, çokuluslu gıda ve tarımsal madde devleri Bunge, Cargill ve ADM, Agropecuaria Santa Bárbara Xingua (Agro SB), Tradelink Group'un Brezilya'daki bir yan kuruluşu olan İngiltere'den Tradelink Madeiras kereste şirketi; Caterpillar gibi çokuluslu şirketler ve yüzlerce büyük toprak sahibi Amazon'u yok etmek ve yağmalamak için hareket ediyor. Ayrıca Brezilya, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri ve Avustralya'da faaliyet gösteren, dünyanın en büyük et işleyicisi olan Brezilyalı çokuluslu JBS de bunlara dahildir.

Brezilya'da hükümetler, çevreye verilen zararı ve bölge sakinlerinin hayatlarını görmezden gelerek çoğu Amazon'daki kapitalist yatırımları destekleyerek yapılan hidroelektrik santrallerin kurulmasını teşvik ettiler. Bu nedenle, örneğin Para eyaletindeki Altamira'da Belo Monte Hidroelektrik Santrali'nin inşasına karşı halk hareketleri ve protestolar yaşandı. Bu hidroelektrik santrali Dilma (PT) hükümeti tarafından desteklendi.

Amazon'un, fauna ve florasına sahip çıkılması ve korunması, çokuluslu şirketlerin sınır dışı edilmesi ve toprak sahiplerinin, yani büyük yerli ve

yabancı toprak sahiplerinin mülklerini kamulaştıran radikal bir tarım reformu gerçekleştirmeyi içerir. Amazon'da çevrenin korunmasına yönelik kriterleri içeren bir koruma ve üretim planı! İşçiler, kırsal işçilerin temsilcileri, köylüler ve bölgede yaşayanlarla demokratik istişare içinde denetlenen devlet şirketleri! Büyük madencilik ve tarımsal ticaret şirketlerinin saldırılarına karşı Amazon'un yerli halklarının ve köylülerinin mücadelesine ve direnişine destek! Yerli halkların kendi topraklarının sınırlarını belirlemesine destek!

*** Kapitalist tarım ticaretine hayır. Akıldışı ormansızlaşmaya hayır. Bayer-Monsanto ve onun böcek ilaçlarına hayır.** Kırsal alanlardaki kapitalist üretim tarzı, toprağı tüketen ve toprak erozyonuna neden olan uygulamaları kullanarak orman zenginliğinin ve mahsulün mantıksız bir şekilde yok edilmesine neden olur. Dünyada tarımsal ticaret sınırlarının gelişmesi, kitlelerin ihtiyaçları ve doğanın yararına değil, büyük toprak sahiplerinin ve çokuluslu şirketlerin kârlarına yarar. Sadece "30 ülkede bulunan 87 şirket, dünya çapında tarımsal üretim zincirini elinde bulundurmakta. Bunlar arasında Coca-Cola, AmBev, JBS ve Unilever gibi içecek ve et sektörünün devleri; aynı zamanda IBM, Microsoft ve Amazon gibi teknoloji şirketleri de büyük veri (büyük veri işleme setleri) ve akıllı araçlar gibi alanlarda tarımsal üretim ve perakendeye ilgi duymakta. Tarımsal ürünlerin ithalat ve ihracatını dört büyük şirket kontrol ediyor: Amerikan şirketleri Archer Daniels Midland (ADM), Bunge, Cargill ve Hollanda merkezli çokuluslu şirket Louis Dreyfus Company'nin oluşturduğu ABCD grubu" (*Atlas Agroalimentario, Brasil de Fato*, 6 Eylül 2018). Pek çok ülkede, büyük tarımsal işletme gruplarının eliyle soya ekim sınırının arttığını, hayvancılık üretiminin zarar gördüğünü veya bölgelerin ormansızlaşarak çevreye zarar verdiğini teşhir etmeliyiz.

Buna karşılık, Bayer-Monsanto, Dow DuPont, Bayer, Syngenta ve BASF gibi çokuluslu şirketler, patentlerini ve telif haklarını topluyormuş bahanesiyle genetiği değiştirilmiş tohumları empoze ederek dünyadaki milyonlarca üreticiyi soyarak, bir yağma ve kapitalist-emperyalist sömürü politikası uygular. Tüm çevre sorunlarını (kimyasal sızıntılar, suyun yanlış kullanılması vb.) bu çerçeveye yerleştiriyoruz: Bayer-Monsanto ve

tarım sektöründeki tüm çokuluslu şirketler dışarı! Genetiği değiştirilmiş (GDO) tohumların teknik formüllerinin Bayer-Monsanto ve diğer çokuluslu şirketlere telif ücreti veya patent ödemediği ücretsiz kullanılmasını talep ediyoruz. İşçilerin ve halkın yararına tarımsal üretimin planlanması ve geliştirilmesi için devlet şirketleri genetiği değiştirilmiş tohumları ve her türlü gübreyi düşük fiyatlarla araştırmalı ve üretmeli. Bayer-Monsanto ve Co'nun sınır dışı edilmesi ve kamulaştırılması için mücadele yolunda, çokuluslu şirketlerden yüksek vergiler talep ediyoruz, bu fonlar köylüler, küçük ve orta ölçekli üreticiler tarafından sonuçlarının kontrolü ile teknik ve bilimsel devlet kuruluşlarının araştırmalarına tahsis edilmelidir. Genetik araştırmalar ulusal devlet üniversiteleri tarafından yapılmalı ve patentler devlet tarafından verilmeli, ulusal veya yabancı özel şirketler tarafından değil.

* **Çevre tahribatı olmaksızın tarımsal üretim ve halkların gıda ihtiyaçlarının karşılanması için tarım reformu.** Köylülerin ve küçük üreticilerin tarım reformu ve daha iyi yaşam koşulları için mücadelelerini destekliyoruz. Toprak sahiplerini ve çokuluslu tarım şirketlerini kamulaştırarak kırsal bölgeyi yeniden düzenleyin. Yerleşimcilerle makine, ucuz kredi, teknik danışmanlık, parasız internet, tohum ve gübre sağlayarak 100 veya 200 hektardan daha az karma kullanımlı çiftliklerin ücretsiz paylaşılmasını sağlayın. Verimlilik ve gerekli teknikler nedeniyle bu üretimlerin, kooperatifler veya devlet kuruluşları aracılığıyla kolektif yapılması teşvik edilmeli. Devlet, her hasatta çıkarılan besin maddelerini toprağa geri döndürmek için arazinin rotasyonu ve gübrelenmesinin kontrolünü planlamalı. Arazi kullanımı planlamasında doğal ekosistemin büyük ölçüde zarar görmesini önleyen alanların oluşturulması sağlanmalı. Tüm bu önlemler, doğal kaynakların tahrip edilmesine karşı mücadele etmeyi, tarımsal üretimin planlı bir biçimde artmasını ve kırsal nüfusun refahını artırmayı mümkün kılacaktır.

* **Devletten destek gören özel taşımacılık şirketlerine, çokuluslu şirketlere, IMF'ye ve dış borç ödemelerine ayrılan fonların kesilerek bu fonlarla, insan ve eşya taşımacılığında demiryolları gibi daha az kirliliğe neden olan kamu-devlet taşımacılığına öncelik verilmesi için mü-**

cadele! Yarı sömürge ülkelerde onlarca yıldır, devlet demiryolu ağı (Arjantin, Brezilya'da olduğu gibi) çok daha pahalı ve daha fazla kirlitici olan kamyonlarla özel taşımacılığı desteklemek için özelleştirildi ve yok edildi. Demiryollarının işçilerin kontrolünde yeniden kamulaştırılmalı, şubeleri yeniden açılmalı ve yolcu ve kargo taşımacılığı için modern demiryolu ağları ulusal ölçekte genişletilmelidir.

* **Silah sanayisine hayır. Emperyalist dünyanın silahsızlanması için mücadele!** Silah sanayisine harcanan kaynaklar kitlelerin ihtiyaçlarına ayrılmalı ve gezegendeki açlığın üstesinden gelinmeli. Tüm özel silah imalat sanayileri tazminatsız kamulaştırılmalı, kapatılmalı veya halkların yararına ürünler yapmak için yeniden dönüştürülmeli.

* **Nükleer santrallere karşı hareketi destekliyoruz.** Bu hareketler ilerici ve tamamen haklı. İnsanlığın sonsuza kadar barışçıl amaçlar için nükleer enerjiden vazgeçmesi gerektiğinden değil. Bu enerji yalnızca, maksimum ve aşırı güvenlik koşullarında, şeffaflık ve halkın demokratik kontrolü altında kullanılmalıdır. Nükleer enerjinin, emperyalizmin, çokuluslu şirketlerin ve onlara hizmet eden hükümetlerin elinde, gizlice ve bağımsız bir bilimsel denetim olmaksızın, bomba yapımı gibi kârlarına öncelik vererek kullanılması (örneğin, İsrail'in nükleer bombaları olduğu bilinmektedir), insanlar için kalıcı bir risk taşımaktadır. Nükleer enerji santrallerinin bulunduğu tüm ülkelerde, bağımsız bilim insanları ile birlikte, riskleri ve uygunluğu hakkında acil bir kamuoyu ve demokratik tartışmanın başlatılmasını talep etmek zorunda olanlar, halkların kendileridir. Nükleer enerji, insanlık tarafından keşfedilen ve kullanılan diğer enerjilerden niteliksel olarak üstündür. Teknolojik ilerlemenin ve günümüz uygarlığının maddi üretici güçlerinin gelişiminin en yüksek ifadesidir. Ama emperyalizmin elinde, sadece savaşa, tüm şehirleri mahvetmeye, nüfusu kirlitmeye ve yüzbinleri öldürmeye hizmet etti. Tüm bunların kökenini, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Amerikan emperyalizminin serbest bıraktığı silahlanma yarışında görebiliriz. Bu nedenle dünya, atom bombaları 1945'te Hiroşima ve Nagazaki'ye atıldıklarında yıkıcı gücünü biliyordu. Sonra 1985'te eski SSCB'de Çernobil nükleer santralindeki kaza oldu. Daha sonra, kapita-

list ülkelerde en büyük iki kazayı yaşadık: ABD’de Three Mile Island (1979) ve Japonya’da Fukushima (2011). Tekniği ve ilerlemeyi sorgulamıyoruz. Medeniyetimizin tasfiyesine yol açan bu tekniğin sorumsuzca kullanılmasını sorguluyoruz. Yeni bir atomik veya nükleer felaketten kaçınmak için, nükleer enerjinin emperyalizm tarafından sorumsuzca kullanılması ortadan kaldırılmalıdır.

* Petrol ve gaz kullanımını giderek azaltan **bir ekolojik enerji geçiş planı için**, güneş panelleri, rüzgâr enerjisi ve hidroelektrik gibi yeni enerji üretim tekniklerine sahip devlet şirketleri kurulması. Onların ormanları yok etmemeleri ve yerli halklar, halk sektörleri ve yerel topluluklar tarafından denetlenmeleri garanti altına alınmalı. Bu planın dış borçların ödenmemesi ve büyük şirketler ile bankalardan alınan vergilerden sağlanan fonlarla geliştirilmesi.

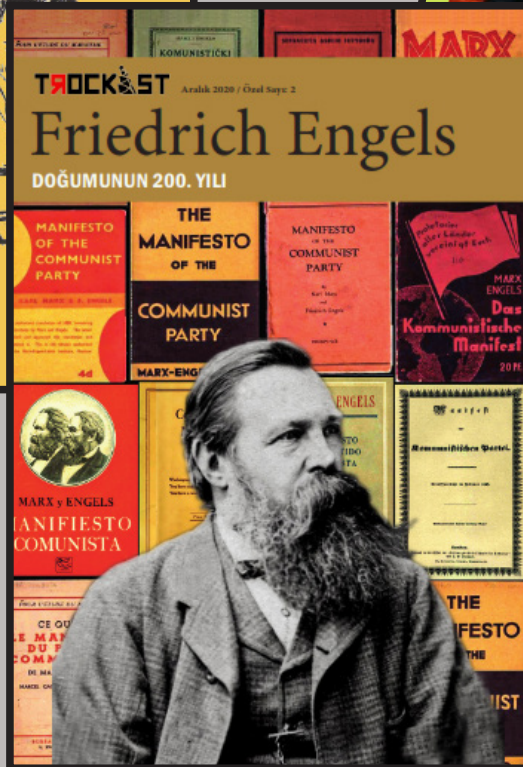
* **Halklar tarafından reddedilen herhangi bir madencilik veya üretim projesine hayır.** Halk oylaması veya referandumlarla hükümetler ve iş-

letmeler tarafından yapılan manipülasyona hayır. Çevreyi etkileyebilecek veya kirliliğe sebep olabilecek herhangi bir projeye halk meclisleri karar vermeli.

* Peru, Şili, Venezuela, Bolivya, Arjantin, Avustralya ve dünyanın diğer bölgelerinin yerel halklarının **çevreyi ve yaşamlarını savunmak için sürdürdükleri mücadeleye ve taleplerine destek.**

* Çevre, işçi ve halk mücadelelerinin birliği! Çevre hareketini, kadın ve gençlerin kapitalist hükümetlere ve emperyalizme karşı hakları için işçi sınıfının mücadeleleriyle birleşmeye ve dayanışma içinde olmaya çağırıyoruz.

* **Kapitalist emperyalist sisteme hayır. Kapitalist çevresel yıkıma karşı ya sosyalizm ya yok oluş.** İşçi sınıfının, halkların ihtiyaçlarına dayanan, iklim değişikliği ve çevresel yıkım ile mücadeleyi merkezine alan demokratik planlı ekonomi, işçi hükümetleri ve sosyalizmin kapitalizmi mülksüzleştirilmesi.

Bu belgeleri onaylan 7. Dünya Kongresi, aynı zamanda İUB-DE'nin devrimci bir kutup olarak büyüyüp konsolide olduğunu ortaya koyan katılıma ve tartışmalara sahne oldu. 5 kıtadan yaklaşık 30 ülkeden delegelerin ve katılımcıların dahil olduğu zengin tartışmalar, devrimci programın ve Enternasyonalin inşasına önemli katkılar sağladı. Bu çerçevede, Troçkist Yayın Kurulu olarak, yayımladığımız bu metinlerin devrimci kadroları ideolojik ve politik olarak devrimci Marksist bir perspektifle donatacak çok değerli belgeler olduğunu düşünüyoruz.